

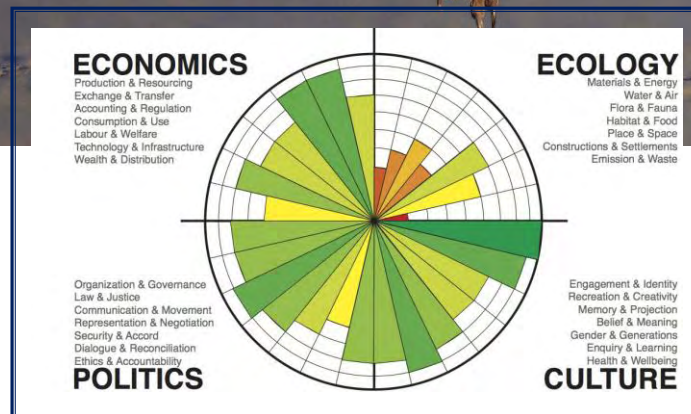

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ &
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
“ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΡΓΩΝ, ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ
ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ”

Διπλωματική Εργασία

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ Γ.Π.Σ. ΣΤΟΝ Δ.
ΤΥΡΝΑΒΟΥ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΖΟΥΡΜΑΚΛΙΩΤΗΣ Μ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΛΑΡΙΣΑ 2017

© 2017 Τζουρμακλιώτης Μ. Νικόλαος

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διαχείριση Έργων, Συγκοινωνιακός και Χωρικός Σχεδιασμός» δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων του/της συγγραφέα (Ν. 5343/32 αρ. 202 παρ. 2).

Εγκρίθηκε από τα Μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής:

Πρώτος Εξεταστής (Επιβλέπων)

Δρ. Λαλένης Κωνσταντίνος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Δεύτερος Εξεταστής

Δρ. Σερραφείμ Πολύζος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τρίτος Εξεταστής

Δρ. Μαρί Νοέλ Ντυκέν

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ευχαριστίες

Στην πολυαγαπημένη μου σύντροφο και μητέρα των παιδιών μου και στα τέκνα μου για την υπομονή τους και το χρόνο που τους στέρησα για την αποπεράτωση του Μεταπτυχιακού.....

Στους Καθηγητές του παρόντος Μεταπτυχιακού Προγράμματος οι οποίοι συνέβαλλαν να διευρύνω τους ορίζοντές μου και ιδιαίτερα τον επιβλέποντα κ. Λαλένη Κων/νο

Τζουρμακλιώτης Μ. Νικόλαος

“ Αυτοί που μελέτησαν προσεκτικά τον τρόπο διακυβέρνησης των ανθρώπων, πρέπει να έχουν πεισθεί, πως η τύχη των εθνών εξαρτάται απ’ την εκπαίδευση των νέων ”

Αριστοτέλης (384 – 322 π.Χ.) Αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος και “δημιουργός της λογικής”

Πίνακας Περιεχομένων

Πίνακας Περιεχομένων.....σελ.	4
Περίληψη.....σελ.	7
Συντομογραφίες – Κατάλογος Πινάκων.....σελ.	9
Κατάλογος Σχημάτων – Διαγραμμάτων - Εικόνων.....σελ.	10
Εισαγωγή.....σελ.	12
Κεφάλαιο Α': Βιώσιμη Ανάπτυξη.....σελ.	13
1.1 Άνθρωπος και Πόλη	σελ. 13
1.2 Εννοιολογική Προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης	σελ. 14
1.3 Η βιώσιμη αστική Ανάπτυξη στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	σελ. 17
1.4 Η προσέγγιση της βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελλάδα.....σελ.	19
Κεφάλαιο Β' : Χωρικός Σχεδιασμός, τύποι σχεδιασμού, αναζήτηση τύπου προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη	σελ. 22
2.1 Χώρος και Πολεοδομία	σελ. 22
2.1.1 Πλαίσιο που κατευθύνει και επηρεάζει τη φιλοσοφία και την πρακτική του Χωρικού Σχεδιασμού	σελ. 25
2.2 Ο χωρικός σχεδιασμός ως επιστημονική δραστηριότητα	σελ. 26
2.2.1 Τύποι Σχεδιασμού.....σελ.	26
2.2.2 Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός.....σελ.	27
2.2.3 Συμμετοχικός Σχεδιασμός και ο ρόλος των εμπλεκόμενων μερών.....σελ.	28
2.3 Ο βέλτιστος τύπος Σχεδιασμού ως πυλώνας Βιώσιμης Ανάπτυξης	σελ. 33
2.3.1 Ο συμμετοχικός σχεδιασμός ως πυλώνας βιώσιμης ανάπτυξης.....σελ.	33
Κεφάλαιο Γ' : επίπεδα Σχεδιασμού, εργαλεία, ρόλος ΓΠΣ προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη).....σελ.	34
3.1 Επίπεδα - Εργαλεία Σχεδιασμού και Ανάπτυξης..	σελ. 34
3.2 Το ΓΠΣ ως σύστημα Τοπικού Χωρικού Σχεδιασμού	σελ. 41
3.2.1 Εθνικό πλαίσιο κατάρτισης Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων	σελ. 43
3.2.2 Υλοποίηση ΓΠΣ - Αστική διακυβέρνηση και Διαχείριση	σελ. 45
3.3 Το ΓΠΣ ως εργαλείο προώθησης Βιώσιμης Ανάπτυξης του Τοπικού Σχεδιασμού..	σελ. 50
Κεφάλαιο Δ' : Ανάλυση Υφιστάμενου Τοπικού Χωρικού Σχεδιασμού (ΓΠΣ) Δήμου Τυρνάβου.....σελ.	53
4.1 Ο Δήμος Τυρνάβου (γενικά στοιχεία).....σελ.	53
4.2 Ο Δήμος Τυρνάβου σε σχέση με την Περιφέρεια Θεσσαλίας και τον υπερκείμενο σχεδιασμό.....σελ.	56
4.3 Ανάλυση προφίλ Δ.Ε. Τυρνάβου (αστικότητα κ.α.)	σελ. 63

4.4 Ανάλυση Προφίλ Δ.Ε. Αμπελώνα (αστικότητα, χαρακτηριστικά οικισμών κλπ).....	σελ. 67
4.5 Η προσέγγιση του θεσμοθετημένου Γ.Π.Σ. (Αναθεώρησης) Δ.Ε. Τυρνάβου (ΦΕΚ 321/ΑΑΠ/30.12.2016).....	σελ. 70
4.5.1 Οργάνωση Χρήσεων & Προστασία Περιβάλλοντος Δ.Ε. Τυρνάβου	σελ. 71
4.5.1.1 Περιοχές Ειδικής Προστασίας (ΠΕΠ)	σελ. 73
4.5.1.2 Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού Δόμησης (ΠΕΠΔ)	σελ. 76
4.5.1.3 Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ)	σελ. 76
4.5.1.3.1 Προς Πολεοδόμηση Περιοχή με χρήση Βιοτεχνίας - Βιομηχανίας μέσης και χαμηλής όχλησης (ΠΠΒΒ)	σελ. 77
4.5.1.3.2 Προς Πολεοδόμηση Περιοχή με χρήση Χονδρεμπορίου (ΠΠΧ)	σελ. 77
4.5.2 Πολεοδομική Οργάνωση και Ρύθμιση των οικιστικών υποδοχέων.....	σελ. 77
4.5.2.1 Η πόλη του Τυρνάβου.....	σελ. 77
4.5.2.2 Λοιποί οικισμοί της Δ.Ε.....	σελ. 78
4.5.3 Αστικές Υποδομές.....	σελ. 78
4.5.3.1 Μεταφορικές Υποδομές.....	σελ. 78
4.5.3.2 Ενεργειακό και Τηλεπικοινωνιακό Δίκτυο.....	σελ. 79
4.5.3.3 Λοιπά αστικά Δίκτυα.....	σελ. 79
4.5.4 Πρόγραμμα Ενεργοποίησης Γ.Π.Σ. Δ.Ε. Τυρνάβου.....	σελ. 79
4.5.5 Γενικές και μεταβατικές Διατάξεις.....	σελ. 80
4.6. Η προσέγγιση του υπό θεσμοθέτηση ΓΠΣ (αναθεώρησης) Δ.Ε. Αμπελώνα (έγκριση Β1 σταδίου).....	σελ. 81
4.6.1 Οργάνωση Χρήσεων γης και Προστασία Περιβάλλοντος.....	σελ. 81
4.6.1.1 ΠΕΠ-Α / Ζώνη Προστασίας των Ποταμών Πηνειού και Τιταρήσιου	σελ. 82
4.6.1.2 ΖΕΠΔ – 1 / Γεωργική Γη με περιβαλλοντικούς περιορισμούς.....	σελ. 84
4.6.1.3 ΖΕΠΔ – 2 / Λοιπή Γεωργική γη.....	σελ. 84
4.6.1.4 ΖΕΠΔ – 3 / Ημιορεινή περιοχή.....	σελ. 84
4.6.2 Γενικοί Όροι και Περιορισμοί – Μεταβατικές Διατάξεις.....	σελ. 85
4.6.3. Πολεοδομική οργάνωση και Επεκτάσεις - Νέοι Υποδοχείς.....	σελ. 85
4.6.4. Πολεοδομική οργάνωση και Επεκτάσεις - Νέοι Υποδοχείς.....	σελ. 85
4.6.5. Εφαρμογή του Σχεδίου.....	σελ. 86
4.7 Συγκριτική προσέγγιση των ΓΠΣ Δ. Τυρνάβου - παρατηρήσεις.....	σελ. 86
4.7.1 Προστασία περιβάλλοντος.....	σελ. 86
4.7.2 Προώθηση τοπικής οικονομικής Ανάπτυξης μέσω των Χρήσεων Γης.....	σελ. 87
4.7.3 Βελτίωση οικιστικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος.....	σελ. 88

4.7.4 Διακυβέρνηση και σύστημα διοίκησης.....σελ.	89
4.7.5 Υλοποίηση.....σελ.	90
4.7.6 Συλλειτουργικότητα μεταξύ ΓΠΣ και ομόρων.....σελ.	91
Κεφάλαιο Ε' : Έρευνα.....σελ.	92
5.1 Ερευνητικά ερωτήματα και απαντήσεις.....σελ.	92
5.1.1 Καταγραφή απαντήσεων στις Συνεντεύξεις.....σελ.	93
Κεφάλαιο Στ' : Συμπεράσματα - Προτάσεις.....σελ.	102
6.1. Συμπεράσματα.....σελ.	102
6.2. Βελτιωτικές προσεγγίσεις του σχεδιασμού (προτάσεις).....σελ.	107
Βιβλιογραφία.....σελ.	111

Περίληψη

Βασικό εργαλείο Τοπικού Χωρικού Σχεδιασμού για τη προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης ενός Δήμου αποτέλεσαν (μέχρι το 2014) τα ΓΠΣ του Ν.2508/’97. Ο διευρυμένος Δήμος Τυρνάβου ολοκληρώνει τον Τοπικό Σχεδιασμό με δυο διαφορετικά ΓΠΣ σε κάθε Δ.Ε. (Τυρνάβου και Αμπελώννα). Η προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης πραγματοποιείται με διαφορετικό τρόπο στις δυο χωρικές της ενότητες όσον αφορά τις τρεις βασικές αξίες της (περιβάλλον, οικονομική ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη) με κεντρικούς άξονες τις πόλεις.

Στα κεφάλαια Α, Β, και Γ αναπτύσσεται το θεωρητικό πλαίσιο όπου προσεγγίζονται :

- η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης σε όλα τα επίπεδα (Παγκόσμιο, Ευρωπαϊκό, Εθνικό)
- ο Χωρικός Σχεδιασμός, ανάλυση και αναζήτηση βέλτιστου τύπου και πως συνδέεται με τη Βιώσιμη Ανάπτυξη
- ο Χωρικός Σχεδιασμός, ο ρόλος που επιτελεί (ειδικά σε επίπεδο ΟΤΑ), η σύνδεσή του με την αναπτυξιακή Πολιτική και ειδικότερα το ΓΠΣ ως Τοπικό εργαλείο σχεδιασμού βάσει του Εθνικού πλαισίου
- Ανάλυση των ΓΠΣ ως εργαλεία προώθησης της Βιώσιμης Ανάπτυξης

Στο κεφάλαιο Δ αναλύονται τα βασικά χαρακτηριστικά του Δ. Τυρνάβου, η σχέση του με τον υπερκείμενο σχεδιασμό και τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει το κάθε ΓΠΣ (Δ.Ε. Τυρνάβου και Αμπελώννα) τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Στην τελευταία παράγραφο του κεφαλαίου πραγματοποιείται συγκριτική προσέγγιση ως προς τις αξίες της Αειφορίας μεταξύ των εν λόγω τοπικών χωρικών Σχεδίων και την ολοκλήρωση του σχεδιασμού στην ίδια αλλά και μεταξύ όμορων Χωρικών ενοτήτων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναπτύσσεται η ποιοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε όπου καταγράφονται οι απόψεις ειδικών του σχεδιασμού που κατέχουν σημαντικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων ενώ στο τελευταίο κεφάλαιο (έκτο) διατυπώνονται τα τελικά συμπεράσματα (βάσει αποκλίσεων απ’ τη Βιώσιμη Ανάπτυξη) καθώς και οι βελτιωτικές προσεγγίσεις που πρέπει να γίνουν προς το στόχο αυτό.

Λέξεις κλειδιά: Βιώσιμη ανάπτυξη, Πόλη, Χωρικός σχεδιασμός, Γ.Π.Σ., αξιολόγηση, υλοποίηση, αποδοτικότητα, διακυβέρνηση, συμμετοχικότητα

Abstract

A basic tool of Local Spatial Planning for the Sustainable Development approach of a Municipality constituted (by 2014) the General Urban Plans (GUP) of Law 2508/'97. The expanded Municipality of Tirnavos completes the Local Planning with two different GUPs in each Municipality area. (Tirnavos and Ampelonas). The Sustainable Development approach takes place in different ways in its two spatial units in terms of its three core values (environment, economic development, society) with central axes in the cities.

Chapters A, B, and C develop the theoretical framework where they are approached:

- The concept of Sustainable Development at all levels (Global, European, National)
- Spatial Planning, analysis and search of the best type and how it is linked to Sustainable Development
- Spatial Planning, its role (especially at the level of Local Authorities), its link to the Development Policy and in particular the GUP as a Local Planning Tool based on the National framework
- Analysis of GUPs as tools for promoting Sustainable Development

Chapter D analyzes the basic features of the Municipality of Tirnavos, its relation to the overlying planning and the way in which each GUP approaches (Municipality Areas of Tirnavos and Ampelonas) to Sustainable Development. The last paragraph of the chapter provides a comparative approach to the values of Sustainability between these local Spatial Plans and the completion of planning in the same but also between adjacent Spatial Units.

In the fifth chapter we develop the qualitative research carried out where the views of specialists of planning that play a significant role in decision making are recorded, while the final chapter (sixth) concludes with the final conclusions (based on deviations from Sustainable Development) and the improvement approaches to this end.

Key words: Sustainable development, City, Spatial Planning, GUP, Evaluation, Implementation, Efficiency, Governance, Participation

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΓΠΣ	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
Δ.Κ.	Δημοτική Κοινότητα
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία
ΖΕΕ	Ζώνη Ειδικής Ενίσχυσης
ΖΕΚ	Ζώνη Ειδικών Κινήτρων
ΖΟΕ	Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΝΑΛ	Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λάρισας
ΟΤΑ	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Ε.	Περιφερειακή Ενότητα
ΠΕΠ	Περιοχή Ειδικής Προστασίας
ΠΕΠΑ	Περιοχή Ελέγχου και Περιορισμού Δόμησης
ΠΕΡΠΟ	Περιοχή Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης
ΠΜ	Πολεοδομική Μελέτη
ΠΠΠ	Προγράμματα Προστασίας Περιβάλλοντος
Σ.Δ.	συντελεστής δόμησης
ΣΟΑΠ	Σχέδιο Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων
Σ.τ.Ε	Συμβούλιο της Επικράτειας
ΣΧΟΟΑΠ	Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης
Τ.Κ.	Τοπική Κοινότητα
Τ.Χ.Σ	Τοπικά Χωρικά Σχέδια
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως
Υ.ΔΟΜ.	Υπηρεσία Δόμησης (πρώην Πολεοδομική Υπηρεσία)
ΖΗΜ	Ζώνη Ημερησίων Μετακινήσεων
max	Μέγιστο
min	Ελάχιστο

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1 : Παράγοντες Μοντέλου Στρατηγικού Σχεδιασμού	Σελ. 28
Πίνακας 3.1 : Ανάλυση σκοπών και αντικειμένων των ΓΠΣ	Σελ. 45
Πίνακας 3.2 : Αναλυτική περιγραφή ωφελειών του Σχεδιασμού	Σελ. 50
Πίνακας 4.1 : Πολεοδομική πληροφορία οικισμών Δήμου Τυρνάβου	Σελ. 55
Πίνακας 4.2 : Έκταση, υψόμετρο & χαρακτήρας Δημοτικών/Τοπικών κοινοτήτων Δ.Ε. Τυρνάβου	Σελ. 64
Πίνακας 4.3 : Έκταση, υψόμετρο & χαρακτήρας Δημοτικών/Τοπικών κοινοτήτων Δ.Ε. Αμπελώνα	Σελ. 68

Κατάλογος Σχημάτων – Διαγραμμάτων - Εικόνων

Σχήμα 1.1 Η βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξη υπό το πρίσμα του χρόνου	Σελ.16
Διάγραμμα 2.1 : Πυλώνες συστήματος Πολεοδομικού Σχεδιασμού.....	Σελ. 24
Διάγραμμα 2.2 : Παράγοντες που επηρεάζουν και οδηγούν το Σχεδιασμό σε μια Πόλη	Σελ. 25
Διάγραμμα 2.3 : Τύποι σχεδιασμού Ομάδας Α'	Σελ. 26
Διάγραμμα 2.4 : Τύποι σχεδιασμού Ομάδας Β'	Σελ. 27
Διάγραμμα 2.5 : Στάδια διαδικασίας Σχεδιασμού	Σελ. 31
Διάγραμμα 2.6 : Ο συμμετοχικός σχεδιασμός ως ροή πληροφορίας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών	Σελ. 32
Διάγραμμα 2.7 : Στόχοι και βαθμός συμμετοχής των εμπλεκόμενων μερών	Σελ. 32
Διάγραμμα 3.1 : Επίπεδα & πτυχές Χωρικού Σχεδιασμού	Σελ. 35
Διάγραμμα 3.2 : Ιεραρχία Χωρικών σχεδίων στο Ελληνικό σύστημα σχεδιασμού πριν το Ν.4269/’14.....	Σελ. 37
Διάγραμμα 3.3 : Διάρθρωση συστήματος χωρικού σχεδιασμού σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Ν.4447/2016.....	Σελ. 38
Διάγραμμα 3.4 : Υποεπίπεδα Τοπικού Σχεδιασμού και Εργαλεία	Σελ. 39
Διάγραμμα 3.5 : Συσχέτιση Χωρικού Σχεδιασμού & Αναπτυξιακής Πολιτικής (έτη 2007-2013).....	Σελ. 40
Διάγραμμα 3.6 : Συσχέτιση Χωρικού Σχεδιασμού & Αναπτυξιακής Πολιτικής (έτη 2014-2020).....	Σελ. 41
Διάγραμμα 3.7: Βασικά στοιχεία και λειτουργίες μέσω της Ρύθμισης χρήσεων Γης	Σελ. 42
Διάγραμμα 3.8: Ενδεικτική διαδικασία Τοπικού Σχεδιασμού με έμφαση στην υλοποίηση	Σελ. 47
Διάγραμμα 4.1 : Διοικητική διάρθρωση, Πληθυσμός, οικισμοί	Σελ. 54
Εικόνα 4.2 : Πολιτικός και Γεωφυσικός Χάρτης Δ. Τυρνάβου	Σελ. 56
Εικόνα 4.3 : Θέση του Δ. Τυρνάβου στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	Σελ. 57
Εικόνα 4.4 : Πόλοι και Άξονες Ανάπτυξης & Ζώνες Ημερήσιων Μετακινήσεων.....	Σελ. 58
Εικόνα 4.5 : Οδικοί διάδρομοι (2) ως άξονες ανάπτυξης για Δ. Τυρνάβου (Ε.Ο. Λάρισας-Κοζάνης & Δημοτικό δίκτυο που συνδέει Τύρναβο-Αμπελώνα-ΠΑΘΕ)	Σελ. 59

Εικόνα 4.6 : Αναπτυξιακές Ζώνες Π.Ε. Λάρισας	Σελ. 60
Διάγραμμα 4.7: Αξιολόγηση Χωροταξικών δεδομένων για το Δ. Τυρνάβου βάσει του Περιφερειακού πλαισίου	Σελ. 61
Διάγραμμα 4.8: Βασικά στοιχεία Αναπτυξιακού Προγραμματισμού για το Δ. Τυρνάβου βάσει του Περιφερειακού πλαισίου	Σελ. 62
Διάγραμμα 4.9: Αναπτυξιακός Προγραμματισμός και Φυσικός Σχεδιασμός Δ.Ε. Τυρνάβου βάσει της Μελέτης	Σελ. 72
Εικόνα 4.10 : Χάρτης Π2α (άνω τμήμα) Δ.Ε. Τυρνάβου χρήσεων γης & προστασίας Περιβάλλοντος	Σελ. 73
Εικόνα 4.11 : Χάρτης Π2β (κάτω τμήμα) Δ.Ε. Τυρνάβου χρήσεων γης & προστασίας Περιβάλλοντος	Σελ. 74
Εικόνα 4.12 : Υπόμνημα χρήσεων γης & προστασίας Περιβάλλοντος	Σελ. 78
Εικόνα 4.13 : Χάρτης χρήσεων γης & προστασίας Περιβάλλοντος Δ.Ε. Αμπελώννα.....	Σελ. 83
Εικόνα 4.14 : Σχέση ελλείματος Εμπιστοσύνης Επενδύσεων.....	Σελ. 103

Εισαγωγή

Ο Τοπικός χωρικός σχεδιασμός αποτελεί βασικό εργαλείο για τη βιώσιμη Ανάπτυξη ενός Δήμου. Τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια αποτέλεσαν απ' το έτος 1997 και μετά (με τους Ν. 2508/'97 και 2742/'99) τα κυριότερα Πολεοδομικά εργαλεία για το σκοπό αυτό. Για τη θεσμοθέτηση και υλοποίησή τους υπάρχουν θεσμοί, διαδικασίες και πολιτικές ενώ μόνο για την έγκρισή τους εμπλέκονται πολλοί φορείς (Πολεοδόμοι, Χωροτάκτες, Μηχανικοί Μελετητές, θεσμικοί φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κοινό, επαγγελματικοί φορείς, Περιφέρεια, Αποκεντρωμένη Διοίκηση, Υπουργείο Ενέργειας και Εσωτερικών).

Κρίσιμο ρόλο διαδραματίζουν ο φορέας επίσπευσης που αποτελεί και επιβλέπων συνήθως της μελέτης (Μηχανικοί ΟΤΑ – Πολιτική Διοίκηση), οι Πολεοδόμοι Χωροτάκτες (ως Μελετητές Μηχανικοί) και τα κέντρα λήψης αποφάσεων (κοινό, επαγγελματικοί φορείς, Πολιτική Διοίκηση, ειδικοί του Σχεδιασμού).

Τίθενται λοιπόν κάποια εύλογα ερωτήματα:

- Πως προσεγγίζεται η Βιώσιμη Ανάπτυξη στο Δήμο Τυρνάβου;
- Πως αντιλαμβάνονται οι ανωτέρω φορείς του σχεδιασμού τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ως εργαλεία Χωροανάπτυξης και πως το αξιολογούν;
- Είναι ρεαλιστική η προσέγγισή των υπό θεσμοθέτηση ΓΠΣ ή περιγράφουν μια θεωρητική κατάσταση και αποτελούν τελικά ένα ευχολόγιο σχεδόν απίθανο στην εφαρμογή του;
- Ποιος ωφελείται τελικά απ' τη Ρύθμιση των χρήσεων γης και την προστασία του περιβάλλοντος;
- Υπάρχει περιθώριο βελτίωσης μέσω του Τοπικού Σχεδιασμού για την προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης στο Δήμο Τυρνάβου;

Οι ανωτέρω προβληματισμοί, η επαγγελματική απασχόληση του γράφοντος επί σειράς ετών σε θέση ευθύνης ΟΤΑ, αρμόδιο για πολεοδομικά ζητήματα, σε συνδυασμό με το προσωπικό ερευνητικό ενδιαφέρον, συνέβαλαν καθοριστικά για την ενασχόληση με το αντικείμενο της παρούσας διατριβής θεωρώντας παράλληλα ότι μπορούν να αναδείξουν τη σπουδαιότητα του θέματος.

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας είναι ο προσδιορισμός της Βιώσιμης Ανάπτυξης, πως προσεγγίζεται στην Ευρώπη και Ελλάδα, η κατανόηση της έννοιας των ΓΠΣ του εν μέρει καταργηθέντος Ν.2508/'97 ως εργαλείο Τοπικού Χωρικού Σχεδιασμού για την επίτευξή της σε επίπεδο ΟΤΑ και η διερεύνηση της συμβολής του προς τη κατεύθυνση αυτή στον Καλλικρατικό Δήμο Τυρνάβου.

Στόχος της εργασίας είναι η διερεύνηση των απόψεων των εμπλεκομένων στον Τοπικό Χωρικό σχεδιασμό (πως αντιλαμβάνονται και αξιολογούν το ήδη θεσμοθετημένο ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου και το υπό θεσμοθέτηση ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα) του Δήμου Τυρνάβου και

την 'αποκρυπτογράφηση' των προβληματικών του σημείων προκειμένου να αποτελέσει το συνδυαστικό κρίκο για τη βελτίωσή του, την αύξηση της απόδοσής του και να αναδείξει τις πρακτικές που θα συμβάλλουν στη προσέγγιση του τελικού στόχου της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Κεφάλαιο Α : Βιώσιμη Ανάπτυξη

1.1 Άνθρωπος και Πόλη

Απ' τη δημιουργία των πρώτων οικισμών στην Ελλάδα ως τόποι μόνιμης εγκατάστασης μικρών ομάδων ανθρώπων μέχρι σήμερα έχουν περάσει από εκατονταετίες μέχρι και χιλιετίες. Στο πέρασμα του χρόνου οι οικισμοί αναπτύχθηκαν σε διαφορετικά οικοσυστήματα ακόμη και με αντίξοες συνθήκες, εξελίχθηκαν βάσει των αναγκών τους, απέκτησαν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αλλά πολύ περισσότερο επηρεάστηκαν απ' τις γύρω τους εξελίξεις σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο. Μέσα απ' την χρονική αυτή διαδρομή του παρελθόντος είναι κατανοητό ότι πρόκειται για μια αέναη προσπάθεια επιβίωσης της ανθρώπινης κοινωνίας εντός του συνεχώς μεταβαλλόμενου φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Οι οικισμοί οι οποίοι στη συνέχεια μετεξελίχθηκαν σε πόλεις, δεν διαφέρουν και πολύ απ' τη προσέγγιση του φυσικαλισμού όπως αυτή διατυπώνεται στο έργο του P. Geddes (1915) ότι η πόλη μοιάζει με έναν ζωντανό οργανισμό, "εξελίσσεται σε σχέση με το ευρύτερο περιβάλλον της" "και η ιδέα ότι η πόλη αποτελεί η ίδια το περιβάλλον για την ανάπτυξη της κοινωνικής ζωής" (Βιτοπούλου Α. κ.α, 2015).

Μια άλλη επιτυχημένη προσέγγιση της έννοιας της πόλης ως εξελικτική διαδικασία, αποτέλεσε η άποψη του L. Mumford (1937:58-62) ότι είναι μια φυσική κατασκευή (περιλαμβάνοντας τα κτίρια και τις υποδομές) που αποτελεί το κύριο στοιχείο που προσδιορίζει την αστική ζωή και εντός των ορίων του οποίου εκτυλίσσεται η κοινωνική ζωή. Μάλιστα θα μπορούσαμε να πούμε ότι σε πρώιμο ακόμη στάδιο σηματοδότησε τους κοινωνικούς προβληματισμούς γύρω από την έννοια της πόλης μέσα από ένα φιλοσοφικό πρίσμα πολλοί απ' τους οποίους μετά από πολλά χρόνια θα υιοθετηθούν ώστε να πλαισιώσουν τις βασικές έννοιες της βιώσιμης ανάπτυξης. Συνοπτικά η θεώρησή του για τη πόλη θα μπορούσε να επικεντρωθεί σε ένα απόσπασμα κειμένου με τίτλο "What is a city?" όπου αναφέρει:

"..... Η πόλη, με την ολοκληρωμένη σημασία της, είναι ένα γεωγραφικό πλέγμα, μια οικονομική οργάνωση, μια θεσμική διαδικασία, ένα θέατρο κοινωνικής δράσης και ένα αισθητικό σύμβολο συλλογικής ενότητας. Η πόλη ενισχύει την τέχνη και είναι η ίδια τέχνη. Στην πόλη ως θεατρική σκηνή εστιάζουν οι πλέον συνειδητές μας δράσεις οι οποίες

κορυφώνονται μέσα από συγκρούσεις και συνεργασίες διαφορετικών χαρακτήρων, γεγονότων και ομάδων.’’

Με την άποψη αυτή η εξέλιξη των πόλεων είναι το αποτέλεσμα της σχέσης αλληλεπίδρασης - προσαρμοστικότητας μεταξύ των ανθρώπων που δραστηριοποιούνται εντός των ορίων της και του φυσικού περιβάλλοντος.

Συνάμα κατά την εξέλιξη των πόλεων μέσα στο χρόνο παρατηρήθηκε και διαπιστώθηκε ότι αλλάζουν συνεχώς, λόγω της αύξησης του (πληθυσμιακού) μεγέθους με παράλληλη αύξηση των προβλημάτων και της πολυπλοκότητάς τους. Το φαινόμενο της αστικοποίησης σύμφωνα με τον Πολύζο (2015) είναι ένα παγκόσμιο και διαχρονικό φαινόμενο το οποίο επηρεάζει τόσο τις ανεπτυγμένες όσο και τις αναπτυσσόμενες χώρες και συνδέεται άμεσα με τις κοινωνικοοικονομικές αλλαγές και τις εξελίξεις μιας περιοχής.

Στην περίοδο που διανύουμε νέες αναπτυξιακές προκλήσεις έρχονται αντιμέτωπες με την πόλη αφού οι οικονομικές δραστηριότητες συνδέονται με τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα. Προβλήματα όπως η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, των αστικών υπηρεσιών, οικονομικά (ανεργία) και κοινωνικά (γκετοποίηση, εγκληματικότητα κλπ) συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους και η επίλυσή τους εξαρτάται απ’ την ασκούμενη Δημόσια πολιτική και αποτελούν αμιγώς ζητήματα της Αστικής διακυβέρνησης.

1.2 Εννοιολογική προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης

Μια απ’ τις προκλήσεις του σύγχρονου ανθρώπου έτσι όπως έχει διαμορφωθεί ο αστικός χώρος, είναι η κατά το δυνατόν αποτροπή της συνεχόμενης υποβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος, η κατανόηση των προβλημάτων, η ανάληψη δράσης και η θέσπιση πολιτικών οι οποίες στοχευμένα μπορούν να οδηγήσουν στη Βιωσιμότητα.

Τι είναι όμως η πολύσημη Βιώσιμη Ανάπτυξη;

Η έννοιά της παρόλο που είχε διατυπωθεί προγενέστερα, καθιερώθηκε το 1987 απ’ την τότε Πρόεδρο της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (WCED), Gro Harlem Brundtland στην έκθεσή της με τίτλο “Our Common Future” (το κοινό μας μέλλον) βάσει της οποίας αναπτύχθηκαν και οι βασικές κατευθυντήριες αρχές. Προπομπός αυτής της έκθεσης ήταν τον Ιούνιο του 1972 στη Στοκχόλμη η διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών με σκοπό τον καθορισμό μορφών συλλογικής δράσης για τη προστασία του περιβάλλοντος και την κινητοποίηση όλων των δυνάμεων προς το σκοπό αυτό (διακήρυξη Στοκχόλμης).

Η έκθεση διαπιστώνει ότι σε παγκόσμιο επίπεδο τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι το αποτέλεσμα της φτώχειας του Νότου και αλόγιστης κατανάλωσης πόρων και παραγωγής στον Βορρά. Η κλασική προσέγγιση της έννοιας εμπεριέχεται στην έκθεση και διατυπώνεται ως εξής (UN General Assembly 1987:54):

“Βιώσιμη είναι η ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες”.

Η “φράση” αυτή έχει μείνει στην ιστορία διότι περιέχει έννοιες πολύ σημαντικές και για τις οποίες έχει αξία η ανάλυσή τους.

Κατά την ανωτέρω προσέγγιση ο όρος “βιώσιμη” είναι διττός (προσδιορίζει τις ανάγκες μέσα στην εξέλιξη του χρόνου):

- η ανάπτυξη που ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες
- η ικανοποίηση των σημερινών αναγκών (χάριν της ανάπτυξης) δεν υποσκάπτει τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ανταποκριθούν στις δικές τους

Η “ανάπτυξη” αφορά ένα “μέγεθος” ποιοτικό που συνδέεται με την πρόοδο η οποία αφορά την κοινωνία, την οικονομία και τον πολιτισμό.

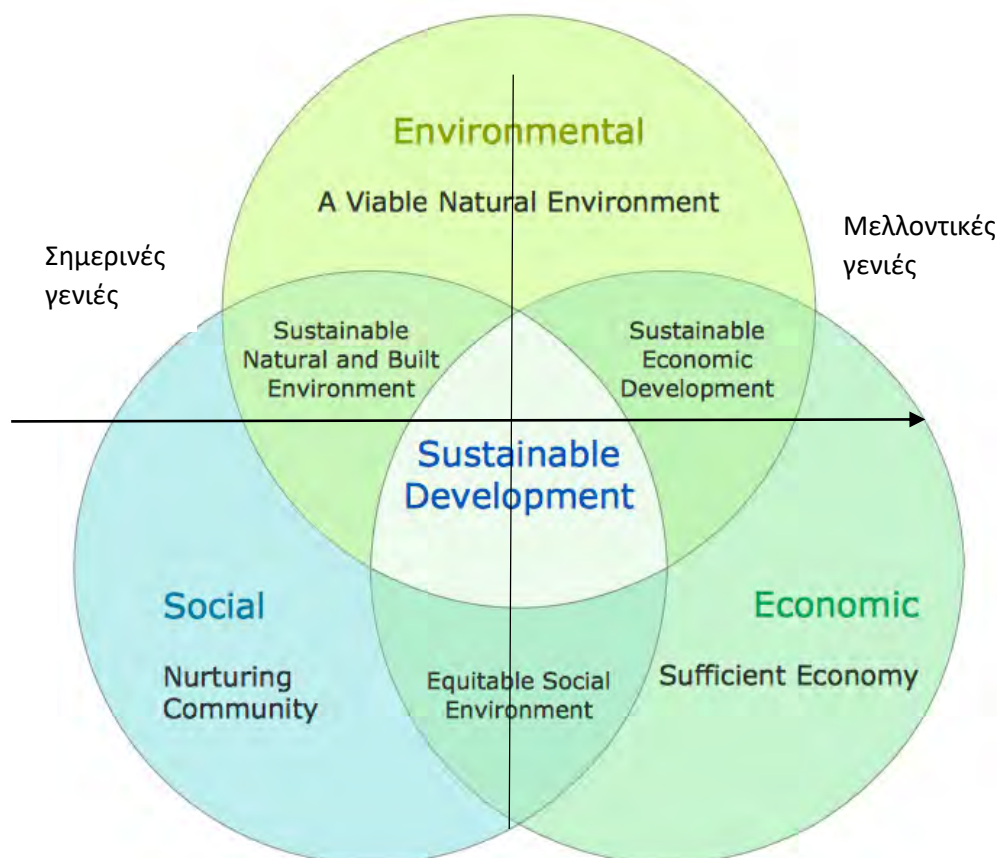
Οι “ανάγκες” προσδιορίζουν τα αγαθά και τους πόρους και πως κατανέμονται (με κριτήριο τους ίδιους όρους για μια καλύτερη ζωή)

Το έτος αναφοράς αποτέλεσε και την αρχή τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την έναρξη πολιτικών διεργασιών και τη χάραξη στρατηγικών που θα συνδυάζουν περιβαλλοντική προστασία και ανάπτυξη ενώ ακολουθήθηκαν πολλές διασκέψεις (1992 Διάσκεψη του Ρίο, Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών Habitat II-1996, Ρίο+5 το 1997 στη Νέα Υόρκη, συνάντηση κορυφής το 2002 στο Γιοχάνεσμπουργκ για την εφαρμογή των αποφάσεων της Διάσκεψης του Ρίο και κυρίως της Ατζέντα 21, Διάσκεψη το 2015 στο Παρίσι για το κλίμα) καθώς σύμφωνα με την έκθεση “.....σε τελική ανάλυση η βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να στηριχτεί στην Πολιτική βούληση” (UN General Assembly 1987:25)

Όπως διαμορφώθηκε στο πέρασμα του χρόνου και εξελίσσεται ως έννοια θα μπορούσαμε να πούμε ότι η βιώσιμη ανάπτυξη στηρίζεται σε τρεις αλληλεξαρτώμενες και αδιαίρετες διαστάσεις με την ίδια αξία και οι οποίες αλληλεπιδρούν με στόχο τη μεταξύ τους ισορροπία:

- περιβαλλοντική προστασία και διαχείριση
- κοινωνική δικαιοσύνη και
- οικονομική ανταγωνιστικότητα

Για την καλύτερη κατανόηση της έννοιας χρησιμοποιείται το παρακάτω σχήμα επιχειρώντας να εξειδικεύσουμε τις τρεις αυτές διαστάσεις (ο κάθε κύκλος αναπαριστά τη κάθε διάσταση μέσα στον άξονα του χρόνου) ως εξής: οικονομία, κοινωνία περιβάλλον

Σχήμα 1.1 : Η βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξη υπό το πρίσμα του χρόνου (γενεές)
 Πηγή: <http://www.conceptdraw.com/examples/van-diagram-for-sustainable-devlopment>

Παρατηρώντας το παραπάνω σχήμα διαπιστώνεται με ποιο τρόπο η κάθε συνιστώσα αλληλοεπιδρά με τις υπόλοιπες όταν απομακρυνόμαστε απ' το στόχο της απόλυτης ισορροπίας (η απόλυτη ισορροπία ορίζεται απ' το γεωμετρικό τόπο που σχηματίζεται απ' τους τρεις κύκλους – συνιστώσες, δηλαδή την αειφορία). Όσο επικρατούν οι δύο διαστάσεις (π.χ. οικονομία και περιβάλλον) απομακρυνόμαστε απ' τη βιωσιμότητα (μη κοινωνικά αποδεκτή κατάσταση).

Σύμφωνα με την Βιτοπούλου Α. κ.α. (2015) η περιβαλλοντική συνιστώσα περιλαμβάνει τα περιβαλλοντικά προβλήματα των πόλεων όπως υφίστανται απ' τη ρύπανση (αέρας, νερό, απορρίμματα, θόρυβος) και το δομημένο περιβάλλον. Σύμφωνα με τη νέα Ατζέντα (Χάρτα του Aalborg, new Urbanism, νέα Χάρτα των Αθηνών και Χάρτα του Ευρωπαϊκού Χωρικού σχεδιασμού) αντικαθίσταται η «άκαμπτη» έννοια της «προστασίας» του περιβάλλοντος, απ' την αρχή της «διαχείρισης» και της πρόληψης, στην προσπάθεια να ξεπεραστεί η αρνητική και διχαστική άποψη σε σχέση με το περιβάλλον και την ανάπτυξη (Πορτοκαλίδης, 2015).

Ως προς την οικονομική συνιστώσα μπορούμε να πούμε ότι υφίσταται τις πιέσεις της παγκοσμιοποίησης και του ανταγωνισμού ενώ αποτελεί κινητήριο μοχλό οικονομικής προόδου και βιοτικού επιπέδου όχι μόνο για την τοπική κοινωνία αλλά συνάμα της περιφέρειας, του κράτους και μακροσκοπικά της Ευρώπης.

Η κοινωνική συνιστώσα αφορά τις συνέπειες που υφίσταται η κοινωνία στις πόλεις από δυσμενείς αλλαγές των προηγούμενων συνιστωσών (υποβάθμιση δομημένου περιβάλλοντος, αποβιομηχάνιση, ανεργία, εγκληματικότητα, κοινωνικός αποκλεισμός, συρρίκνωση των δημόσιων αγαθών της παιδείας – υγείας - πρόνοιας κλπ).

Η παγκόσμια οικονομική κρίση και η κλιματική αλλαγή έχουν μετατοπίσει ή έχουν εισάγει στην αναζήτηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης και την έννοια της ανθεκτικότητας των Πόλεων (ανθεκτικότητα του οικοσυστήματος μιας Πόλης) η οποία μπορεί να συμπληρώσει την βιωσιμότητα μέσω του σχεδιασμού και της διαχείρισης των Πόλεων, Περιφερειών, Κρατών. Ο προσδιορισμός επομένως της έννοιας (του οικοσυστήματος μιας Πόλης) οικόπολης μπορεί να συμβάλλει προς τη κατεύθυνση αυτή:

‘Ή πόλη καταναλώνει ότι παράγει και το οικολογικό της αποτύπωμα περιορίζεται. Αυτό προϋποθέτει πρακτικά την αλληλοσυσχέτιση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων, ώστε να επιτυγχάνεται η βέλτιστη χρήση των πόρων και ο βέλτιστος συνδυασμός των διεργασιών’ (Κλαμπατσέα, 2012)

1.3 Η βιώσιμη Ανάπτυξη στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η βιώσιμη ανάπτυξη στηρίζεται έμπρακτα από πολιτικές και πρωτοβουλίες της Ένωσης έχοντας αναγνωρίσει “την κομβική θέση της πόλης σε ένα παγκοσμιοποιημένο σύστημα αέναων ροών κεφαλαίου, προϊόντων και πληροφοριών”. Αναγνωρίζεται ότι οι Πόλεις τόσο του ανεπτυγμένου όσο και του αναπτυσσόμενου κόσμου αποτελούν μέρος του Περιβαλλοντικού προβλήματος καθώς “με την λειτουργία τους υποβαθμίζουν το άμεσο αστικό περιβάλλον και την περιφέρεια γύρω από αυτό και συμβάλλουν σημαντικά στα πλανητικά περιβαλλοντικά προβλήματα” (Αθανασίου, 2015:24). Σύμφωνα μάλιστα με την Παπαδοπούλου (2016) οι πόλεις και κωμοπόλεις της Ευρώπης αντιπροσωπεύουν το 69% της ενέργειας που χρησιμοποιείται δηλαδή το μεγαλύτερο ποσοστό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Επομένως οι προσπάθειες για την επίτευξή της έχουν ως αφετηρία την Πόλη, τον τρόπο που αυτή λειτουργεί μέσα στα διοικητικά της όρια και τους αρμόδιους για τη διαχείρισή της (Τοπική Αυτοδιοίκηση).

Η προσπάθεια ξεκίνησε αρχικά το 1994 στο Ααλμπόργκ της Δανίας με την καμπάνια για τις Ευρωπαϊκές Βιώσιμες πόλεις (Χάρτα του Ααλμπόργκ) με την οικονομική στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος της ήταν να βοηθήσει του φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης των ευρωπαϊκών πόλεων να διατυπώσουν τα δικά τους σχέδια δράσης προς τη βιωσιμότητα, (Local Agenda 21) και αποτέλεσε μια από τις πρώτες διεθνείς προσπάθειες διατύπωσης των χαρακτηριστικών της “βιώσιμης ευρωπαϊκής πόλης” (Αθανασίου, 2015:26). Σύμφωνα με τις επιταγές που θέτει η Χάρτα, “η βιωσιμότητα δεν είναι ούτε ένα όραμα ούτε μια κατάσταση που δεν αλλάζει, αλλά μια δημιουργική, τοπική διαδικασία αναζήτησης ισορροπίας που εκτείνεται σε όλες τις περιοχές της τοπικής λήψης αποφάσεων” (Αθανασίου, 2015:26).

Οι ολοκληρωμένες προσεγγίσεις χωρικού σχεδιασμού αποτελούν μέρος αυτών των προσπαθειών όπου λαμβάνονται υπόψη περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις ώστε να διασφαλιστεί ότι οι πόλεις πρέπει να καταστούν βιώσιμες, αποτελεσματικές, τόποι με υγιείς συνθήκες εργασίας και διαβίωσης. Για το λόγο αυτό η πλειονότητα των πόλεων θα πρέπει να εφαρμόζουν πολιτικές βιώσιμου πολεοδομικού προγραμματισμού και σχεδιασμού.

Μάλιστα στην πρόσφατη έκδοση της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το Περιβάλλον ΕΕΑ (European Environment Agency) έτους 2015 αναγνωρίζει ότι πάνω απ' το 70% του ευρωπαϊκού πληθυσμού ζει ήδη σε αστικές περιοχές με αποτέλεσμα να παράγονται πιέσεις για το περιβάλλον. Η συνταχθείσα έκθεση επισημαίνει μεταξύ των άλλων τη σημαντικότητα του Πολεοδομικού σχεδιασμού και της Αστικής διακυβέρνησης ώστε να ενισχυθεί η βιωσιμότητα της ζωής στις πόλεις και της ανάπτυξης. Για την επίτευξη των ανωτέρω τονίζει πέντε παραμέτρους:

- α. Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή με το μικρότερο δυνατό κόστος
- β. Εκσυγχρονισμό τεχνικών υποδομών
- γ. Πράσινες υποδομές (β. και γ. αφορούν βιωσιμότητα κλάδου υποδομών)
- δ. Αξιοποίηση των νέων ψηφιακών τεχνολογιών
- ε. Συμμετοχικότητα και ενεργοποίηση πολιτών

Οι Πολιτικές της Ευρώπης για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη μπορούν να εξειδικευτούν στους παρακάτω τομείς:

- Αποτελεσματική διακυβέρνηση (εταιρικές σχέσεις Πόλης – Περιφέρειας – Κράτους, ολοκληρωμένο σχέδιο βιώσιμης Ανάπτυξης, συμμετοχή πολιτών, ένταξη σε εθνικά - ευρωπαϊκά δίκτυα και ανταλλαγή εμπειριών – ορθών πρακτικών)
- Ποιοτικοί δημόσιοι ελεύθεροι χώροι και πράσινο (υψηλής ποιότητας ελεύθεροι χώροι και πράσινο που συνδέονται αναβαθμίζουν τη ποιότητα ζωής, προσελκύουν νέες επιχειρήσεις πληροφορικής τεχνολογίας και τουρισμό)
- Προώθηση βιώσιμης κινητικότητας (βέλτιστη χρήση υποδομών - μεταφορών και προώθηση εκείνων που ρυπαίνουν λιγότερο)
- Βελτιστοποίηση διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων (μείωση, ανακύκλωση, επανάχρηση και καύση – ταφή)
- Διαχείριση υδάτινων πόρων για τη μέγιστη εξοικονόμηση
- Μέτρα και πρακτικές εξοικονόμησης ενέργειας (κτίρια, υποδομές)
- Προστασία φυσικών πόρων (νερό), ευαίσθητων οικοσυστημάτων (ποιότητα ατμοσφαιρικού αέρα, λίμνες, ποτάμια, θάλασσα) και περιβαλλοντικά σημαντικών περιοχών (δάση, αξιόλογες περιοχές κλπ)
- Προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (μικρής και μεγάλης κλίμακας)
- Ενεργητικές πολιτικές εκπαίδευσης – κατάρτισης και ευαισθητοποίηση αστικού πληθυσμού (αφορά πρωτίστως τη βελτίωση των υποβαθμισμένων συνοικιών με εφαρμογή πολιτικών που εστιάζονται στην εκπαίδευση των παιδιών και των νέων

και σε δεύτερο βαθμό την ευαισθητοποίηση προτύπων συμπεριφοράς χαμηλότερου οικολογικού αποτυπώματος)

- Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Προστασία του τοπίου
- Ρύθμιση των χρήσεων γης (τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας μέσω χρήσεων που αξιοποιούν το ενδογενές οικονομικό δυναμικό, δυνατότητα επενδύσεων σε αλληλεπίδραση με τις άρτιες υποδομές)
- Διατήρηση του κοινωνικού και παραγωγικού ιστού (καταπολέμηση φτώχειας, διαφορών και ανισοτήτων εντός της Πόλης με διάφορες δράσεις, απασχόληση κλπ)

Διαπιστώνεται λοιπόν ότι σε παγκόσμιο αλλά κυρίως σε Ευρωπαϊκό επίπεδο κρίσιμο στοιχείο για την Βιώσιμη Ανάπτυξη και την ανθεκτικότητα αναδεικνύεται η κλίμακα της Πόλης αφού συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέγεθος του πληθυσμού και διαθέτει τις κατάλληλες διοικητικές δομές. Σημείο ‘‘κλειδί’’ για τη θεώρηση αυτή είναι η αλλαγή της αντίληψης του χώρου ‘‘και η δομική αλλαγή στη σχέση μεταξύ πόλης και υπαίθρου, ζήτημα που έχει ιδιαίτερες επιδράσεις τόσο στον περιβαλλοντικό σχεδιασμό και την κλιματική αλλαγή, αλλά και στις συνήθειες των κατοίκων και το μεταβολισμό των πόλεων.’’ (Κλαμπατσέα, 2012)

1.4 Η προσέγγιση της βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελλάδα

Η προσπάθεια της χώρας προς κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης ξεκίνησε απ’ το έτος 1975, με την αναθεώρηση του Συντάγματος. Το άρθρο 24 αποτέλεσε μια νέα αρχή για την Χωροταξική αναδιάρθρωση, τον Πολεοδομικό Σχεδιασμό διότι καθιέρωσε τη προστασία του περιβάλλοντος ως πρωταρχικό αγαθό κατά τη διαδικασία, πρόβλεψε το σχεδιασμό και στον εξωαστικό χώρο και επαναπροσδιόρισε την Πολεοδομία (παύει να ταυτίζεται με τη Δόμηση). Σύμφωνα με τις γενικές αρχές του άρθρου, η Πολιτεία έχει υποχρέωση να εξασφαλίζει τη Χωροταξική αναδιάρθρωση, την ανάπτυξη, τη πολεοδόμηση και την επέκταση των πόλεων και εν γένει οικιστικών περιοχών με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετείται η λειτουργικότητά τους και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης χωρίς να θίγεται το περιβάλλον. Με τον τρόπο αυτό πραγματοποιείται μια παρέμβαση στο έγγειο απόθεμα της γης με κριτήριο την προστασία του Περιβάλλοντος και το Δημόσιο συμφέρον που κατά την εφαρμογή του κυρίως αποσκοπεί:

- i. Στην εξασφάλιση Δημόσιου αστικού χώρου (κοινόχρηστοι και κοινωφελείς)
- ii. Στη θέσπιση περιορισμών, χρήσεων γης και όρων δόμησης ώστε να ελέγχεται η διαχείριση της ιδιωτικής ακίνητης περιουσίας

Ακολούθησε ο Ν. 360/1976 ‘‘περί Χωροταξίας και Περιβάλλοντος’’ ως εφαρμογή των επιταγών του Άρθρου 24 ο οποίος παρόλο που καταργήθηκε το 1983 σηματοδότησε (με το Άρθρο 24) την απαρχή ενός νέου θεσμικού πλαισίου για τη προστασία όχι μόνο του φυσικού αλλά και του οικιστικού - ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στο χώρο.

Ο Ν.1337/83 που ακολούθησε (ο οποίος κατήργησε το Ν.360/76) εισήγαγε βασικά Πολεοδομικά Εργαλεία (Πολεοδομική Μελέτη, Πράξη Εφαρμογής) ενώ προέβλεπε την προστασία απ’ τις οικιστικές πιέσεις των περιαστικών χώρων, με τη θέσπιση Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (κατ’ αναλογία με τις ονομαζόμενες Green Belts που εφαρμόστηκαν στις πόλεις της Μ. Βρετανίας για τον έλεγχο της οικιστικής εξάπλωσης).

Ακολούθησε ο νόμος πλαίσιο για την προστασία του περιβάλλοντος (Ν.1650/’86) όπου αποτελεί ακόμη και σήμερα τον ‘‘κορμό’’ της εθνικής Νομοθεσίας υιοθετώντας μια σφαιρική αντίληψη για τα περιβαλλοντικά προβλήματα καθορίζοντας έννοιες, βασικούς στόχους, επιδιώξεις και επιχειρώντας να συστηματοποιήσει τις συναρμοδιότητες.

Νομοθετήματα σταθμός που καθόρισαν μέχρι πρόσφατα (μέχρι το Ν.4269/’14) το θεσμικό πλαίσιο όχι μόνο για το χωρικό σχεδιασμό (θέτοντας πρότυπα σχεδίων, θεσμών, μηχανισμών και παρεμβάσεων) αλλά και τη χωρική ανάπτυξη με τις Αρχές προστασίας του περιβάλλοντος αλλά και τη βιώσιμη ανάπτυξη αποτέλεσαν οι Ν.2508/’97 (Βιώσιμη οικιστική Ανάπτυξη των Πόλεων της χώρας και άλλες διατάξεις) και Ν. 2742/’99 (Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη και άλλες διατάξεις).

Σύμφωνα με την Τασοπούλου (2011) επιδίωξη αυτού του νέου θεσμικού πλαισίου ήταν όχι μόνο η οικονομική μεγέθυνση και η κοινωνική προαγωγή των χωρικών ενοτήτων αλλά και η δυνατότητα παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του σχεδιασμού ώστε να αποφευχθούν οι αρνητικές επιδράσεις στο περιβάλλον και τους πόρους. Η οικιστική οργάνωση και ο πολεοδομικός σχεδιασμός με όρους προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αλλά και με αρχές και κατευθύνσεις των ανωτέρω επιπέδων σχεδιασμού (υπερκείμενα χωροταξικά σχέδια, αναπτυξιακά προγράμματα) αποτέλεσαν βασικές καινοτομίες των ανωτέρω (Βιτοπούλου κ.α., 2015:302). Η αναγκαστική συμμόρφωση με τα υπερκείμενα στρατηγικά – αναπτυξιακά πλαίσια επιδίωκε με τον τρόπο αυτό τη ρύθμιση μεγάλων χωρικών ενοτήτων έχοντας ως βάση μια ενιαία πολιτική σχεδιασμού (χωροταξικού-περιβαλλοντικού-πολεοδομικού), παρακάμπτοντας τις άνευ σχεδιασμού παρεμβάσεις με δυσμενείς χωρικές επιπτώσεις.

Επίσης σύμφωνα με την Αθανασίου (2015:206) ο Ν. 2508/’97 ενώ εισήγαγε καινοτομίες στην κατεύθυνση του ελέγχου της εξωαστικής γης, δεν αποτέλεσε μεταρρυθμιστικό πλαίσιο προς την κατεύθυνση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων στην πόλη.

Απ’ το 2001 και μετά δίδεται περαιτέρω βαρύτητα στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος με προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας μέσω της αναθεώρησης του Άρθρου 24 του Συντάγματος. Με τον τρόπο αυτό θεσπίζεται η αρχή της πρόληψης της βλάβης του φυσικού περιβάλλοντος

χάριν της οικολογικής ισορροπίας και της διατήρησης αυτού και των φυσικών πόρων προς όφελος όχι μόνον της παρούσας γενεάς αλλά και των επομένων.

Επιπλέον, το ανώτατο ακυρωτικό Δικαστήριο της χώρας (ΣτΕ) δέχονταν κατά πάγιο τρόπο ότι από τις διατάξεις των άρθρων 24, 79 παρ.8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος προκύπτει ότι ο βιώσιμος χωροταξικός σχεδιασμός αποσκοπεί στην προστασία του περιβάλλοντος, στην εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών όρων διαβίωσης, καθώς και στην οικονομική ανάπτυξη στα πλαίσια της αρχής της αειφορίας.

Με την Απόφ. 18150/12 (ΦΕΚ-1341/Β/12) ορίστηκαν οι προδιαγραφές Σχεδίων Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ) και ουσιαστικά ενεργοποιήθηκαν μετά από χρόνια τα αντίστοιχα άρθρα 10 και 12 του Ν.2742/99 (ΦΕΚ 207/Α/’99) προκειμένου να μπορούν να αναβαθμιστούν τμήματα Πόλεων που παρουσιάζουν κρίσιμα και σύνθετα προβλήματα (αναπτυξιακά, κοινωνικά, οικονομικής συνοχής, περιβαλλοντικής υποβάθμισης και ποιότητας ζωής).

Παρατηρείται ότι απ’ το πλέγμα των Νομοθετικών Διατάξεων (μέχρι το έτος 2010) ένα αστικό περιβάλλον για να θεωρείται βιώσιμο θα πρέπει να εξασφαλίζει όχι μόνο συνθήκες υγιεινής και δυνατότητες κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης απ’ την φιλική προς το περιβάλλον εκμετάλλευση του εδάφους αλλά να διαφυλάσσει εκείνους τους αδόμετους χώρους και φυσικούς πόρους των οποίων η εκμετάλλευση δεν είναι αναγκαία (για τις μελλοντικές γενιές). Διαπιστώνεται δηλαδή ότι μέχρι το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα η θεσμοθετημένη χωρική πολιτική και ο σχεδιασμός περιέχουν σε γενικές γραμμές τις διαστάσεις της περιβαλλοντικής προστασίας, του δημόσιου οφέλους και κοινωνικής συνοχής (με τις όποιες αδυναμίες).

Σύμφωνα με τις πρόσφατες προσπάθειες της Πολιτείας για την Χωροταξική και Πολεοδομική μεταρρύθμιση δίδεται στο Άρθρο 1 παρ. ε) του Α’ κεφαλαίου του Ν.4447/16 (ΦΕΚ-241/Α/23-12-16) κατάλληλος ορισμός (σε αντικατάσταση του Ν.4269/’14) όπου, “Βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που συνθέτει κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς στόχους με σκοπό την:

- ✓ επίτευξη διατηρήσιμης οικονομικής ανάπτυξης με τη δημιουργία ισχυρής παραγωγικής βάσης και έμφαση στην καινοτομία και την αύξηση της απασχόλησης,
- ✓ εδαφική και κοινωνική συνοχή, δίκαιη κατανομή πόρων και άρση των αποκλεισμών,
- ✓ προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας, του τοπίου και την αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων”

Πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει το Εθνικό σύστημα θεσμών που αφορά τη σχέση του Χωρικού Σχεδιασμού με το Περιβάλλον. Το διαρκές ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος και ειδικότερα του οικιστικού, φαίνεται ότι απ’ το έτος 2010 και εντεύθεν (στρατηγικές επενδύσεις του Ν.3894/’10), έχει μετατραπεί σε εργαλείο διαχείρισης της οικονομικής κρίσης και ενδεχομένως υποσχόμενης

ανάπτυξης με τις νομοθετικές παρεμβάσεις των Ν.3843/2010, 4014/2011 και 4178/13 (περί τακτοποίησης αυθαιρέτων κατασκευών και χρήσεων). Οι ανωτέρω νόμοι ‘‘υπό τη πίεση συνθηκών κρίσης’’ επιβαρύνουν το Περιβάλλον (αφού η αποκατάσταση με το ισοζύγιο γης είναι ‘‘θεωρητική’’) διαταράσσοντας περεταίρω τις υπάρχουσες σχέσεις (των τριών Πυλώνων της Βιώσιμης Ανάπτυξης) υποβαθμίζοντας περισσότερο την κοινωνική (διάσταση) και ενισχύοντας το λαϊκό αίσθημα της αδικίας.

Δρουν επίσης αν όχι ανασταλτικά, τουλάχιστον παρεμβατικά σε οποιονδήποτε Τοπικό Χωρικό Σχεδιασμό που αποσκοπεί στην επίτευξη της Βιώσιμης Ανάπτυξης (στο κεφάλαιο Β του Ν.4178/1 -Άρθρο 31- τα υπάρχοντα ΓΠΣ αναθεωρούνται σε χρονικό διάστημα επτά ετών απ’ την έναρξη ισχύος του, προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα στοιχεία των αυθαίρετων και χρήσεων απ’ τους Δήμους ώστε να δημιουργηθούν ειδικές ζώνες εξισορρόπησης των περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων εντός των Διοικητικών ορίων των Δήμων. Οι ζώνες θα πρέπει να συνδέονται λειτουργικά με τις πολεοδομημένες ή και προς πολεοδόμηση Περιοχές του Δήμου όπου καταργείται ή περιορίζεται ουσιαστικά το δικαίωμα της δόμησης) ενώ συνάμα διαπιστώνεται σοβαρή αοριστία του τελευταίου (πρόσφατα κριθέντος ως συνταγματικού απ’ το ΣτΕ μετά την αποτυχία του Ν.4014/11) για την αποκατάσταση του Περιβάλλοντος.

Τέλος παρατηρούμε ότι οι πρακτικές του Τοπικού Χωρικού Σχεδιασμού που συμβάλλουν εξειδικευμένα στη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Πόλεων δεν έχουν ακόμη θεσπιστεί Νομοθετικά (σε αντίθεση με την Ευρωπαϊκή Ένωση)

Κεφάλαιο Β : Χωρικός Σχεδιασμός, τύποι σχεδιασμού, αναζήτηση τύπου προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

2.1 Χώρος και Πολεοδομία

Κατά τη μετακίνηση του εντός και εκτός Πόλης ο άνθρωπος γίνεται κοινωνός της εμπειρίας της διάστασης του Χώρου εντός του χρονικού συνεχούς. Η αυθόρμητη αντίληψη των παραμέτρων αυτών δρα υποκειμενικά βάσει των πληροφοριών που λαμβάνουμε και ήδη έχουμε αποκτήσει, της σχέσης μας με τη πόλη, τον πολιτισμό, την ιστορία και τελικώς τη ψυχολογία μας.

Επομένως η σύνθετη αυτή διαδικασία εισπράττεται για τον περιπατητή ως αποδέκτη της πληροφορίας και τον ίδιο το χώρο ως πηγή, με αποτέλεσμα να αποκτά και άλλες ιδιότητες πλην αυτών που ήδη γνωρίζουμε απ’ τον προσδιορισμό που αποδίδεται στις θετικές επιστήμες (στατικός – υλικός – κενός). Έτσι ο χώρος ‘‘είναι τεχνητός, κοινωνικός ως πεδίο της ανθρώπινης ζωής, απόλυτος ή αφηρημένος, κτισμένος ή όχι, φυσικός ή τεχνητός, ακόμα και φανταστικός μερικές φορές’’, ασταθής, δυναμικός, και εν τέλει

“είναι αυτός που δίνει νόημα και περιεχόμενο στην κοινωνία, χαρακτηρίζοντάς την”(Σιόλας, 2015:18) .

Ο Πολεοδομικός χώρος για τον άνθρωπο-μηχανικό δημιουργείται από ένα σύμπλεγμα αντικειμένων στον οποίο καλείται να παρέμβει μέσω του Σχεδιασμού (planning) του Δομημένου χώρου και ο οποίος ως όρος και επιστήμη έχει καταστεί το “βασικό εργαλείο” για την υποστήριξη του έργου της Πολιτικής εξουσίας στην επίλυση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων. Ταυτόχρονα διατηρεί το σκληροπυρηνικό χαρακτήρα και ρόλο της αέναης επέμβασης για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής μέσα στην πόλη όχι μόνο με τεχνικά μέσα αλλά και πολιτικές, θεσμικές, οργανωτικές παρεμβάσεις στρατηγικού χαρακτήρα.

Προκύπτει λοιπόν ότι ο Πολεοδομικός Σχεδιασμός είναι μια ειδική δραστηριότητα σύνθετη με πολλές πτυχές και που ανάλογα με την χωρική κλίμακα εφαρμογής (ή επίπεδα σχεδιασμού) γενικεύεται ή εξειδικεύεται ως τμήμα ή υποχώρος του ευρύτερου λεγόμενου Χωρικού σχεδιασμού.

Θα μπορούσαμε να πούμε σε γενικές γραμμές ότι ο χωρικός σχεδιασμός είναι μια κοινωνική πρακτική διαδικασία που αφορά τη διαχείριση του χώρου και της ανάπτυξης (ως δραστηριοτήτων στο χώρο) με τέτοιο τρόπο όπου οι μελλοντικές συνθήκες του τόπου θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κοινωνίας του περιβάλλοντος και της οικονομίας. Ένας απ’ τους πιο πλήρεις ορισμούς θεωρείται εκείνος που περιλαμβάνεται στο εγχειρίδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα συστήματα και τις πολιτικές χωρικού σχεδιασμού και αποδίδεται απ’ την Βιτοπούλου κ.α. (2015:259), ως εξής:

«Ο χωρικός σχεδιασμός αναφέρεται στις μεθόδους που χρησιμοποιεί ο δημόσιος τομέας για να επηρεάσει τη μελλοντική κατανομή των δραστηριοτήτων στον χώρο. Λαμβάνει χώρα με σκοπό να δημιουργήσει μια ορθολογιστική εδαφική οργάνωση των χρήσεων γης και των διασυνδέσεων μεταξύ τους, να ισορροπήσει τις απαιτήσεις για ανάπτυξη με την προστασία του περιβάλλοντος και να οδηγήσει στην επίτευξη κοινωνικών και οικονομικών στόχων. Περιλαμβάνει μέτρα συντονισμού των χωρικών επιπτώσεων άλλων τομεακών πολιτικών, επίτευξης μιας πιο δίκαιης διανομής της οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ περιοχών που σε διαφορετική περίπτωση θα καθορίζονταν μέσω των μηχανισμών της αγοράς και ρύθμισης της αλλαγής χρήσεων γης και ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Συντίθεται από στοιχεία εθνικού σχεδιασμού, περιφερειακών πολιτικών και λεπτομερή σχεδιασμό χρήσεων γης» (EC, 1997: 24).

Ο χωρικός σχεδιασμός διέπεται από κάποια βασικά χαρακτηριστικά τα οποία τον προσδιορίζουν και σύμφωνα με τους Βιτοπούλου κ.α. (2015:259) είναι:

1. Κάτι πολύ περισσότερο απ’ τον “παραδοσιακό” σχεδιασμό χρήσεων γης και από μια ρυθμιστική παρέμβαση (διαμορφώνει τη δομή της οικονομίας των Πόλεων ή ευρύτερων περιοχών σε ένα συνεχές μεταβαλλόμενο περιβάλλον σε σχέση με την παγκόσμια αγορά)
2. δραστηριότητα και διαδικασία του Δημοσίου Τομέα (αναφέρεται στα πολλαπλά επίπεδα και τη σύνδεση μεταξύ τους, κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό)

3. συντονισμός των πολιτικών (αφορά μέτρα που μπορούν να βελτιώσουν τις συνθήκες σε μια περιοχή για να επιτευχθεί μια πιο δίκαιη κατανομή της οικονομικής ανάπτυξης απ' ότι θα συνέβαινε μόνο μέσω της αποκλειστικής λειτουργίας των δυνάμεων της αγοράς)
4. δραστηριότητα που ασκείται σε διάφορες χωρικές κλίμακες και βαθμίδες διοίκησης (εργαλείο πολιτικής σε εθνικό επίπεδο για την κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων και κοινωνικής πρόνοιας μεταξύ των περιφερειών, μορφοποίηση ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο και ρύθμιση χρήσεων γης σε τοπικό επίπεδο)
5. Είναι μια διαδικασία Πολιτική και στην οποία εντοπίζονται τρεις διαστάσεις:
 - Αποφάσεις που αφορούν την κατανομή των πόρων (η ρύθμιση των χρήσεων γης που πραγματοποιείται με αποφάσεις για τον έλεγχο της ανάπτυξης που παρέχει ή στερεί προνόμια για αδειοδότηση μεταβάλλει την αξία της γης)
 - Δράσεις που μπορούν να παραχθούν απ' τις διάφορες ομάδες πίεσης (συγκρούσεις, διαπραγμάτευση, διαβούλευση, επικοινωνία)
 - Ιδεολογικές και άλλες έξω από αυτές

Το σύστημα του Πολεοδομικού σχεδιασμού αποτελεί όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, δραστηριότητα του Δημόσιου τομέα που περιλαμβάνει τρεις βασικούς πυλώνες: Πολιτικές, Θεσμούς και Διαδικασίες

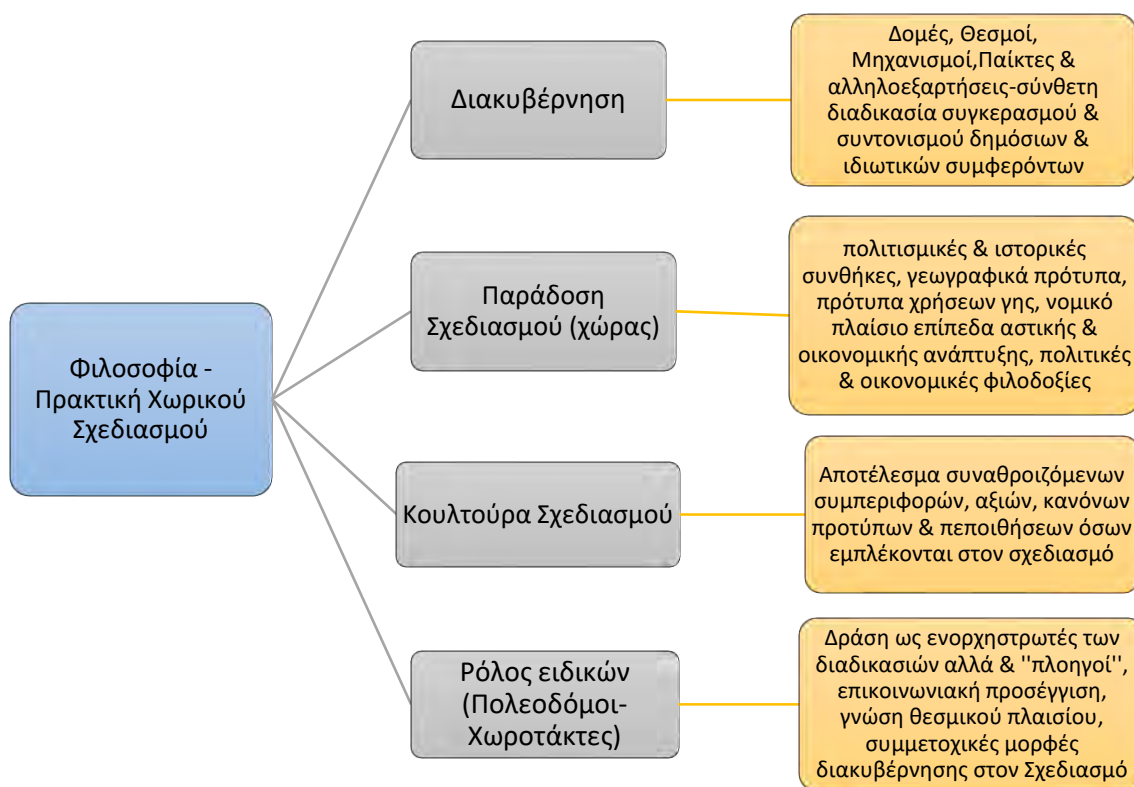

Διάγραμμα 2.1 : Πυλώνες συστήματος Πολεοδομικού Σχεδιασμού

2.1.1 Πλαίσιο που κατευθύνει και επηρεάζει τη φιλοσοφία και την πρακτική του Χωρικού Σχεδιασμού

Ο σχεδιασμός πλαισιώνεται μεν από ένα θεσμικό σύστημα αλλά διαμορφώνεται και υπάρχει ως συνάρτηση από ένα ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο επιδρούν κάποιοι βασικοί παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί είναι ο τρόπος λειτουργίας των εμπλεκόμενων θεσμικών και φυσικών υποκειμένων, η παράδοση και κουλτούρα σχεδιασμού κάθε χώρας.

Η Βιτοπούλου Α. κ.α., (2015:257-280) ανέλυσαν τα κρίσιμα ζητήματα που επηρεάζουν και καθοδηγούν τον τρόπο με τον οποίο ασκείται ο σχεδιασμός και τις παρεμβάσεις που συμβαίνουν στην Πόλη τα οποία συνοψίζονται στο παρακάτω σχήμα.

Διάγραμμα 2.2 : Παράγοντες που επηρεάζουν και οδηγούν το Σχεδιασμό σε μια Πόλη

2.2 Ο Χωρικός Σχεδιασμός ως επιστημονική δραστηριότητα

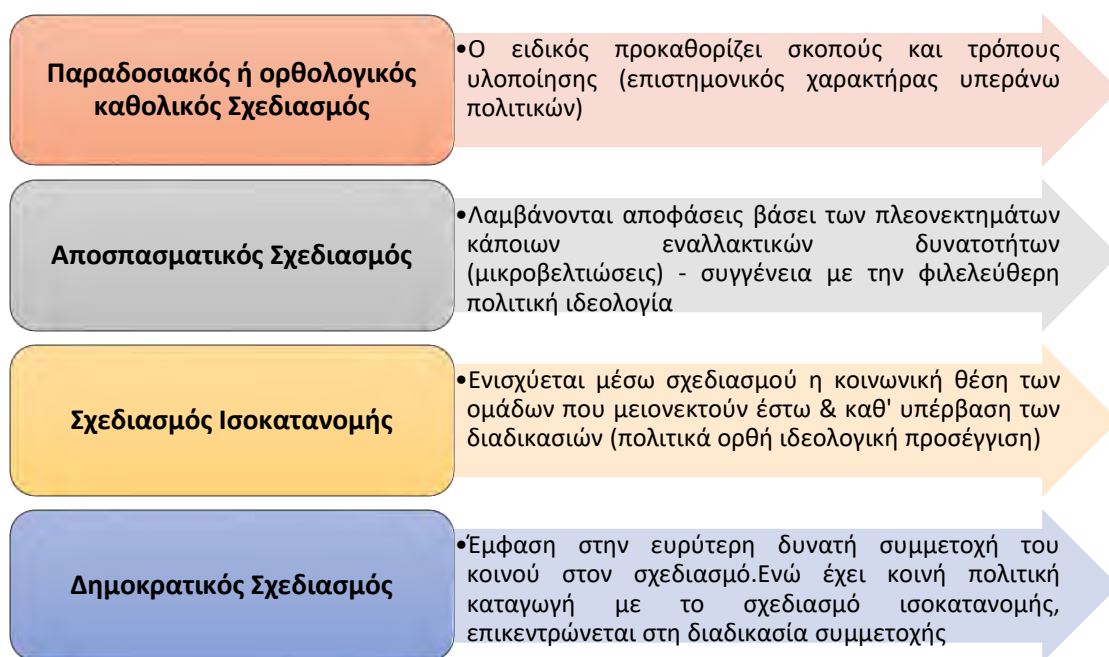
Παρόλο που τα πρώτα βήματα του χωρικού σχεδιασμού εντοπίζονται περίπου στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, στη διαδρομή του μέχρι σήμερα υπάρχει μια σχετική ποικιλομορφία όσον αφορά την τυπολογία.

2.2.1 Τύποι Σχεδιασμού

Κατά την προσπάθεια κατηγοριοποίησης τους σύμφωνα με τους Λαλένη και Μεταζά κατατάσσονται σε δυο γενικές ομάδες:

1. Είδη σχεδιασμού καθορισμένα απ' την Πολιτική θεωρία αυτών που συμμετέχουν (Ομάδα Α)
2. Ομάδα που ακολουθεί την "τεχνική" προσέγγιση βάσει της επιστημονικής εξέλιξης της θεωρίας εστιάζοντας στην ορθή διαδικασία (Ομάδα Β)

Στην **Α' ομάδα** ξεχωρίζουν σύμφωνα με τους Fainstein και Fainstein τέσσερις τύποι:

Διάγραμμα 2.3 : Τύποι σχεδιασμού Ομάδας Α'
Πηγή: Μεταζάς Λαλένης (2006)- ίδια επεξεργασία

Στην **Β' ομάδα** ξεχωρίζουν τέσσερις τύποι εκ των οποίων ο επόμενος αποτελεί εξέλιξη του προηγούμενου:

Διάγραμμα 2.4 : Τύποι σχεδιασμού Ομάδας Β'
Πηγή: Μεταξάς Λαλένης (2006)- ίδια επεξεργασία

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι η διάκριση των ανωτέρω τύπων σχεδιασμού σε ομάδες δεν συνεπάγεται και την διαφορετικότητά τους. Απεναντίας θα μπορούσαμε να πούμε ότι κάποιοι τύποι διαθέτουν αρκετές ομοιότητες.

2.2.2 Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός

Ο στρατηγικός σχεδιασμός ως εργαλείο παρέμβασης στο χώρο σύμφωνα με τους Λαλένη και Μεταξά (2006) αποτελεί μια διαδικασία κατά την οποία μπορούν να προσδιοριστούν στόχοι εφικτοί, να αναπτυχθούν ποικίλες δράσεις (συμμετοχή ιδιωτικών και δημόσιων

φορέων στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών για την τοπική οικονομική ανάπτυξη), να εξευρεθούν στρατηγικές για την οργάνωση ενός οργανισμού ενώ η αποτελεσματικότητα του έργου ή δράσης είναι μέγεθος μετρήσιμο αφού βασίζεται σε στοιχεία και προϋποθέτει δεδομένα. Πρόκειται επίσης για μια προσπάθεια κατά την οποία προκαθορίζονται οι στόχοι βάσει του οράματος, σχετίζεται με την ανάπτυξη συγκεκριμένων δραστηριοτήτων και δίνει έμφαση στο πρόγραμμα υλοποίησης προκειμένου οι στόχοι να καταστούν εφικτοί σε ένα συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα (συνήθως μεσοπρόθεσμο).

Η δομή της διαδικασίας είναι τέτοια που εξαρτάται απολύτως απ' τους εμπλεκόμενους το ποσοστό παρέμβασης πολιτικού χαρακτήρα και συμμετοχικών διαδικασιών (δηλαδή στην περίπτωση που δεν υπάρχουν συμμετοχικές διαδικασίες ο σχεδιασμός παίρνει αμιγώς τεχνοκρατική μορφή).

Πρόκειται για έναν πολύ ευέλικτο τύπο με εξαιρετικές δυνατότητες προσαρμογής σε διάφορες ιδεολογίες και πολιτικές πεποιθήσεις ενώ ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίδεται στην σύνδεση οράματος και εφαρμογής προκειμένου οι στόχοι να πραγματοποιηθούν. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η εστίαση σε πέντε κύριους παράγοντες (όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα και όπως αυτοί καθορίστηκαν απ' τους Μεταξά & Λαλένη) που προσδίδουν ρεαλιστικές συνθήκες εφαρμογής, υλοποίηση στόχων και προκύπτοντα οφέλη σε μεσοπρόθεσμο διάστημα.

Πίνακας 2.1 : Παράγοντες Μοντέλου Στρατηγικού Σχεδιασμού

Πηγή: Μεταξάς, Λαλένης (2006)

α/α	Κύριοι Παράγοντες
1	Έμφαση στην αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση των δράσεων
2	Έμφαση σε μεσοπρόθεσμους στόχους και οφέλη
3	Έμφαση στην σημαντικότητα της δημιουργίας κοινού αγαθού*
4	Έμφαση στην εξέταση όλων των απαιτήσεων για όλες τις πτυχές της αναβάθμισης όλης της περιοχής εφαρμογής/μελέτης
5	Έμφαση και ενθάρρυνση των θετικών δράσεων μέσω κοινών συμμετοχών και ανάπτυξης πρωτοβουλιών
* Αυτό που αναφέρεται ως κοινό αγαθό είναι η ίδια η πόλη/περιοχή που πραγματοποιείται η διαδικασία του σχεδιασμού και προκύπτει μέσα από την εκπροσώπηση ενός κοινού οράματος των συμμετεχόντων στον σχεδιασμό ομάδων για την πόλη. Σύμφωνα με τους Sørensen (2002) και Haikio (2007), οι εμπλεκόμενες ομάδες στην τοπική ανάπτυξη μοιράζονται το πολιτισμικό υπόβαθρο και τις αξίες ενός τόπου προκειμένου να ασκήσουν δημόσια πολιτική και να προωθήσουν το όραμα για την πόλη ως κοινό αγαθό.	

2.2.3 Συμμετοχικός Σχεδιασμός και ο ρόλος των εμπλεκόμενων μερών

Η παραδοσιακή διαδικασία του σχεδιασμού όπως γνωρίζουμε λίγο ως πολύ περιλάμβανε μια συγκεκριμένη σειρά βημάτων. Η τελική διερεύνηση όμως του ερωτήματος ποιος

ωφελείται απ' το σχεδιασμό (Fainstein, 2000) οδήγησε στην επικέντρωση τόσο στην κοινωνική (ποια πολεοδομική πρόταση είναι καλύτερη) όσο και την πολιτική διάσταση του σχεδιασμού (κοινό συμφέρον που προβάλλεται ως πιθανή επικράτηση μιας κοινωνικής ομάδας που "έχει στα χέρια της το σχεδιασμό" (Αραβαντινός, 1997:85).

Η μεταμοντέρνα προσέγγιση στον σχεδιασμό φαίνεται να συμπίπτει με το επιχειρηματικό μοντέλο, προωθεί τη συναίνεση και τη συνεργασία στη βάση του αμοιβαίου σεβασμού και της συνεργατικής σύγκρουσης (Βιτοπούλου, 2015). Εξάλλου σύμφωνα με την Healey (2011:2) αν θεωρήσουμε τον Πολεοδομικό σχεδιασμό ως ένα έργο (project) σχεδιασμού τότε είναι σίγουρο ότι δεν αφορά μόνο τις προσπάθειες αυτών που έχουν εκπαιδευτεί γι' αυτό (Πολεοδόμοι & Χωροτάκτες ιδιώτες Μελετητές και ειδικότητες Μηχανικών – Πολεοδόμων που απασχολούνται σε δημόσιες υπηρεσίες) αλλά τις "προσπάθειες πολλών ανθρώπων". Συνεπώς ο ρόλος των ειδικών στο στάδιο αυτό πρέπει να επικεντρώνεται στην οργάνωση της διαβούλευσης με τους πολίτες, φορείς και της Πολιτικής εξουσίας γύρω από μελλοντικές δυνατότητες και στρατηγικές αλλά πολύ περισσότερο με την παροχή της απαραίτητης πληροφόρησης για την κατανόηση των διαστάσεων και ιδιοτήτων της χωροανάπτυξης και πως σχετίζεται με τους ανθρώπους, τις επιχειρήσεις και το περιβάλλον.

Οι Brand και Gaffikin (2007) σε σχετικό άρθρο τους εκθέτουν το συνεργατικό σχεδιασμό ως τύπο πραγματοποίησης σχεδιασμού με συμμετοχικές διαδικασίες σηματοδοτώντας το πέρασμα απ' τις αντιπροσωπευτικές στις συμμετοχικές μορφές διακυβέρνησης με απευθείας διαδράσεις, με αποτέλεσμα η πολιτική να σχεδιάζεται "όχι για τους πολίτες, αλλά απ' τους πολίτες" (Βιτοπούλου κ.α, 2015:276).

Προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα και σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία και τις συνεχείς μεταβολές και αβεβαιότητες στο κοινωνικό γίνεσθαι, προέκυψε η ανάγκη διαχείρισης των συγκρούσεων μεταξύ επιστήμης – τεχνολογίας και κοινωνίας.

Παράλληλα η διαχείριση των περιβαλλοντικών προβλημάτων με τη συμμετοχική προσέγγιση του σχεδιασμού φαίνεται ότι συνεισφέρει σημαντικά στη συλλογή πολυδιάστατης γνώσης μεταξύ όλων των συμμετεχόντων σε περιβάλλον αλληλεπίδρασης με αποτέλεσμα ένα προϊόν ομαδικής δουλειάς και συνεργασίας (Panagiotopoulou - Stratigea κ.α., 2014).

Έχοντας υπόψη όλα τα ανωτέρω, θα μπορούσαμε να πούμε ότι προκύπτει ως πιο πλήρης και επίκαιρος ο συμμετοχικός σχεδιασμός ο οποίος δεν αποτελεί απλά έναν τύπο σχεδιασμού αλλά μια πλουραλιστική διαδικασία κατά την οποία χαράσσονται πολιτικές για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της κοινωνίας. Αυτό όμως επιτυγχάνεται απ' την αλληλεπίδραση και επικοινωνία μεταξύ των Μηχανικών – Πολεοδόμων (και εν γένει των ειδικών του σχεδιασμού), της κοινωνίας και των πολιτών, των κέντρων λήψης αποφάσεων ώστε να καταγραφούν οι στόχοι αφού ενσωματωθούν οι απόψεις του κοινού. Η αλληλεπίδραση αυτή πραγματοποιείται βάσει συγκεκριμένων μεθοδολογιών και εργαλείων (πλατφόρμες επικοινωνίας – ΤΠΕ) με αποτέλεσμα να αυξάνεται η γνώση για τις διάφορες πτυχές των υπό εξέταση προβλημάτων. Έτσι με τη διαδικασία αυτή κερδίζουν όλοι (win win διαδικασία) ειδικά σε τοπικό επίπεδο αφού:

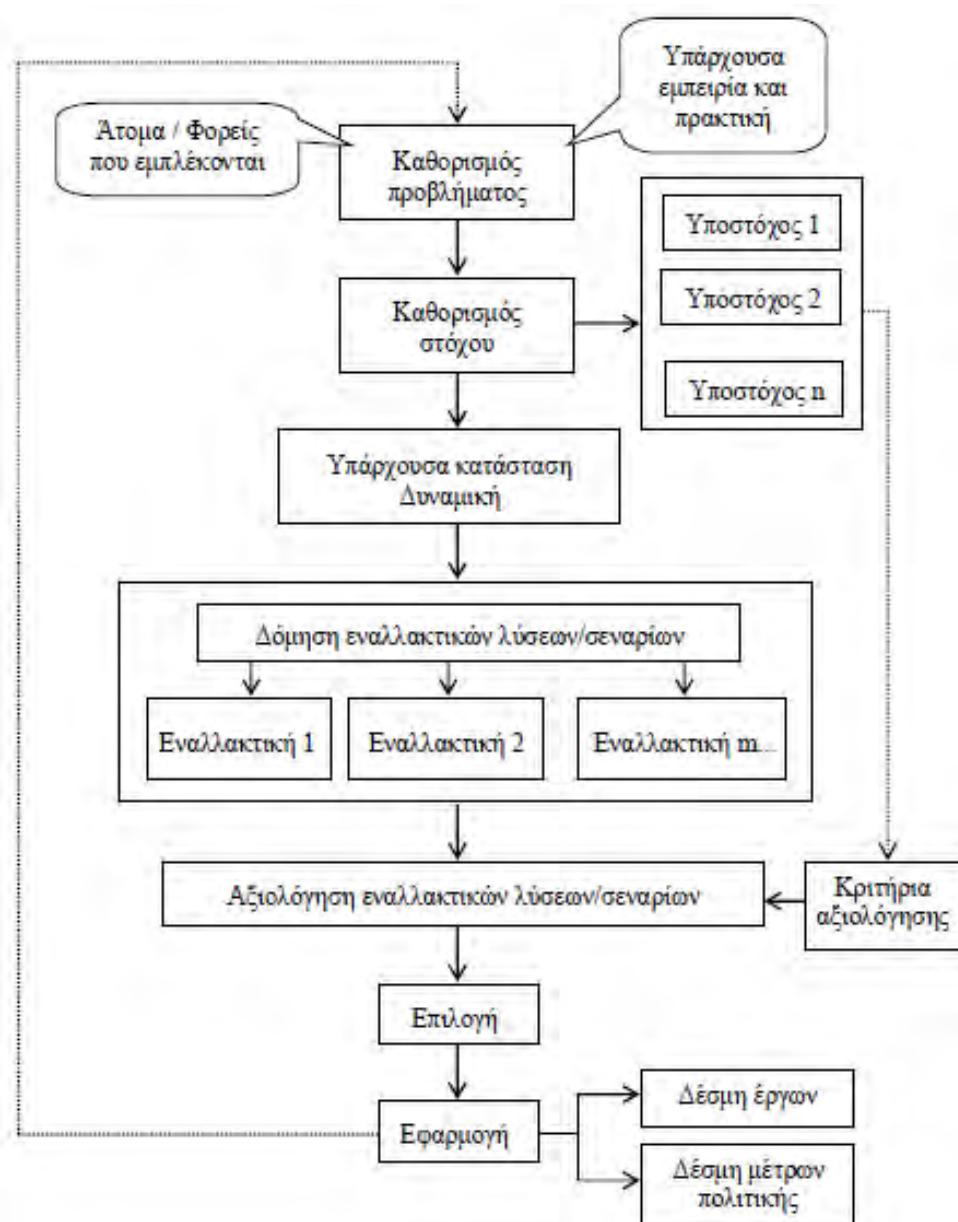
- για τους ειδικούς του σχεδιασμού οδηγεί σε περαιτέρω γνώση και εμπειρία όσον αφορά την κατανόηση των αξιών και των προτεραιοτήτων της τοπικής κοινωνίας
- για τα κέντρα λήψης αποφάσεων προωθούνται καλύτερες πολιτικές δεδομένου ότι μέσα απ' τη σύνθεση των διαφορετικών οπτικών των κοινωνικών ομάδων οδηγούνται προς την επίλυση των προβλημάτων, έχοντας (διασφάλιση δημόσιου συμφέροντος)
- για τους πολίτες, παρέχεται η δυνατότητα παρέμβασης σε θέματα που αφορούν τη ποιότητα ζωής, ενισχύεται η εμπιστοσύνη προς τους θεσμούς, η διαφάνεια, η ευαισθητοποίηση στα σύγχρονα προβλήματα της τοπικής κοινωνίας που γνωρίζουν και προπάντων το αίσθημα της συνυπευθυνότητας στις λύσεις και τις αποφάσεις. Με τον τρόπο αυτό η διαδικασία και μόνο συμβάλλει στη δημιουργία ενεργών πολιτών αφού αναγνωρίζεται η συλλογικότητα ως κοινωνική αξία αλλάζοντας τα πρότυπα ατομικής συμπεριφοράς τα οποία μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά στην επίλυση πολλών τοπικών προβλημάτων (περιβαλλοντικά, συγκοινωνιακά κλπ).

Η συμμετοχή του κοινού εμμέσως προκύπτει ως αναφαίρετο δικαίωμα απ' το Σύνταγμα κατά τη διαδικασία θεσμοθέτησης ενός ΓΠΣ παρόλο που δεν προβλέπεται ρητά απ' το Ν.2508/97 λόγω της διαρκής σύγκρουσης των άρθρων 17 και 24 παρ. 2 και ως υποχρέωση της Πολιτείας (τουλάχιστον για την ενημέρωση των πολιτών).

Ο συμμετοχικός σχεδιασμός ως διαδικασία σύμφωνα με τις Γιαουτζή και Στρατηγέα (2011) μπορεί να περιέχει τα εξής στάδια:

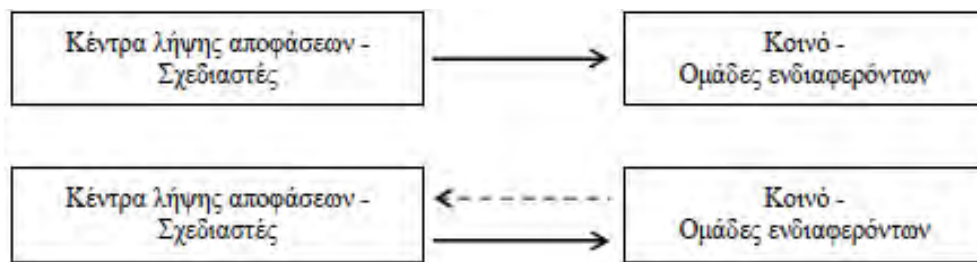
- Διερεύνηση του προβλήματος
- Καθορισμός επιστημονικής μεθόδου.
- Διατύπωση του προς επίλυση στόχου και καθορισμός των υποστόχων.
- Μελέτη της υπάρχουσας κατάστασης και της δυναμικής της.
- Δόμηση εναλλακτικών λύσεων/σεναρίων.
- Αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων/σεναρίων.
- Επιλογή εναλλακτικής λύσης και λήψη απόφασης.
- Σύνταξη πακέτων πολιτικής.
- Εφαρμογή επιλεγείσας εναλλακτικής λύσης

τα οποία σχηματικά απεικονίζονται με το παρακάτω διάγραμμα

Διάγραμμα 2.5 : Στάδια διαδικασίας Σχεδιασμού
Πηγή: Στρατηγέα (2015)

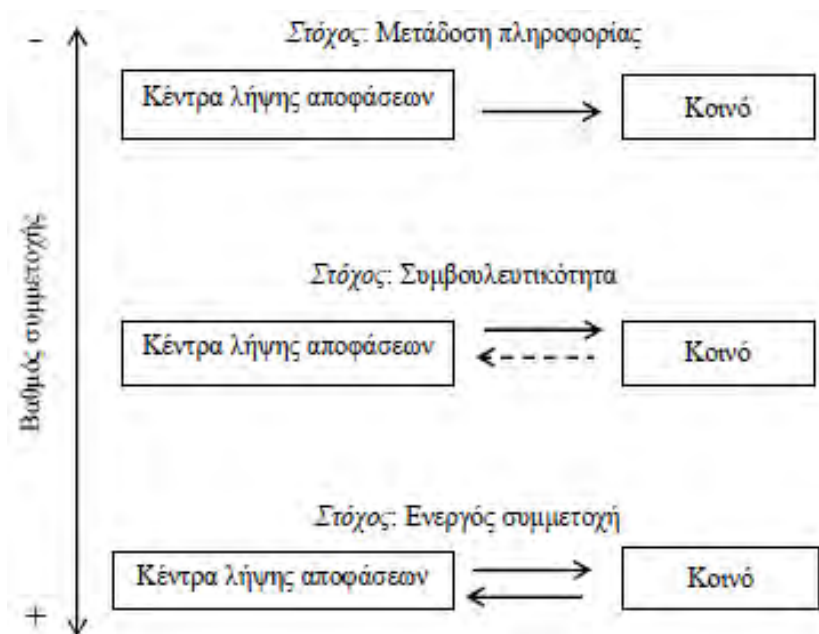
Θα πρέπει να τονίσουμε ότι βασικό στάδιο για την επιτυχία της διαδικασίας είναι η μετάδοση της πληροφορίας και η αλληλεπίδραση των εμπλεκόμενων μερών. Η ροή πληροφορίας σύμφωνα με τη Στρατηγέα (2015) είναι μια διαδικασία αμοιβαίας μάθησης και η οποία υλοποιείται οργανωμένα και με τη χρήση κατάλληλων μεθόδων – εργαλείων. Όταν η ροή πληροφορίας έχει αμφίδρομη κατεύθυνση τότε πραγματοποιείται ο στόχος της αμοιβαίας μάθησης (βλ. διάγραμμα 2.6)

Διάγραμμα 2.6 : Ο συμμετοχικός σχεδιασμός ως ροή πληροφορίας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών

Πηγή: Στρατηγέα (2015)

Η αλληλεπίδραση ανάλογα με το στόχο της δηλώνουν το διαφορετικό βαθμό συμμετοχής του κοινού διαδικασία συμμετοχής (βλ. διάγραμμα 2.7) και της παρέμβασής τους στις αποφάσεις (Στρατηγέα 2009).

Διάγραμμα 2.7 : Στόχοι και βαθμός συμμετοχής των εμπλεκόμενων μερών

Πηγή: Στρατηγέα (2015)

Παρατηρούμε στο ανωτέρω διάγραμμα ότι όταν η ροή πληροφορίας είναι αμφίδρομη τότε επιτυγχάνεται ενεργός συμμετοχή του κοινού ενώ όταν ο στόχος είναι η συμβολή του κοινού στην χάραξη προτεραιοτήτων τότε το κοινό αποτελεί σύμβουλο και όχι συμμετόχο (μέτριος βαθμός συμμετοχής).

Η προσέγγιση της εμπλοκής του κοινού σε θέματα που απασχολούν τη κοινωνία γνωρίζει πρόσφατα σημαντικές εφαρμογές σε τοπικό επίπεδο (Papadopoulou & Stratigea, 2014) όπου η γνώση του κοινού έστω και εμπειρική συνεισφέρει αρκετά στη διεύρυνση του γνωστικού πεδίου του φυσικού σχεδιασμού και της πολιτικής (προτεραιότητες βάσει του οράματος και των αξιών των τοπικών κοινωνιών).

Μια άλλη σημαντική ιδιαιτερότητα και αξία του συμμετοχικού σχεδιασμού είναι το πλεονέκτημα του αυξημένου βαθμού απόδοσης (έναντι των άλλων τύπων σχεδιασμού) και αυτό εκφράζεται απ' το τελευταίο στάδιο, δηλαδή την εφαρμογή του.

Μέσα απ' την υλοποίηση κατάλληλων μέτρων πολιτικής που έχουν σχεδιαστεί για το σκοπό αυτό μπορεί να εφαρμοστεί εναλλακτική λύση. Η επιτυχία της εφαρμογής βάσει της λύσης που έχει επιλεγεί συναρτάται άμεσα απ' την αποδοχή της και τη δέσμη μέτρων πολιτικής που καλούνται να την υλοποιήσουν οι αποδέκτες του σχεδιασμού, δηλαδή η κοινωνία για την οποία πραγματοποιήθηκε ο σχεδιασμός.

2.3 Ο βέλτιστος τύπος Σχεδιασμού ως πυλώνας Βιώσιμης Ανάπτυξης

Όπως αναλύθηκε προηγουμένως ο χωρικός σχεδιασμός απ' τη φύση του στοχεύει στην επίλυση των προβλημάτων της κοινωνίας δεδομένου ότι οι παρεμβάσεις του έχουν να κάνουν με τη διαχείριση προβλημάτων κατανομής πληθυσμού και των δραστηριοτήτων του με σκοπό την χρήση του εδάφους και των διαθέσιμων πόρων με κριτήριο τους ίδιους όρους για μια καλύτερη ζωή στο παρόν και στο μέλλον.

2.3.1 Ο συμμετοχικός σχεδιασμός ως πυλώνας βιώσιμης ανάπτυξης

Οι εξελίξεις που διαδραματίζονται στο κοινωνικό, πολιτιστικό, οικονομικό, πολιτικό και τεχνολογικό πεδίο μετατρέπουν το χωρικό σχεδιασμό σε μηχανισμό ανακατανομής πόρων και ιεράρχης προτεραιοτήτων (Γιουτζή και Στρατηγέα, 2011). Περαιτέρω αφορά μια διαδικασία που περιλαμβάνει δραστηριότητες συνδεδεμένες στενά με το μέλλον με αποτέλεσμα να συνιστά διαδικασία με στόχο τη συγκέντρωση πληροφορίας για τη χάραξη πολιτικής και αξιοποίηση της γνώσης πολλών ομάδων (κοινωνικών, επιστημονικών, ενδιαφερόντων), φορέων, κέντρων λήψης αποφάσεων.

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης όπου διατυπώθηκε για πρώτη φορά βάσει της έκθεσης Brundtland το 1987 εξακολουθεί να αποτελεί σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο κεντρική συνάρτηση όχι μόνο των αναπτυξιακών επιλογών αλλά και με το φυσικό σχεδιασμό, το μέλλον και τις πολιτικές επιλογές για την επιδίωξή της. Οι τρεις βασικές παράμετροι για την υλοποίηση αυτής της επιδίωξης (περιβάλλον, κοινωνία, οικονομία) αλληλεπιδρούν και αλληλοσυμπληρώνονται.

Σύμφωνα με την Στρατηγέα (2015) για την επίτευξη του στόχου της αειφορίας 'η υιοθέτηση συμμετοχικών διαδικασιών συνεπάγεται την αλληλεπίδραση διαφορετικών ομάδων εμπλεκόμενων κάθε μια απ' τις οποίες συμβάλλει στη βάση του ιδιαίτερου ρόλου και των χαρακτηριστικών της και αποτυπώνει διαφορετικές διαστάσεις των τριών αυτών παραμέτρων.

Έτσι η συμβολή του δημόσιου τομέα (κυβερνητικοί φορείς - κέντρα λήψης αποφάσεων) έγκειται στη διασφάλιση όρων σταθερότητας, τη χάραξη πολιτικής και την τήρηση της νομιμότητας, ο ιδιωτικός τομέας (ομάδες συμφερόντων) συνεισφέρει μέσα από την ανάπτυξη καινοτομιών, την εφευρετικότητα και την αποτελεσματικότητά του, ενώ η

κοινωνία (κοινό - ομάδες πολιτών) καταθέτει στον διάλογο απόψεις που αποτυπώνουν το σύστημα των αξιών της”.

Στην παγκόσμια διάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ (2002) διατυπώθηκε άλλωστε ότι η μείωση των περιβαλλοντικών εντάσεων και η επιδίωξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης υπό το πρίσμα της αποτελεσματικής συμμετοχής των πολιτών αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη λήψη τόσο των αποφάσεων αναφορικά με το πώς πρέπει να επιδιωχθεί ο εν λόγω στόχος όσο και της εφαρμογής τους (World Summit on Sustainable Development, 2002).

Όπως υποστηρίζει ο Γιάννης Τσιώμης (Βιτοπούλου, 2015:353) αναζητούμε ως ιδανικό ένα μοντέλο σχεδιασμού “... <<ανοιχτό>>, επιδεκτικό αλλαγών, κάτι που βεβαίως απαιτεί μια άλλη κουλτούρα και συνέργεια όλων των παικτών”.

Τα ανωτέρω αναδεικνύουν ένα μοντέλο σχεδιασμού που διαμορφώνεται “από κάτω προς τα πάνω” κρατώντας ταυτόχρονα όλα τα στρατηγικά στοιχεία που θα τον καταστήσουν ευέλικτο και ρεαλιστικό. Επομένως ο συμμετοχικός Σχεδιασμός έχοντας ως βάση την ίδια την κοινωνία φαίνεται να προσεγγίζει περισσότερο τα χαρακτηριστικά της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

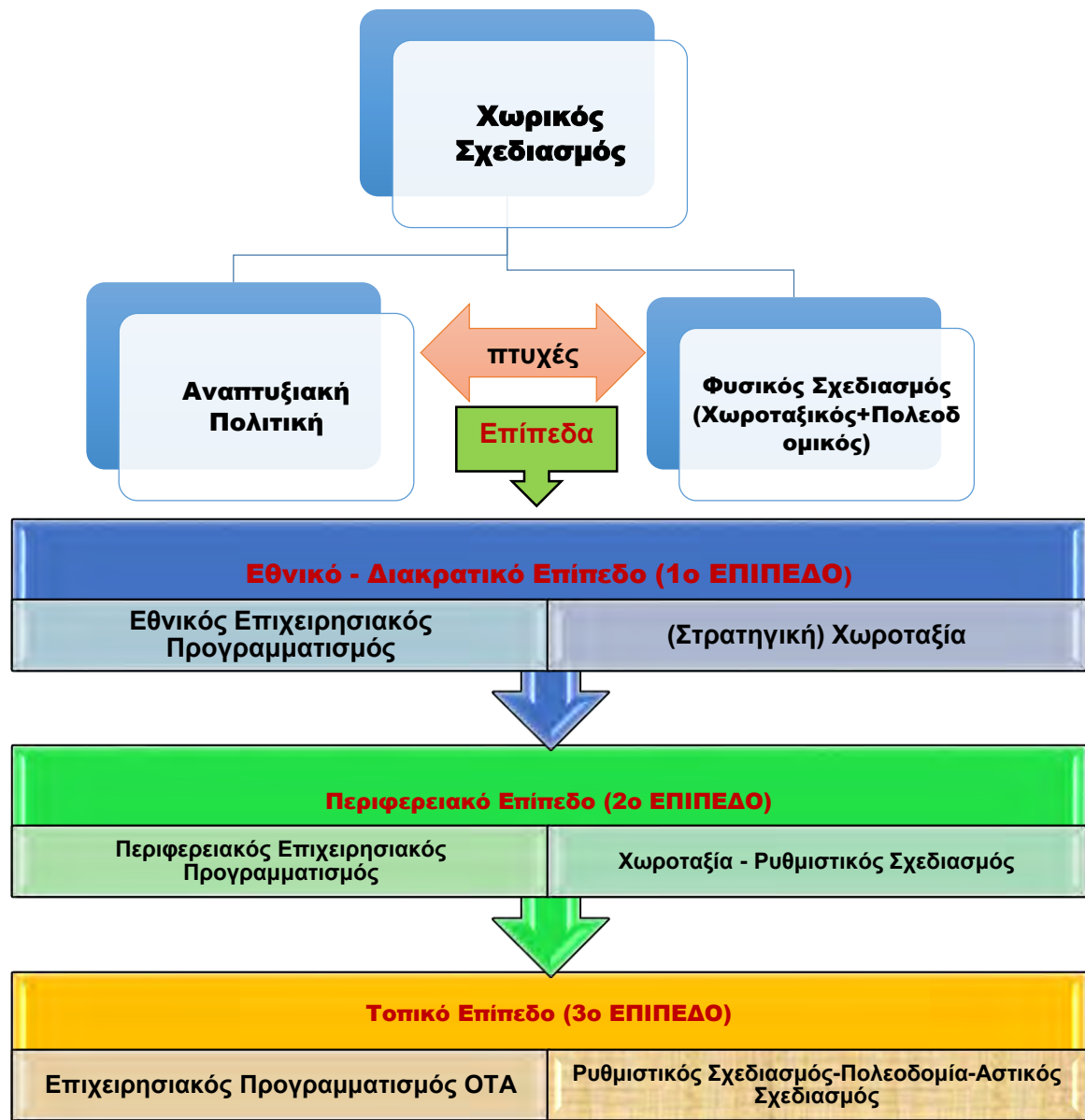
Σύμφωνα δε με τον ίδιο, “αναζητώντας τον ιδανικό τύπο σχεδιασμού θα πρέπει όμως να μη θεωρούμε ότι υπάρχει ένα και μόνο χωροταξικό και πολεοδομικό μοντέλο και επιπρόσθετα στην υπόθεση ότι υπάρχει κάποιο, αυτό θα ήταν της διαρκούς διερεύνησης και διαρκούς εφεύρεσης σεναρίων, τρόπων παρέμβασης και μορφών”

Κεφάλαιο Γ : επίπεδα Σχεδιασμού, εργαλεία, ρόλος ΓΠΣ προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

3.1 Επίπεδα - Εργαλεία Σχεδιασμού και Ανάπτυξης

Η διαδικασία του Χωρικού σχεδιασμού αποτελεί μια παρέμβαση στην υφιστάμενη κατάσταση, αποτελεί μέσο της αειφορικής ανάπτυξης του χώρου και σύμφωνα με τους Οικονόμου (2008) και Σαράτση (2009) έχει δύο βασικές πτυχές (οριζόντιας αλληλεξάρτησης) και τρία επίπεδα σχεδιασμού (κάθετης αλληλεξάρτησης)

- Το φυσικό σχεδιασμό (physical planning). Σύμφωνα με τον Αραβαντινό (2007) σε αντιδιαστολή με τον οικονομικό και κοινωνικό σχεδιασμό, ο φυσικός σχεδιασμός σημαίνει το σχεδιασμό οργάνωσης των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων στον γεωγραφικό χώρο
- Την Αναπτυξιακή περιφερειακή Πολιτική (οικονομική και κοινωνική)

Διάγραμμα 3.1 : Επίπεδα & πτυχές Χωρικού Σχεδιασμού

Πηγή: Σιόλας (2015)- ίδια επεξεργασία

Η διαδικασία όμως αυτή επειδή συναρτάται άμεσα με το χώρο και αφορά ανώτερη ή ανώτερες πολιτικές πραγματοποιείται υπό τη σκέπη της Διοίκησης του Χώρου.

Σύμφωνα με τον Σιόλα (2015) οι ανωτέρω πτυχές σχεδιασμού έχουν κατά κύριο λόγο οριζόντιες συσχετίσεις αλλά και κάθετες λόγω του διαχωρισμού των επιπέδων σχεδιασμού και την αναγκαία εσωτερική τους σύνδεση.

Η ανωτέρω οριζόντια σχέση μεταξύ χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού αποτελεί ένα συνεχές και εξόχως σημαντικό επιστημονικό πεδίο της πολύσημης και υπό διαμόρφωση

επιστήμης της χωρικής ανάπτυξης (spatial development) και καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχία του σχεδιασμού.

Η Γιαννακούρου (2008) ισχυρίζεται ότι η ενσωμάτωση στοιχείων χωροταξικού σχεδιασμού, περιφερειακής και εν γένει αναπτυξιακής πολιτικής αποτελεί τη νέα εκδοχή της Δημόσιας Πολιτικής ενώ σύμφωνα με τους Ανδρικοπούλου και Καυκαλά τα επίπεδα αυτά είναι κοινά στον χωρικό και αναπτυξιακό προγραμματισμό αφού σχετίζονται με την Περιφερειακή Πολιτική.

Η αμφίδρομη αυτή σχέση αποτυπώνεται στο Ν.2742/’99 όπου σύμφωνα με το Άρθρο 6 (παρ. 2) το Εθνικό Χωροταξικό πρέπει να εναρμονίζεται με το εθνικό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, τον προγραμματισμό για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας και άλλα γενικά ή ειδικά αναπτυξιακά σχέδια και προγράμματα. Παράλληλα σύμφωνα με το ίδιο άρθρο το Γενικό Πλαίσιο (Εθνικό Χωροταξικό) αποτελεί ‘*τη βάση αναφοράς για το συντονισμό και την εναρμόνιση των επιμέρους πολιτικών, προγραμμάτων και επενδυτικών σχεδίων του κράτους, των δημοσίων νομικών προσώπων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη συνοχή και ανάπτυξη του εθνικού χώρου*’.

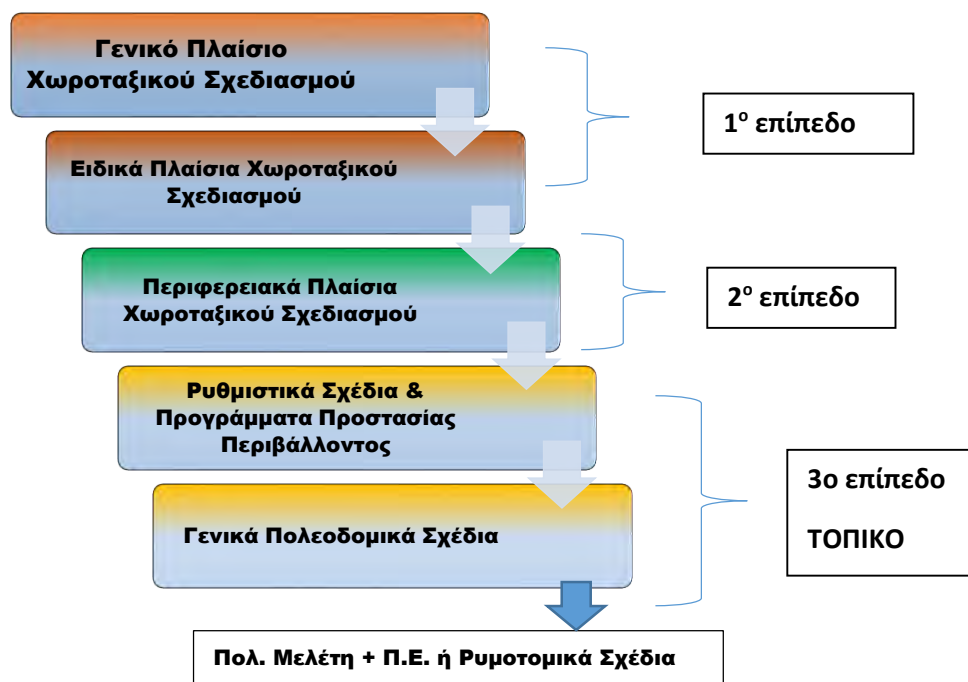
Αντίστοιχη πρόβλεψη μνημονεύεται στο Άρθρο 8 παρ. 2 του Ν. 2742/’99 για τα Περιφερειακά Πλαίσια όπου ορίζεται ότι ‘*.... Στο αναπτυξιακό πρόγραμμα κάθε περιφέρειας περιλαμβάνονται κατά προτεραιότητα τα έργα και οι δράσεις που προωθούν την εφαρμογή του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης με προοπτική πέντε ετών από την έγκρισή του...*’. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω σε συνδυασμό με το περιεχόμενο των χωροταξικών σχεδίων κατά τον ν. 2742/1999 συμπεραίνεται η ισχυρή αλληλεπίδρασή τους με την αναπτυξιακή πολιτική. Σύμφωνα δε με την Γιαννακούρου (2008) τα χωροταξικά σχέδια ‘*.....δεν συνιστούν απλή ποσοτική και ποιοτική αναγωγή και έκφραση στο χώρο της αναπτυξιακής πολιτικής αλλά εμπεριέχουν και τα ίδια στόχους και κατευθύνσεις για την ανάπτυξη και οργάνωση του χώρου που μπορεί να διαθέτουν και σχετική αυτονομία σε σχέση με τους στόχους του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Συνιστούν κατά την έννοια αυτή, σύνθετα χωρο-αναπτυξιακά σχέδια που ενσωματώνουν στόχους οικονομικής ανταγωνιστικότητας, κοινωνικής συνοχής και περιβαλλοντικής προστασίας, το τρίπτυχο δηλαδή της βιώσιμης ανάπτυξης*’. Επειδή μάλιστα (όπως αναφερθήκαμε παραπάνω) αποτελεί μια διαδικασία που ασκείται απ’ το δημόσιο τομέα το εν λόγω τρίπτυχο εξαρτάται απ’ την άσκηση και λειτουργία της πολιτικής διακυβέρνησης.

Ταυτόχρονα αντιλαμβανόμαστε ότι ζώντας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, της ταχύτητας και της οικονομικής κρίσης, υπάρχει μια μεταβλητότητα και συνεχής αστάθεια στο χώρο με αποτέλεσμα να του αποδίδεται όχι στατικός αλλά δυναμικός χαρακτήρας (Μπεριάτος 2008) γεγονός που υπερτονίζει την αναγκαιότητα της παρέμβασης μέσω του σχεδιασμού ενώ επιτάσσει μεγαλύτερη ευελιξία στη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης. Τα επίπεδα σχεδιασμού σύμφωνα με τους Ανδρικοπούλου κ.α. (2007) και Οικονόμου (2008) είναι τρία:

- Το Εθνικό (στο εθνικό επίπεδο προβλέπονται το Γενικό-ΓΠΧΣΑΑ και τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης –ΕΠΣΧΑΑ)

- Το Περιφερειακό (Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης – ΠΠΧΣΑΑ)
- και το Τοπικό (ως υποκατηγορία του τοπικού μπορεί να θεωρηθεί το σημειακό το οποίο υλοποιείται απ’ την Αρχιτεκτονική)

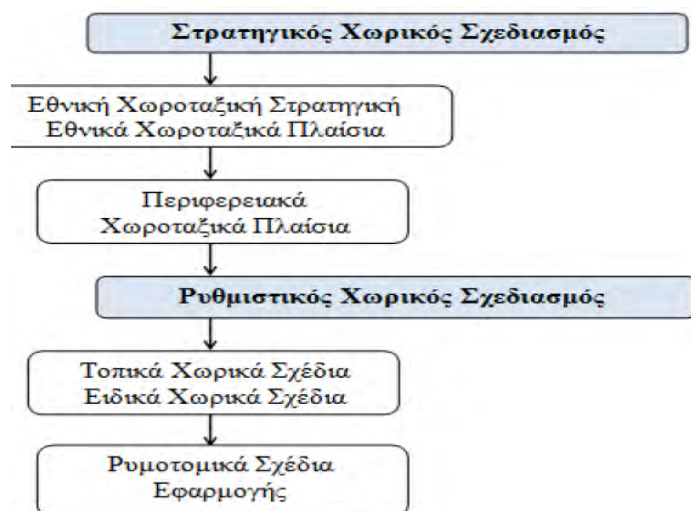
Στην Ελλάδα τα ανωτέρω επίπεδα θεσπίστηκαν με την επιστήμη και την έννοια της Χωροταξίας ξεκινώντας απ’ το 1976 με το Ν. 360/’76 όπου ισχύουν τρία χωρικά επίπεδα μέχρι και σήμερα θα λέγαμε (εξαιρέση αποτελούν οι πρόσφατοι νόμοι για την Χωροταξική και Πολεοδομική Μεταρρύθμιση Ν.4269/14 και Ν. 4447/2016 - ο τελευταίος κατήργησε τον προηγούμενο)

Διάγραμμα 3.2 : Ιεραρχία Χωρικών σχεδίων στο Ελληνικό σύστημα σχεδιασμού πριν το Ν.4269/’14

Πηγή: Βιτοπούλου (2015)- ίδια επεξεργασία

Η ιεραρχία που προκύπτει βάσει του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου (Ν.4269/14 και μετά) φαίνεται αναλυτικότερα στο παρακάτω διάγραμμα 3.3

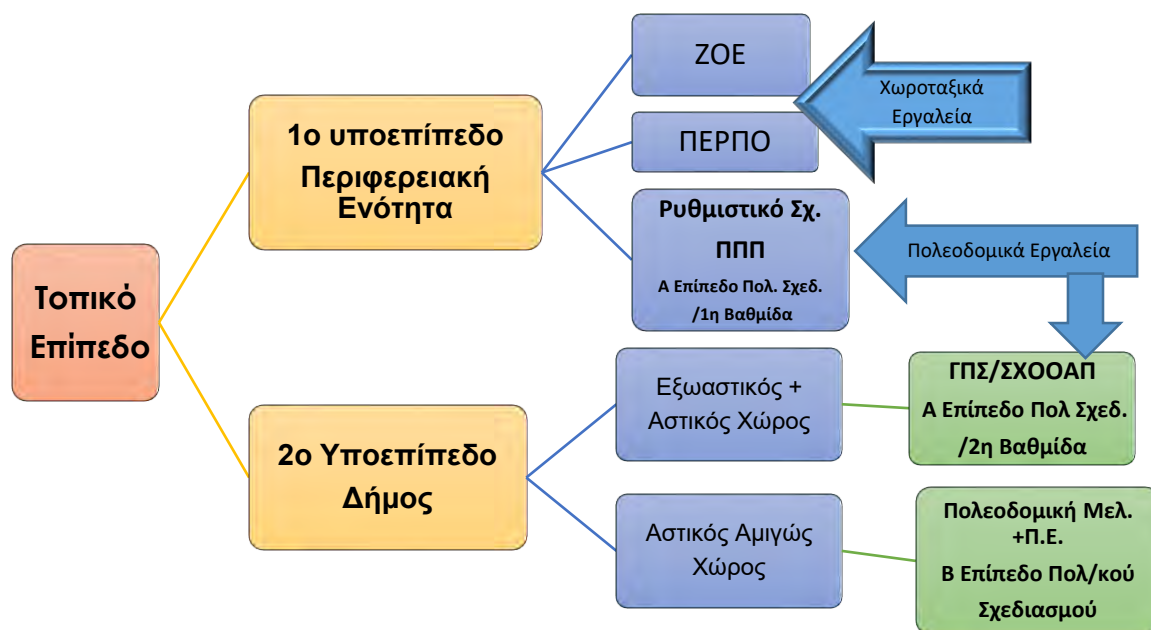

Διάγραμμα 3.3 : Διάρθρωση συστήματος χωρικού σχεδιασμού σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Ν.4447/2016

Πηγή: Βιτοπούλου (2015)- ίδια επεξεργασία

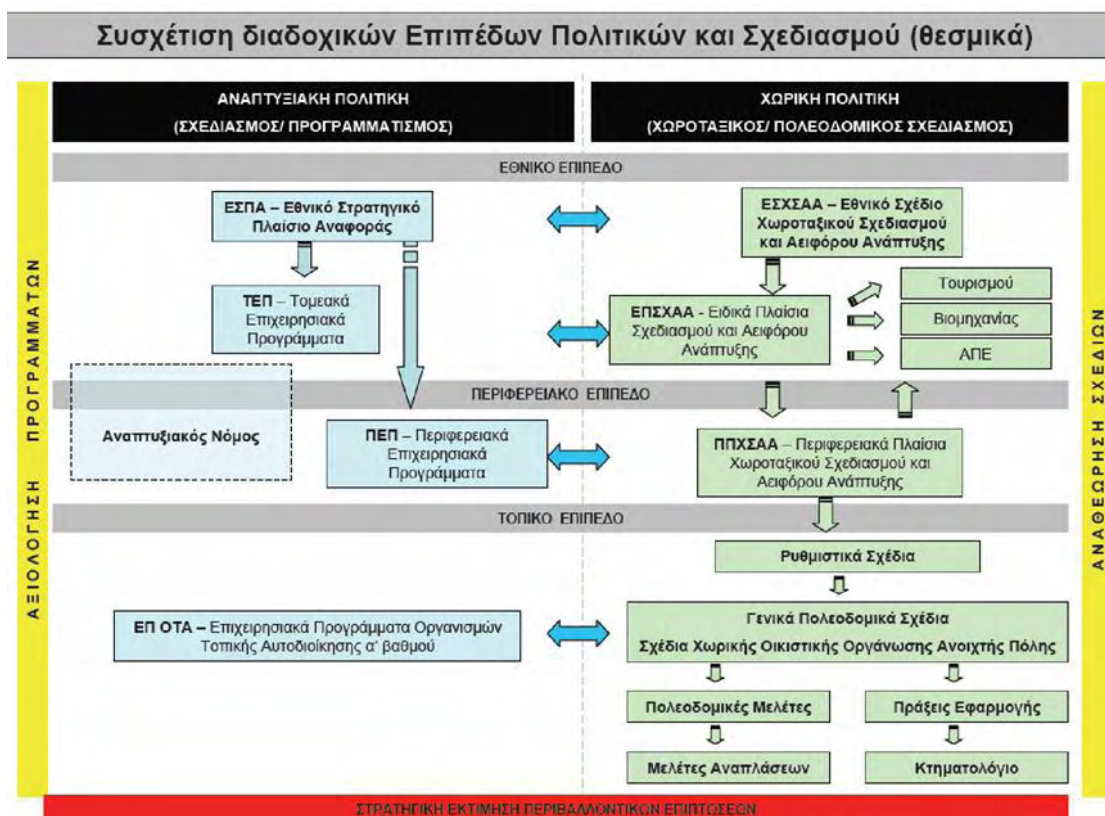
Μέχρι τη θέσπιση του Ν.4269/’14 εργαλεία των ανωτέρω επιπέδων αποτελούσαν το Γενικό, τα Ειδικά και τα Περιφερειακά Σχέδια Χωρικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, οι ΖΟΕ και Περιοχές Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ).

Ο σχεδιασμός των δυο πρώτων επιπέδων είναι επιτελικός, συνολικός στρατηγικού χαρακτήρα και αποτελείται κυρίως από κείμενα και χάρτες μικρής κλίμακας η εκπόνηση των οποίων ανήκει ξεκάθαρα στην επιστήμη της Χωροταξίας. Όσο προχωρούμε προς υποκείμενα επίπεδα (προς το Τοπικό επίπεδο) πραγματοποιείται μεγαλύτερη εξειδίκευση των κειμένων, η κλίμακα σχεδιασμού μεγαλώνει και τα εργαλεία σχεδιασμού είναι περισσότερο Πολεοδομικά. Η συσχέτιση των υποεπιπέδων του Τοπικού Χωρικού Σχεδιασμού και των βαθμίδων του απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα όπου σημειώνονται και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται (π.χ. για τους Δήμους ως εργαλεία Τοπικού χωρικού Σχεδιασμού που αφορούν την περιοχή ενός ΟΤΑ και πως συνδέεται αυτή με το Περιφερειακό επίπεδο αποτελούν τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια-βλ. διάγραμμα 3.4 και 3.5)

Διάγραμμα 3.4 : Υποεπίπεδα Τοπικού Σχεδιασμού και Εργαλεία

Όσον αφορά τη συσχέτιση μεταξύ πτυχών Χωρικού σχεδιασμού και αναπτυξιακής Πολιτικής αλλά και των επιπέδων που τα διαχωρίζει απεικονίζεται ενδεικτικά σύμφωνα με τον Σαράτση (2009) στο κάτωθι διάγραμμα 3.5.

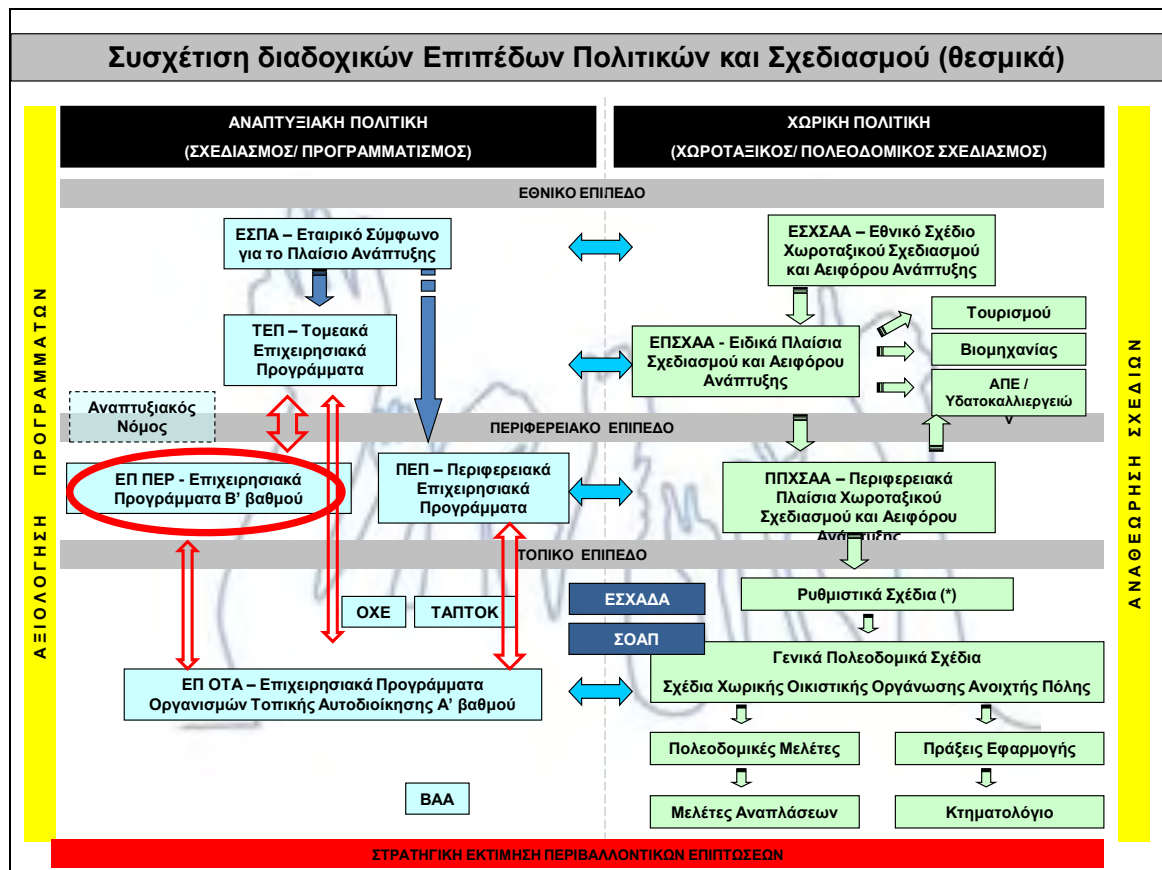
Διάγραμμα 3.5 : Συσχέτιση Χωρικού Σχεδιασμού & Αναπτυξιακής Πολιτικής (έτη 2007-2013)

Πηγή: Σαράτσης Ι., Μάρτιος 2009 Παρουσίαση μαθήματος ‘‘Στούντιο Ανάπτυξης

Παρατηρείται ότι στο Τοπικό επίπεδο οι αλληλεξαρτήσεις φαίνονται μονόδρομες ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις είναι αμφίδρομες δεδομένου ότι η σχεδιαστική διαδικασία είναι δυναμική όπως και το υπό μελέτη αντικείμενο.

Για τα έτη από 2014 ως 2020 η ανωτέρω συσχέτιση διαφοροποιείται μέσω της αλλαγής της μεθοδολογίας πρόσβασης των δικαιούχων στους κοινοτικούς πόρους. Λόγω της οικονομικής κρίσης το Αναπτυξιακό περιβάλλον στην Ελλάδα επιδεινώθηκε και για το λόγο αυτό θεσπίστηκε ένα νέο πλαίσιο για την εταιρική σχέση μεταξύ Τοπικών κοινωνιών των Κρατών μελών και Ευρωπαϊκής ένωσης.

Νέα εργαλεία της Τοπικής εταιρικής σχέσης αποτελούν οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΙΤΙ) και Ανάπτυξης με πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD) χαρακτηριστικό των οποίων είναι η αμφίδρομη σχέση με τις αναπτυξιακές πολιτικές τόσο του περιφερειακού όσο και εθνικού επιπέδου. Έτσι προκύπτει η διάρθρωση του διαγράμματος 3.6 ως εξέλιξη του προηγούμενου όπου φαίνεται η οριζόντια σύνδεση των ΓΠΣ με τα Επιχειρησιακά Προγράμματα των ΟΤΑ και πως αυτά συνδέονται κάθετα σε Περιφερειακό και Εθνικό επίπεδο.

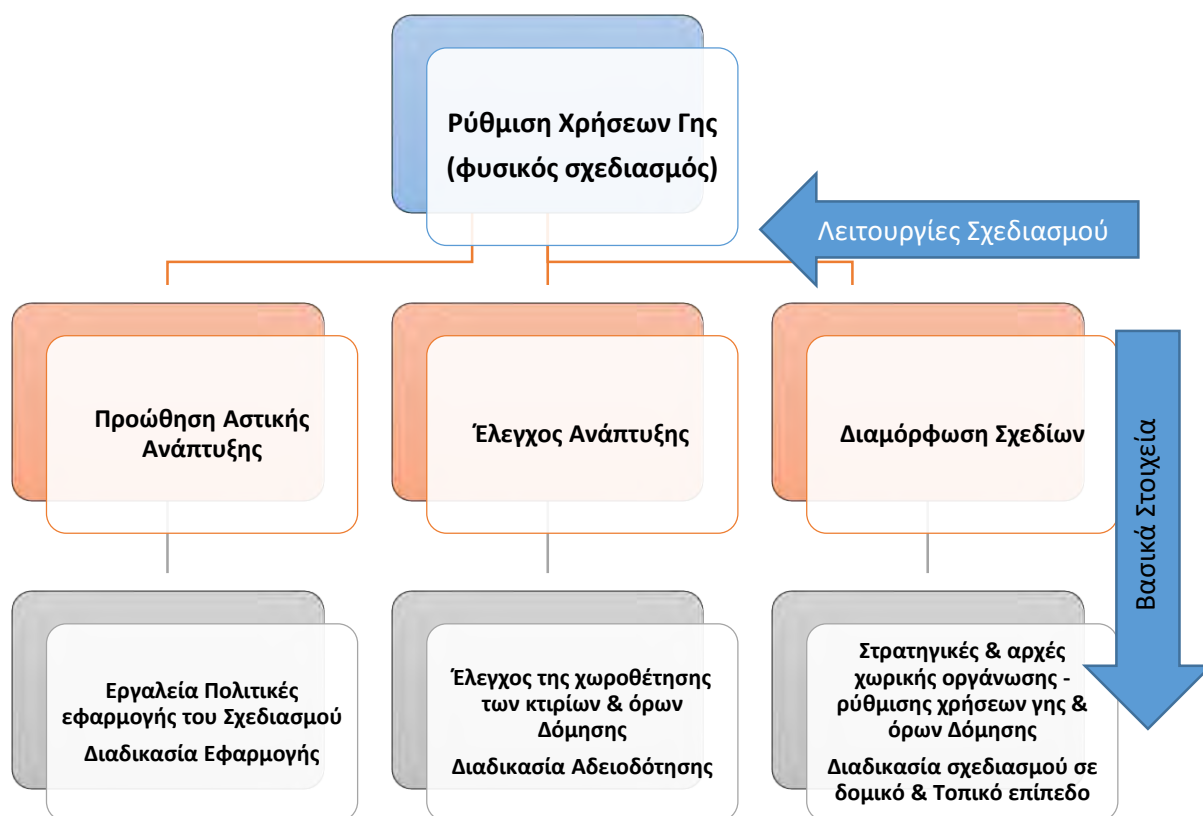
Διάγραμμα 3.6 : Συσχέτιση Χωρικού Σχεδιασμού & Αναπτυξιακής Πολιτικής (2014-2020)
Πηγή: Κουτουλάκης Μ., 26/6/2015, Development Lab /Πανεπιστημίου Πειραιώς/ Σχολής Οικονομικών Επιχειρηματικών & Διεθνών Σπουδών

3.2 Το ΓΠΣ ως σύστημα Τοπικού Χωρικού Σχεδιασμού

Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο στην Ελλάδα (και κατ' αναλογία με τα Τοπικά ή περιφερειακά σχέδια άλλων χωρών) έχει ως στόχο την εξειδίκευση σε Τοπικό επίπεδο πολιτικών σχεδιασμού οι οποίες εκφράζονται κυρίως μέσω του σχεδιασμού χρήσεων γης. Με έκθεσή του το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2006) επισημαίνει ότι το ΓΠΣ αποτελεί κατά ορισμένους «το εδαφικό Σύνταγμα του Δήμου» ενώ συνιστά τον κομβικό σύνδεσμο μεταξύ του υπερτοπικού και του τοπικού χωρικού σχεδιασμού, δηλαδή μεταξύ του γενικού, των ειδικών και των περιφερειακών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού αφενός και των πολεοδομικών μελετών αφετέρου.

Σύμφωνα με τους Healey & Williams (1994) σε όλα τα συστήματα ο σχεδιασμός χρήσεων γης ως φυσικός σχεδιασμός περιλαμβάνει τρεις Αρχές (λειτουργίες – βλ. διάγραμμα 3.7):

- ✓ Προώθηση Αστικής Ανάπτυξης
- ✓ Έλεγχος της αστικής Ανάπτυξης
- ✓ Διαμόρφωση Σχεδίων

Διάγραμμα 3.7 : Βασικά στοιχεία και λειτουργίες μέσω της Ρύθμισης χρήσεων Γης

Πηγή: Ανδρικοπούλου (2007)- ίδια επεξεργασία

Το σχέδιο αποτελεί ένα πλαίσιο κανονιστικό που αφορά σε πρωταρχικό επίπεδο διαδικασίες ανάπτυξης της γης και ακινήτων, χρήσεις γης και δυνατότητες αλλαγής και το συντονισμό των δημόσιων επενδύσεων στις υποδομές ενώ σε δεύτερο επίπεδο δίνει τις κατευθύνσεις για τη δόμηση των κτιρίων και την εξασφάλιση των δημόσιων χώρων (Ανδρικοπούλου κ.α., 2007). Το σύστημα του σχεδιασμού (μέσω των διαδικασιών του) προωθεί την αστική ανάπτυξη και τον έλεγχο της μέσω της αδειοδότησης.

Η αδειοδότηση αφορά είτε την έγκριση χωροθέτησης (αφορούσε για τα ελληνικά δεδομένα τη διαδικασία που υπήρχε μέχρι το Ν. 4014/’11 για το πρώτο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης μιας δραστηριότητας η οποία έπρεπε να εξεταστεί και να λάβει έγκριση για τις επιπτώσεις που προκαλεί στο περιβάλλον) ή την άδεια λειτουργίας απ’ τον αρμόδιο φορέα (κατά την οποία λαμβάνεται η έγκριση για τη λειτουργία της δραστηριότητας απ’ τον αρμόδιο φορέα της δημόσιας διοίκησης αφού έχει προηγουμένως βεβαιωθεί ότι η ανάπτυξή της στο χώρο απ’ την αρμόδια Υπηρεσία Δόμησης, δεν αντίκειται στις θεσμοθετημένες επιτρεπόμενες χρήσεις γης) είτε την έκδοση της άδειας Δόμησης (όταν απαιτείται απ’ τις κείμενες διατάξεις έκδοση οικοδομικής άδειας).

Κύρια ζητήματα του σχεδιασμού αυτού του επιπέδου αποτελούν (εκτός απ’ τη ρύθμιση των χρήσεων γης και τον έλεγχο της χωροθέτησης δραστηριοτήτων) η διαμόρφωση στρατηγικών για την ανάπτυξη, τη χωρική οργάνωση λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο μετακίνησης στο χώρο. Με τον τρόπο αυτό ο σχεδιασμός παρεμβαίνει και διαδραματίζει

κρίσιμο ρόλο στην Ανάπτυξη της Πόλης (εντός και εκτός αυτής) και μπορεί να είναι είτε Στρατηγικός και κατευθυντήριο είτε λεπτομερειακός και συγκεκριμένος.

Επιπρόσθετα ο Τοπικός Χωρικός Σχεδιασμός θα πρέπει να επικεντρώνεται στη διαχείριση του αστικού χώρου (η αστική διαχείριση αποτελεί προσδιορισμό που έχουν ασχοληθεί αρκετοί επιστήμονες - προσδιορίζεται και εννοιολογικά απ' τους Λαλένη και Μεταξά (2006) ως σχεδιασμός και εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων με στόχο τις υψηλές υπηρεσίες προς τους κατοίκους, τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου διαβίωσης και αντιμετώπισης των κοινωνικών ζητημάτων και συμπερασματικά λόγω χαρακτηριστικών, πεδίου εφαρμογής και συνθηκών αποδοτικότητας αποτελεί πρωτίστως ευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης) και των χωρικών επεκτάσεών του, την οργάνωση του δικτύου μεταφορών, την προστασία του τοπίου και φυσικού περιβάλλοντος και την εξασφάλιση της προσβασιμότητας.

3.2.1 Εθνικό πλαίσιο κατάρτισης Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων

Ο Τοπικός πολεοδομικός Σχεδιασμός ως μια κλίμακα του Χωρικού Σχεδιασμού είναι ένα πλαίσιο που καλύπτει μια σειρά από παρεμβάσεις και πολιτικές με κοινή συνισταμένη της κοινωνικής πρακτικής που αποσκοπεί στην ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής στην πόλη (Ανδρικοπούλου κ.α., 2007). Είναι διαπιστωμένο ότι υπάρχουν διαφορές στις Ευρωπαϊκές χώρες όσον αφορά τους μηχανισμούς επέμβασης στο χώρο ωστόσο υπάρχουν και ομοιότητες όσον αφορά τους στόχους του σχεδιασμού.

Απ' το Εθνικό νομοθετικό πλαίσιο άρθρο 1 του ν. 2508/1997 (ΦΕΚ 124/Α/'97) «Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις» (βλ. και άρθρα 1 και 2 του ν. 1337/1983 - ΦΕΚ 33/Α/'83) ορίστηκε ότι σκοπός του νόμου αυτού είναι «ο καθορισμός των κατευθυντήριων αρχών, των όρων, των διαδικασιών και των μορφών πολεοδομικού σχεδιασμού για τη βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των ευρύτερων περιοχών των πόλεων και οικισμών της χώρας». Στις διατάξεις αυτές ορίστηκε, περαιτέρω, ότι ο σχεδιασμός αυτός πρέπει, μεταξύ άλλων, να κατατείνει στην «ανάδειξη της συνοχής και στην ανασυγκρότηση του αστικού και περιαστικού χώρου», στη «διασφάλιση της οικιστικής οργάνωσης των πόλεων και οικισμών, με την ανακοπή της άναρχης δόμησης, με τον καθορισμό κριτηρίων ανάπτυξης που συντείνουν στη μεγαλύτερη δυνατή οικονομία των οικιστικών επεκτάσεων», στην αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και στην περιβαλλοντική αναβάθμιση των πόλεων, των οικισμών και του περιαστικού αυτών χώρου (παρ. 1). Με την ίδια διάταξη (παρ. 2), η οικιστική οργάνωση και ο πολεοδομικός σχεδιασμός πρέπει να εναρμονίζονται «με τις αρχές και κατευθύνσεις του αναπτυξιακού προγραμματισμού και του χωροταξικού σχεδιασμού» και να είναι συμβατοί με τους όρους προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και τους γενικότερους αναπτυξιακούς στόχους, στους οποίους περιλαμβάνεται και η διαφύλαξη της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας.

Προβλέπεται, συναφώς, ότι με το Γ.Π.Σ. καθορίζονται οι ήδη πολεοδομημένες και οι υπό πολεοδόμηση περιοχές, οι προϋφιστάμενοι του έτους 1923 οικισμοί που ευρίσκονται εντός των ορίων του σχεδίου, οι πέριξ πόλεων και οικισμών περιοχές, για τις οποίες απαιτείται έλεγχος και περιορισμός της οικιστικής εξάπλωσης, συμπεριλαμβανομένων και των περιοχών που έχουν καθορισθεί ως ζώνες οικιστικού ελέγχου, καθώς, επίσης, και τα εγκεκριμένα, κατά τη δημοσίευση του ν. 2508/1997 (13.6.1997), γενικά πολεοδομικά σχέδια.

Με το Γ.Π.Σ. μπορούν, επίσης, να καθορίζονται περιοχές ειδικής προστασίας, οι οποίες δεν προορίζονται για πολεοδόμηση, όπως είναι οι χώροι αρχαιολογικού, αρχιτεκτονικού, ιστορικού ή λαογραφικού ενδιαφέροντος, οι παραθαλάσσιες και παραποτάμιες ζώνες, οι βιότοποι, οι τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, τα δάση και οι δασικές εκτάσεις, καθώς και ζώνες περιμετρικώς των πόλεων ή οικισμών, για τις οποίες, κατά την εκτίμηση της διοικήσεως, απαιτείται έλεγχος και περιορισμός της οικιστικής τους εξάπλωσης, κατηγορία στην οποία εμπίπτουν και οι ζώνες οικιστικού ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.) του άρθρου 29 του ν. 1337/1983 (παρ. 4).

Για τις προαναφερθείσες περιοχές (πολεοδομημένες, υπό πολεοδόμηση, ειδικής προστασίας, ελέγχου και περιορισμού οικιστικής εξάπλωσης), το Γ.Π.Σ. μπορεί να καθορίζει, περαιτέρω, τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης, τα όρια αρτιότητας και κατατμήσεως, γενικούς όρους δομήσεως, καθώς και πρόσθετα μέτρα ειδικής προστασίας (παρ. 3 και 4).

Σύμφωνα με το αρμόδιο Υπουργείο (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας) το ΓΠΣ του Ν. 2508/97 (σε σχέση με το ΓΠΣ του Ν.1337/83) είναι διευρυνόμενο (μετά τη πρώτη διεύρυνση των δήμων με το Πρόγραμμα Καποδίστριας Ι) ‘‘όποτε γίνεται αντιληπτό ότι το νέο ΓΠΣ άλλαξε χαρακτήρα από αυτόν του Ν. 1337/83 και μετασχηματίστηκε σε ένα, ουσιαστικά, τοπικό χωροταξικό σχέδιο στην περιοχή του ΟΤΑ’’. Τα ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ προσδιορίζουν το αναπτυξιακό προφίλ, τα οικιστικά χαρακτηριστικά και τα στοιχεία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος κάθε ΟΤΑ. Με βάση τα παραπάνω, τα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ προσδιορίζουν :

- Περιοχές Προστασίας (απόλυτης ή μέτριας)
- Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού Δόμησης (για την προστασία του περιαστικού και εξωαστικού χώρου από την ανεξέλεγκτη διασπορά της εκτός σχεδίου δόμησης.
- Περιοχές πολεοδομημένες (υπάρχοντες οικισμοί) ή νέες περιοχές όπου επιτρέπεται η πολεοδόμηση (επεκτάσεις, παραγωγικές χρήσεις)

Τα ΓΠΣ σύμφωνα με το Ν.2742/’99 υποχρεούνται να τηρούν τις κατευθύνσεις των υπερκειμένων σχεδίων ή πλαισίων (Γενικό και Ειδικά Πλαίσια, τα Περιφερειακά Πλαίσια και τυχόν Ρυθμιστικά Σχέδια).

Εξειδικεύοντας το ρόλο που επιτελούν τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια στην Ελληνική πραγματικότητα αναλύονται οι σκοποί και τα αντικείμενα και τα οποία συνοψίζονται σύμφωνα με τις Ανδρικοπούλου κ.α (2007) στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3.1 : Ανάλυση σκοπών και αντικειμένων των ΓΠΣ (Πηγή: Ανδρικοπούλου (2007) - ίδια επεξεργασία)

Σκοποί	Αντικείμενα
Οργάνωση των λειτουργιών μιας πόλης ή ενός οικισμού	Κατοικία, βιομηχανία-βιοτεχνία, εμπόριο, υπηρεσίες, κεντρικές λειτουργίες, κυκλοφορία, δίκτυα υποδομής
Εξασφάλιση υποδομών	Κοινωνικές υποδομές και εξυπηρετήσεις, οδικό δίκτυο, στάθμευση, ύδρευση, αποχέτευση, διάθεση απορριμμάτων, ενέργεια
Εξασφάλιση επικοινωνιών	Μεταφορές, Τηλεπικοινωνίες
Προστασία φυσικών τόπων & αγροτικού χώρου	Χρήσεις γης, πολιτική γης
Προστασία του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής	Ανοικτοί χώροι, πράσινο, πυκνότητες, κυκλοφορία και χρήσεις γης, ζητήματα ρύπανσης και όχλησης, αρχιτεκτονική κληρονομιά, υποβαθμισμένες περιοχές
Τοπική οικονομική πολιτική	Αύξηση της ανταγωνιστικότητας της πόλης, αναπλάσεις υποβαθμισμένων περιοχών, ενίσχυση περιοχών μέσω ειδικών κινήτρων
Τοπική κοινωνική πολιτική	Κατοικία, εξασφάλιση «ίσων ευκαιριών» για όλες τις γειτονιές και τις κοινωνικές ομάδες που ζουν σε μια πόλη
Αισθητική/Αρχιτεκτονική της πόλης	Νέες κατασκευές, αναπλάσεις υποβαθμισμένων περιοχών, αρχιτεκτονική κληρονομιά

Με τον τρόπο αυτό έχει καθοριστεί το πλαίσιο σε εθνικό επίπεδο για το περιεχόμενο και τον τρόπο κατάρτισης του Τοπικού χωρικού σχεδιασμού.

3.2.2 Υλοποίηση ΓΠΣ - Αστική διακυβέρνηση και Διαχείριση

Ο στρατηγικός χαρακτήρας του Τοπικού χωρικού σχεδιασμού δεν πρέπει να θεωρείται ποτέ δεδομένος διότι πρόκειται για μια διαδικασία για την υλοποίηση της οποίας ο αριθμός συμμετεχόντων που λαμβάνουν αποφάσεις (πολίτες, ιδιωτικοί φορείς, κρατικοί φορείς, Μελετητές κλπ) δεν είναι μικρός ενώ οι αποφάσεις διαμορφώνουν το αντικείμενο του σχεδιασμού. Επομένως η διαχείριση των συμμετεχόντων για τη λήψη των αποφάσεων και ο συντονισμός τους είναι μια κρίσιμη και συνεχής διαδικασία για την οποία πρέπει να υπάρχει ευελιξία για την αναμόρφωσή τους.

Σύμφωνα με τον Αραβαντινό (2007) οι διαδικασίες συμμετοχικού σχεδιασμού και υποβοήθησης τόσο των αποφάσεων όσο και της υλοποίησης ενός έργου αποτελούν τη λεγόμενη “διακυβέρνηση” (governance) και στην περίπτωση που πρόκειται για

αντικείμενο πολεοδομικής κλίμακας γίνεται χρήση του όρου “αστική διακυβέρνηση” (αφορά διαδικασία κατά την οποία απ’ τα πρωταρχικά στάδια του σχεδιασμού όπου διαμορφώνονται ιδέες και προσχέδια, το “δίδυμο” των τεχνοκρατών, Μηχανικών Πολεοδόμων και Πολιτικής ηγεσίας που συναποφασίζουν, στρέφονται όχι μόνο προς τις καθ’ ύλην συναρμόδιες υπηρεσίες αλλά και προς το κοινό και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς).

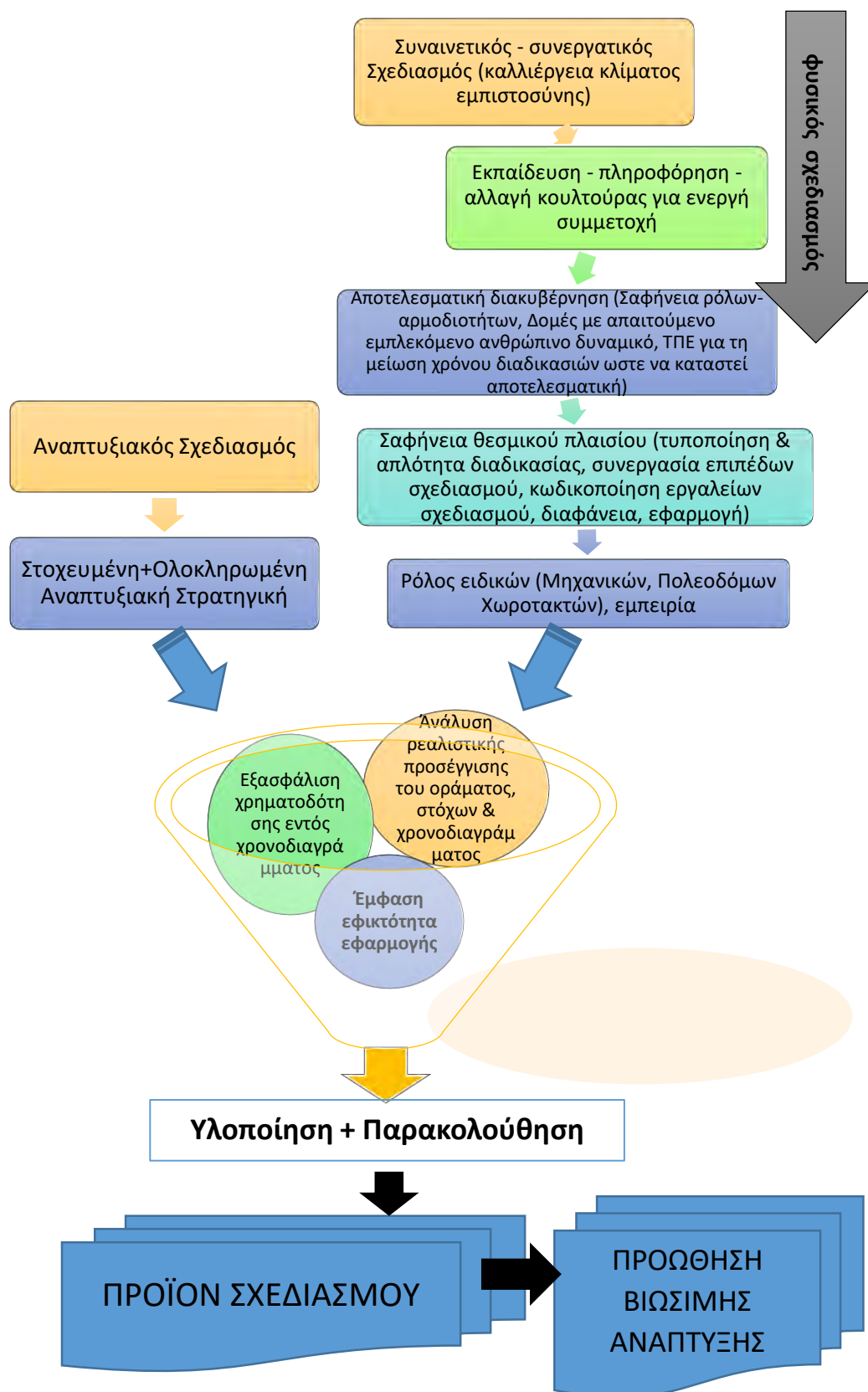
Οι ισχύουσες προδιαγραφές των ρυθμιστικών μελετών (όπως τα ΓΠΣ) απαιτούν ένα πρόγραμμα υλοποίησης ώστε το βέλτιστο σενάριο να εφαρμοστεί και οι στόχοι προς την επιθυμητή πόλη να γίνουν πραγματικότητα. Πρακτικά αυτό σημαίνει την εκπόνηση διαγράμματος υλοποίησης τεχνικών έργων, ρυθμίσεων ή άλλων ενεργειών (π.χ. απομάκρυνσης επιβλαβών περιβαλλοντικά εγκαταστάσεων ή δραστηριοτήτων) με χρονικό ορίζοντα και συγκεκριμένου κόστους (προϋπολογισμός).

Η διαχείριση των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων πραγματοποιείται μέσω του ελέγχου της αποδοτικότητας. Επειδή ο στόχος είναι η υλοποίηση των επιλεγμένων στόχων ανάπτυξης μπορούμε να πούμε ότι η μέτρηση της αποτελεσματικότητας συνδέεται με το βαθμό επίτευξης των στόχων αυτών (Μεταξάς, Λαλένης, 2006).

Πολλές φορές επίσης διαπιστώνεται ότι υπάρχει η εσφαλμένη αντίληψη πως ο σχεδιασμός τελειώνει με τη θεσμοθέτηση της μελέτης ενός ΓΠΣ παραβλέποντας για παράδειγμα τα στάδια των προς πολεοδόμηση περιοχών με τις πράξεις εφαρμογής και υλοποίησης των υποδομών και δικτύων. Η υλοποίηση δεν αποτελεί ανεξάρτητο τμήμα του σχεδιασμού, αντιθέτως αποτελεί παράμετρο και κρίσιμο σημείο της διαδικασίας και θα πρέπει να δίδεται μεγάλη έμφαση στην εφικτότητά της ενώ παράλληλα απαιτείται η εξασφάλιση:

- οργανωτικής επάρκειας,
- έμπυχου υλικού (προσωπικό) με επάρκεια τεχνικών γνώσεων
- χρηματοδότησης σε συγκεκριμένα χρονικά ελαστικά πλαίσια
- τεχνολογικού υλικού υποστήριξης

Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της διαδικασίας των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων (ΓΠΣ σύμφωνα με το Ν.2508/97) δίδεται στο παρακάτω διάγραμμα όπου το τελικό “προϊόν” του Σχεδιασμού είναι αποτέλεσμα πρόσθετων διεργασιών που εντάσσονται στη διαδικασία σχεδιασμού με έμφαση στην υλοποίηση. Με τον τρόπο αυτό το επιστημονικό μέρος της Μελέτης δεν αποτελεί κάτι ξεχωριστό αλλά περιλαμβάνει και τους τρόπους αντιμετώπισης των θεμάτων του πλαισίου δράσης. Με τον τρόπο αυτό η “Επιχειρησιακή Έρευνα” εντάσσεται στην Πολεοδομία μέσω της Αστικής Διαχείρισης (καλείται σύμφωνα με τον Αραβαντινό (2007:88) η διαδικασία όπου δίδεται έμφαση στους μηχανισμούς σχεδιασμού και εφαρμογής με έμφαση μόνο αναφορά σε συγκεκριμένα

Διάγραμμα 3.8 : Ενδεικτική διαδικασία Τοπικού Σχεδιασμού με έμφαση στην υλοποίηση

πολεοδομικά θέματα). Αφορά δε “την αναζήτηση των οργανωτικών διοικητικών και διαχειριστικών αρχών που μεγιστοποιούν τις δυνατότητες αποτελεσματικού ελέγχου της πολεοδομικής εξέλιξης” βελτιώνοντας το σύστημα διακυβέρνησης της Πόλης με τη βοήθεια της επιχειρησιακής έρευνας, εργοδιοίκησης κλπ.

Σύμφωνα με την M. Roberts (1974:174) οι βασικές δραστηριότητες εφαρμογής διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες:

i. Οργάνωση εφαρμογής

Σύσταση ειδικού φορέα εφαρμογής που παρεμβαίνει έγκαιρα, οργανώνει και υλοποιεί το πρόγραμμα εφαρμογής απαλλάσσοντας το μελετητή απ’ την εν λόγω ευθύνη (συναντά ανυπέρβλητα εμπόδια στην πράξη λόγω της πολυπλοκότητας των αρμοδιοτήτων, πιο εφικτή λύση αποτελεί η χορήγηση αρμοδιότητας όσον αφορά μόνο το συντονιστικό ρόλο μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών χρησιμοποιώντας διάφορες τεχνικές).

ii. Έλεγχος

ο έλεγχος διακρίνεται σε:

α. Ενεργητικό που σημαίνει άμεση συμμετοχή των φορέων εφαρμογής για την υλοποίηση και αφορά κατά κύριο λόγο τις τεχνικές και κοινωνικές υποδομές – δρόμοι, δίκτυα, σχολεία κλπ και πολλές φορές την απομάκρυνση κατασκευών-εγκαταστάσεων από ευαίσθητους οικολογικά χώρους για την προστασία του περιβάλλοντος (σύμφωνα με τον Αραβαντινό (2007:79) προϋποθέτει “ισχυρό υπόβαθρο δυνατοτήτων παρέμβασης πάνω στην αστική γη” και είναι συνάρτηση κοινωνικοπολιτικών δεδομένων).

β. Παθητικό, δηλαδή “την αποτροπή ενεργειών τρίτων που αντιβαίνουν προς το γράμμα ή το πνεύμα της” Αραβαντινός (2007:79) (πρέπει να έχει αφετηρία την απόφαση για την οριστική εκπόνηση της μελέτης)

iii. Προτροπή

Όπως προαναφερθήκαμε (βλ. συμμετοχικός σχεδιασμός) κανένας έλεγχος εφαρμογής ρυθμιστικής μελέτης δεν θα μπορούσε να είναι αποδοτικός αν δεν έχει τη συμπαράσταση των πολιτών που έχουν δικαιώματα στις ιδιοκτησίες τους. Ο βαθμός απόδοσης της εφαρμογής του σχεδιασμού εξαρτάται άμεσα απ’ το βαθμό αποδοχής του τελικού προϊόντος του τοπικού σχεδιασμού απ’ τους πολίτες οι οποίοι εν τέλει έχουν συμφέροντα στην περιοχή και καλούνται οι ίδιοι να τον εφαρμόσουν.

Η κρισιμότητα του ζητήματος είναι βασική προϋπόθεση της αστικής ανάπτυξης αν αναλογιστούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων προέρχεται απ’ την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Για την ευκολότερη αποδοχή των προτάσεων μιας μελέτης όπως και σε άλλους τομείς παρέχονται κίνητρα τα οποία μπορεί να είναι οικονομικά (φοροαπαλλαγές, διευκολύνσεις σε δανειοδότηση) ή πολεοδομικά όπως για παράδειγμα οι ευνοϊκοί όροι δόμησης (υψηλός Σ.Δ.), η παροχή ποιοτικών υλοποιημένων αστικών υποδομών (δίκτυο οδικό, ηλεκτροφωτισμού, ύδρευσης – αποχέτευσης, τηλεπικοινωνιών, ευκολία προσβασιμότητας με ΜΜΜ).

Γίνεται αντιληπτό ότι στην τελευταία περίπτωση όταν η χωροθέτηση ζωνών πραγματοποιείται σε περιοχές που έχουν τα ανωτέρω πλεονεκτήματα τότε οι πιθανότητες για την επιτυχία της υλοποίησης πολλαπλασιάζονται.

Επίσης μεγάλο ρόλο στην επιτυχία εφαρμογής διαδραματίζει η πληροφόρηση του κοινού με συστηματικό και κατανοητό τρόπο σχετικά με τους στόχους που επιδιώκει ο σχεδιασμός, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει και πως συμβάλλει στην αύξηση του επιπέδου της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

iv. Παρακολούθηση

Η διαδικασία της παρακολούθησης εστιάζεται στο λεγόμενο monitoring αποτελώντας ένα δυναμικό και δημιουργικό αντικείμενο. Στόχος της παρακολούθησης είναι ο εντοπισμός των προβλημάτων κατά την εξέλιξη της εφαρμογής προκειμένου να επισημανθούν έγκαιρα τυχόν αποκλίσεις απ' τους στόχους και να γίνουν οι απαιτούμενες παρεμβάσεις. Η διαδικασία απαιτεί αξιολόγηση της εφαρμογής (αποδοτικότητα υλοποίησης - πόσο έχουν προχωρήσει τα έργα και οι υποδομές στα χρονικά πλαίσια), ανάδραση και αναθεώρηση του σχεδιασμού με αποτέλεσμα να υπάρχει ένας κυκλικός σχεδιασμός.

Σύμφωνα με το Άρθρο 6 του Ν.2508/97 και μέχρι το έτος 2014 (Ν.4269/14) στις οικίες Νομαρχίες και μετέπειτα Περιφέρειες μπορούσε να συσταθεί με απόφαση του νομαρχιακού ή περιφερειακού συμβουλίου που δημοσιεύεται σε ΦΕΚ, ΝΠΔΔ που θα είχε σκοπό την παρακολούθηση της εφαρμογής των ΓΠΣ, των ΣΧΟΟΑΠ και των ΖΟΕ του νομού.

Βάσει του νέου πλαισίου, λόγω αλλαγών με τον "Καλλικράτη", η παρακολούθηση εφαρμογής των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων αποτελεί αρμοδιότητα των οικείων Περιφερειών (Ν.3852/10 - ΦΕΚ-87/Α/7-6-10, Μέρος Γ/Β' Βαθμός Αυτοδιοίκησης/Περιφέρειες, Κεφάλαιο Ε, Άρθρο 186, Π. ΣΤ. περίπτωση 23). Επίσης σύμφωνα με την περίπτωση 38 του ίδιου Άρθρου "οι Περιφέρειες έχουν την αρμοδιότητα συντονισμού της υλοποίησης των προγραμμάτων εκτέλεσης έργων που προβλέπονται από τα γενικά πολεοδομικά σχέδια (ΓΠΣ) και τις πολεοδομικές μελέτες".

Με την κατάργηση του Ν. 4269/2014 απ' το άρθρο 14 του Ν. 4447/2016 τα τοπικά χωρικά σχέδια παραμένουν σύμφωνα με το Άρθρο 7 παρ. 9 του τελευταίου στην αρμοδιότητα των Περιφερειών προκειμένου να παρακολουθεί και να αξιολογεί την εφαρμογή των ρυθμίσεών τους.

Για τον σκοπό αυτό προβλέπει:

- Σύνταξη ανά πενταετία τουλάχιστον εκθέσεων αξιολόγησης, με τις οποίες αποτιμάται ο τρόπος εφαρμογής των κατευθύνσεων και ρυθμίσεων των ανωτέρω σχεδίων, καταγράφονται αστοχίες, αδυναμίες και προβλήματα που εντοπίστηκαν κατά την εφαρμογή τους και διατύπωσης προτάσεων αντιμετώπισής τους.
- καταγραφή μέσω των ανωτέρω της αναγκαιότητας προσαρμογής του Τοπικού Χωρικού Σχεδίου σε νέα δεδομένα, καθώς και σε κατευθύνσεις που προκύπτουν από την έγκριση, αναθεώρηση ή τροποποίηση Ειδικών και Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων

3.3 Το ΓΠΣ ως εργαλείο προώθησης Βιώσιμης Ανάπτυξης του Τοπικού Σχεδιασμού

Η επέμβαση στο χώρο μέσω του Τοπικού σχεδιασμού έχει αποδειχτεί ότι είναι κρίσιμη λόγω της ικανότητας αλλαγής του τρόπου που λειτουργεί η ελεύθερη αγορά παρέχοντας τις απαραίτητες ωφέλειες στην Τοπική κοινωνία (οικονομικές, περιβαλλοντικές). Οι Βιτοπούλου κ.α. (2015) ανέλυσαν τις ωφέλειες του Τοπικού χωρικού Σχεδιασμού οι οποίες μπορούν να συνοψιστούν στον παρακάτω πίνακα 3.2

Πίνακας 3.2 : Αναλυτική περιγραφή ωφελειών του Σχεδιασμού (Πηγή: Βιτοπούλου (2015) - ίδια επεξεργασία)

Ωφέλη	Αναλυτική Περιγραφή
Περιβαλλοντικά	<ul style="list-style-type: none">▪ Προστασία φυσικών πόρων και οικοσυστήματος και αντιμετώπιση δυνητικών κινδύνων▪ Αντιμετώπιση κινδύνων μέσω της κατάλληλης χρήσης γης▪ Αντιμετώπιση κινδύνων μέσω της κατάλληλης χρήσης κτιρίων & υποδομών (θέσπιση περιορισμών & προδιαγραφών)▪ Διατήρηση σημαντικών ιστορικών και Πολιτιστικών στοιχείων▪ ενθάρρυνση ενεργειακής απόδοσης στη ρύθμιση και το σχεδιασμό της ανάπτυξης
Οικονομικά	<ul style="list-style-type: none">▪ Σταθερότητα & εμπιστοσύνη για επενδύσεις▪ Καθορισμός χώρων υποδοχής κατάλληλων για οικονομική ανάπτυξη▪ Προσδιορισμός αναπτυξιακών μορφών κατάλληλων για τις ανάγκες των Τοπικών κοινοτήτων▪ Ευνοϊκές συνθήκες για επενδύσεις και ανάπτυξη
Κοινωνικά	<ul style="list-style-type: none">▪ Αναγνώριση αναγκών της τοπικής κοινότητας στις αναπτυξιακές πολιτικές▪ Βελτίωση πρόσβασης σ' αυτές▪ Παροχή τοπικών εξυπηρετήσεων▪ Υποστήριξη δημιουργίας και διατήρησης υγιούς και ασφαλούς περιβάλλοντος

Με ποιο τρόπο όμως επιτυγχάνονται οι ανωτέρω ωφέλειες που αποτελούν τους βασικούς πυλώνες της Βιώσιμης Ανάπτυξης με τη θεσμοθέτηση ενός ΓΠΣ;

Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Υπουργείου Ενέργειας (επίσημη ιστοσελίδα ΥΠ.ΕΝ.) βασικές παράμετροι που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την κατάρτιση ενός ΓΠΣ,

πέραν των αναπτυξιακών προσδοκιών και οικιστικών αναγκών κάθε τοπικής κοινωνίας, είναι οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και οι απαιτήσεις που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή. Με βάση αυτές τις απαιτήσεις, επιβάλλεται :

- i. Η μέγιστη δυνατή οικονομία επεκτάσεων ακολουθώντας την αρχή της ‘συμπαγούς’ πόλης
(αφορά την αναχαίτιση της συνεχούς επέκτασης των αστικών περιοχών, και την προώθηση της συνεκτικής πόλης με μίξη και πλουραλισμό χρήσεων, υψηλότερες πυκνότητες κλπ όπου το μοντέλο αυτό έχει αποδειχθεί ότι στο σύνολό του και κατόπιν καλής διαχείρισης οδηγεί σε μικρότερο οικολογικό αποτύπωμα της πόλης - κατανάλωσης πόρων για τη λειτουργία της όπως θέρμανση, νερό, ηλεκτρισμός, καύσιμα και χαμηλότερο κόστος υποδομών. Επίσης η ανωτέρω αρχή συμβάλει στην αειφορία μέσω της μείωσης των μετακινήσεων δεδομένου ότι περίπου το 28% των εκπομπών CO₂ και το 41,5% της τελικής κατανάλωσης ενέργειας στη χώρα αφορά τις μεταφορές)
- ii. Ο περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης, έτσι ώστε να επιτρέπονται μόνο οι χρήσεις που ‘ταιριάζουν’ με τον χαρακτήρα των διαφόρων υποπεριοχών ή ζωνών στον εκτός σχεδίου χώρο κάθε ΟΤΑ
(αφορά την αναχαίτιση της διάχυσης της εκτός σχεδίου κατοικίας τουλάχιστον ως μεμονωμένη χρήση, την διαχείριση των χρήσεων για την ανάπτυξη των απολύτως απαραίτητων οικονομικών δραστηριοτήτων που μπορούν να αναπτύξουν την τοπική οικονομία χωρίς όμως η διάχυση αυτή να συρρικνώνει την αγροτική γη)
- iii. Η θεσμοθέτηση προστασίας πόρων του φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου (στον εξωαστικό χώρο του ΟΤΑ όπως δασικές εκτάσεις, αρχαιολογικοί χώροι κλπ)
- iv. Αξιοποίηση του οικιστικού αποθέματος και περιβάλλοντος με Αναπλάσεις (Τα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ (εντός των πόλεων και οικισμών), πέραν των άλλων όρων και περιορισμών για τη βελτίωση του οικιστικού περιβάλλοντος αλλά και την εκμετάλλευση υπάρχοντος οικιστικού δυναμικού, προτείνουν και περιοχές Αναπλάσεων)

Αναλύοντας και ερμηνεύοντας τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (βλ. κεφάλαιο 1), κεντρικά ζητήματα των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε εθνικό είναι:

- η χρήση του φυσικού και του Δομημένου Περιβάλλοντος
- αναδιανομή των πόρων προς τις πιο μειονεκτικές περιοχές
- η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος
- η ενίσχυση της αστικής ανάπτυξης
- η διερεύνηση του κτιριακού αποθέματος (για την ικανοποίηση των στεγαστικών αναγκών προκειμένου να αποφευχθούν επεκτάσεις)

Θα μπορούσαμε να ταξινομήσουμε τα ανωτέρω κεντρικά ζητήματα σε τρεις βασικές επιδιώξεις (Ανδρικοπούλου, 2007:108):

- Ποιότητα φυσικού περιβάλλοντος
(αφορά την προστασία απ' τις καθημερινές και μελλοντικές δραστηριότητες και την πρόσβαση σε ποιοτικούς φυσικούς πόρους κλπ μέσω της διαχείρισης των χρήσεων γης)
- Ποιότητα ζωής
(αφορά τη χωρική οργάνωση των καθημερινών δραστηριοτήτων όπως κατοικία, αναψυχή, εκπαίδευση, κοινωφελείς – κοινόχρηστους χώρους για την εξασφάλιση των κοινωνικών αναγκών βελτιώνοντας το τοπικό περιβάλλον)
- Τοπική ανάπτυξη οικονομίας
(αφορά το σχεδιασμό των χρήσεων με τέτοιο τρόπο ώστε να προωθείται η οικονομική ανάπτυξη μέσω της προσέλκυσης επενδύσεων και τη θέσπιση μέτρων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος)

Τα ανωτέρω κεντρικά ζητήματα και βασικές επιδιώξεις καθορίζονται από κυρίαρχες Πολιτικές (σχεδιασμού) οι οποίες εξειδικεύονται σε τοπικό επίπεδο μέσω διαδικασιών και θεσμών που ρυθμίζουν με κανόνες την ανάπτυξη των επαγγελματικών δραστηριοτήτων με τον έλεγχο ανάπτυξης δραστηριοτήτων (χρήσεις) και την επέμβαση στη δόμηση της έγγειας ιδιοκτησίας.

Παρατηρούμε ότι κοινό εργαλείο παρέμβασης στο προαναφερθέν τρίπτυχο (ποιότητα φυσικού περιβάλλοντος, ζωής, τοπικής οικονομίας) αποτελεί ο σχεδιασμός των χρήσεων γης αφού επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούμε και διαχειριζόμαστε τη γη με αποτέλεσμα να αποτελεί κύριο εργαλείο για την επίτευξη της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Συνοψίζοντας συμπεραίνεται ότι τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια του Ν.2508/’97 μέσω του κατάλληλου σχεδιασμού χρήσεων συμβάλλουν:

- ✓ στην προστασία του περιβάλλοντος απ' την ανεξέλεγκτη δόμηση και την ανάπτυξη διάφορων ‘‘βλαβερών’’ δραστηριοτήτων
- ✓ στη προστασία των ευαίσθητων οικοσυστημάτων, βιότοπων και πολιτιστικού αποθέματος
- ✓ στη δημιουργία βιώσιμων οικισμών και στην αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος
- ✓ στον σαφή καθορισμό των χρήσεων γης και στην αποφυγή σύγκρουσης μεταξύ αυτών
- ✓ στην Τοπική οικονομική ανάπτυξη
- ✓ στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων

και επομένως αποτελούν Εθνικό εργαλείο προώθησης της Βιώσιμης Ανάπτυξης σε Τοπικό επίπεδο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εδώ και κάποια έτη (περίπου απ' το 2003 και μετά) έχει ορίσει τις βασικές κατευθύνσεις του βιώσιμου πολεοδομικού σχεδιασμού ο οποίος

παρακολουθείται και αξιολογείται με δείκτες (σε αντίθεση με την Ελλάδα που δεν έχει θεσπιστεί ακόμη ολοκληρωμένα) όπως:

- Οι βιώσιμες αστικές μεταφορές
- Η βιωσιμότητα των αστικών σχεδίων που εκπονούνται και κυρίως όσον αφορά την πολιτική των χρήσεων γης
- Η βιωσιμότητα στον κλάδο των υποδομών
- Η βιώσιμη αστική διαχείριση της πόλης, σύμφωνα με τους τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης.

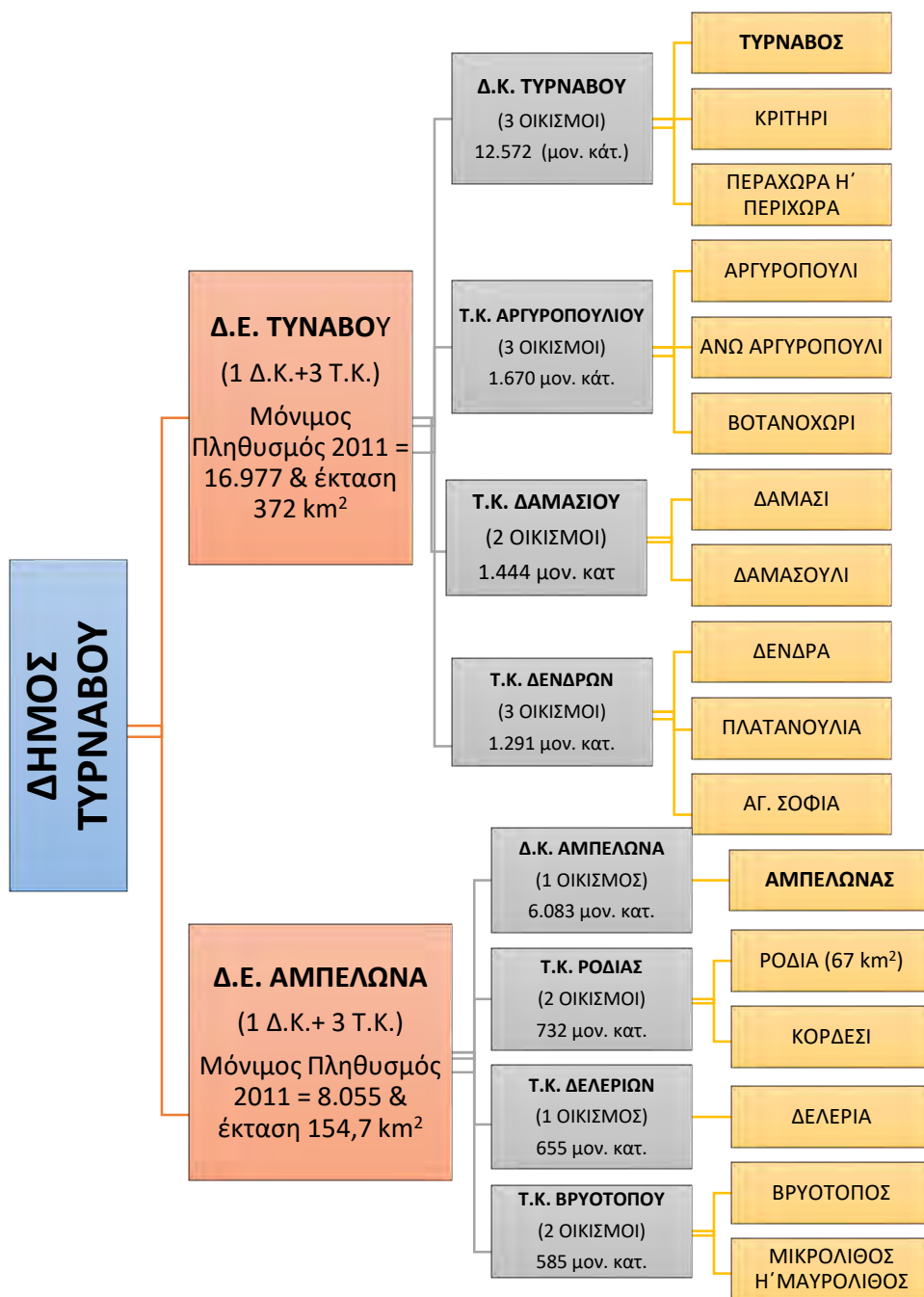
Κεφάλαιο Δ : Ανάλυση Υφιστάμενου Τοπικού Χωρικού Σχεδιασμού (ΓΠΣ) Δήμου Τυρνάβου

4.1 Ο Δήμος Τυρνάβου (γενικά στοιχεία)

Ο Δήμος Τυρνάβου είναι ένας εκ των επτά Δήμων της Περιφερειακής Ενότητας Λάρισας της Περιφέρειας Θεσσαλίας ο οποίος συστάθηκε σύμφωνα με το Πρόγραμμα Καλλικράτης (Ν. 3852/2010) με έδρα την πόλη του Τυρνάβου. Τα σημερινά διοικητικά του όρια προέκυψαν απ' τη συνένωση των πρώην καποδιστριακών Δήμων Τυρνάβου και Αμπελώνα (Άρθρο 1 παρ. 31- Α περ.5 του Ν.3852/'10 και Υπ. Απόφ. 45892/'10 - ΦΕΚ 1292/Β/11/08/'10 - σήμερα Δημοτικές Ενότητες).

Χωρικά ο Δήμος βρίσκεται στην κεντρική Ελλάδα και περίπου στο κέντρο της Θεσσαλίας.

Η διοικητική του διάρθρωση σύμφωνα με τον Καλλικράτη αποτελείται από έξι (6) Τοπικές και δύο (2) Δημοτικές Κοινότητες οι οποίες περιλαμβάνουν συνολικά δεκαοχτώ (18) οικισμούς και απεικονίζεται σχηματικά στο διάγραμμα 4.1.

Διάγραμμα 4.1 : Διοικητική διάρθρωση, Πληθυσμός, οικισμοί

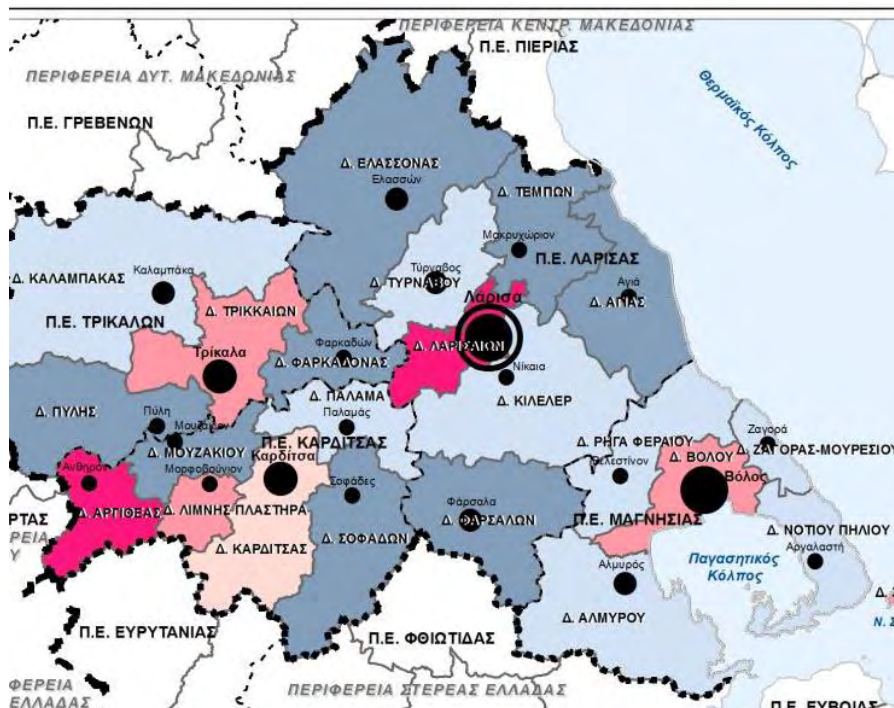
Η πληροφορία όσον αφορά το υπάρχον καθεστώς πολεοδόμησης των οικισμών του παρέχεται συνοπτικά με τον πίνακα 4.1. Ο Δήμος Τυρνάβου διέθετε ΓΠΣ με τις διατάξεις του Ν.1337/83 όσον αφορά μόνο τα όρια των οικισμών Τυρνάβου και Αμπελώνα χωρίς να έχει θεσπιστεί ΖΟΕ σε καμία περιαστική – εξωαστική περιοχή. Διαθέτει ήδη θεσμοθετημένα όμορα ΓΠΣ του Ν.2508/’97 της Δ.Ε. Γιάννουλης Δ. Λάρισας (ΦΕΚ 225/ΑΑΠ/17.6.2013) και του Δήμου Ελασσόνας (ΦΕΚ 201/ΑΑΠ/4.6.’13).

Πίνακας 4.1 : Πολεοδομική πληροφορία οικισμών Δήμου Τυρνάβου

Πόλη /Οικισμός	Μόνιμος Πληθυσμός Ελ.Στατ. 2011	Οικισμός <2.000 οριοθετημένος με Απόφ. Νομάρχη, βάσει του Π.Δ.3.5.'85 (ΦΕΚ οριοθ.+ειδικών όρων)	Στάσιμος οικισμός	Σχέδιο Διανομής	Ρυμοτομικό Σχέδιο – Πολ. Μελέτη (ΦΕΚ) Ρυμοτομίας - Πολ. Μελέτης	ΓΠΣ/ (ΦΕΚ) (ΖΟΕ δεν θεσπίστηκε ποτέ)
Δ.Ε. ΤΥΡΝΑΒΟΥ						
Τύρναβος	11.069	--	-	-	ΦΕΚ 85/Α/’21, ΦΕΚ 323/Α/’34, ΦΕΚ 26/Δ/66, ΦΕΚ 61/Δ/69, ΦΕΚ 316/Δ/90, ΦΕΚ 337Δ/90, ΦΕΚ 553/Δ/91, ΦΕΚ 1175/Δ/94	ΓΠΣ ΤΥΡΝΑΒΟΥ (316/Δ/1990) Αναθεώρηση ΓΠΣ Δ.Ε. ΤΥΡΝΑΒΟΥ (ΦΕΚ 321/ΑΑΠ/2016)
Αργυροπούλι	1.667	1129/Δ/1986	-	-	-	321/ΑΑΠ/’16
Α. Αργυροπούλι	1	-	-	-	-	321/ΑΑΠ/’16
Βοτανοχώρι	2	1000/Δ/1987	ναι	-	-	321/ΑΑΠ/’16
Δαμάσι	1.380	728/Δ/’85	-	ναι	-	321/ΑΑΠ/’16
Δαμασούλι	64	728/Δ/’85	ναι	ναι	-	321/ΑΑΠ/’16
Δένδρα	619	102/Δ/1986	ναι	ναι	-	321/ΑΑΠ/’16
Πλατανούλια	563	100/Δ/1986	ναι	ναι	-	321/ΑΑΠ/’16
Αγ. Σοφία	109	100/Δ/1986	ναι	ναι	-	321/ΑΑΠ/’16
Λυγαριά	56	608/Δ/1987	ναι	-	-	321/ΑΑΠ/’16
Περίχωρα	32	-	-	-	-	321/ΑΑΠ/’16
Κριτήρι	1.415	Εκτός σχεδίου (περιαστικός χώρος)	-	-	-	321/ΑΑΠ/’16
Δ.Ε. ΑΜΠΕΛΩΝΑ						
Αμπελώνας	6.083	-	-	-	300/Α/1917 200/Α/1920 429/Α/1934 256/Α/1956 206/Δ/1968 22/Δ/1974 1086/Δ/1994 241/Δ/1997	ΓΠΣ ΑΜΠΕΛΩΝΑ (654/Δ/1988)- υπο έγκριση Αναθεώρηση ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα
Ροδιά	732	843/Δ/1987	-	-	-	Αναθεώρηση ΓΠΣ Δ.Ε.
Δελέρια	655	1337/Δ/1986	-	-	-	Αναθεώρηση ΓΠΣ Δ.Ε.
Βρυότοπος	560	1000/Δ/1987	-	-	-	Αναθεώρηση ΓΠΣ Δ.Ε.
Μικρόλιθος	25	ΑΠΟΦ. ΝΟΜ. 1231/1986	ναι	-	-	Αναθεώρηση ΓΠΣ Δ.Ε.
Κόρδεσι	0	Παλιός μη οριοθετημένος οικισμός εγκαταλελειμμένος	-	-	-	Αναθεώρηση ΓΠΣ Δ.Ε.

Πηγή: Αναθεώρηση ΓΠΣ Δ.Ε. Αιπελώνα, Επιχειρησιακό Σχέδιο Δ. Τυρνάβου - ίδια επεξεργασία.

Ο Δήμος Τυρνάβου υπάγεται διοικητικά στο Νομό Λάρισας και την Περιφέρεια Θεσσαλίας. Καταλαμβάνει τμήμα της Π.Ε. Λάρισας και χωροθετείται βόρεια του Δήμου Λάρισας (βλ. εικόνα 4.3)

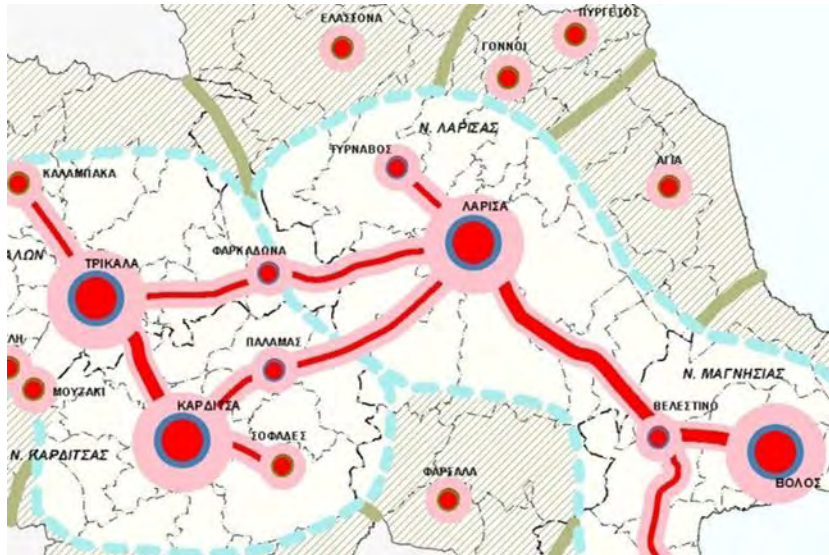

Εικόνα 4.3 : Θέση του Δ. Τυρνάβου στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Πηγή: Αναθεώρηση Περιφερειακού Πλαισίου Θεσσαλίας- ίδια επεξεργασία

Έχοντας υπόψη το εγκεκριμένο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.) της Θεσσαλίας, η χωρική ένταξη του Δήμου Τυρνάβου στην Περιφέρεια στοιχειοθετείται βάση των εξής παραμέτρων:

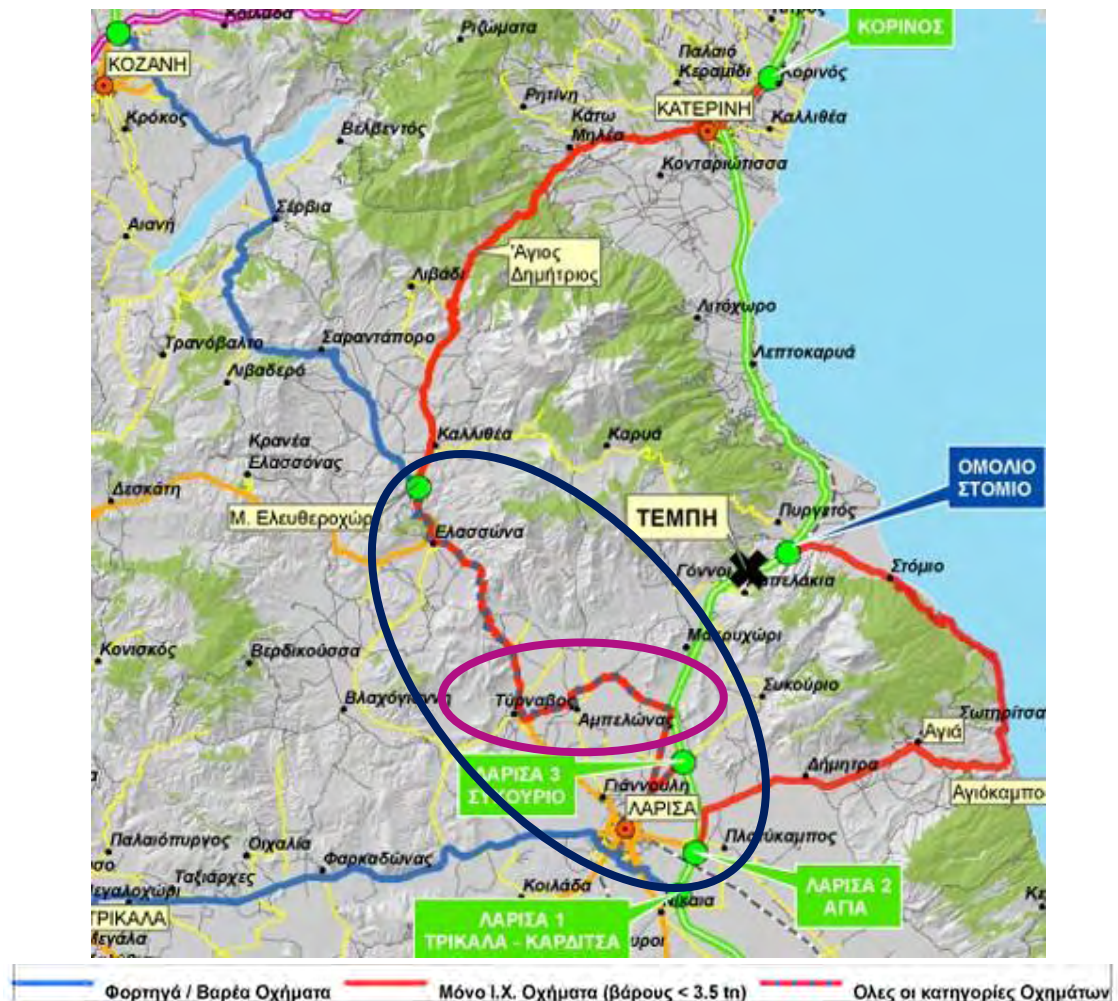
- Η περιοχή του Δήμου εξαρτάται απευθείας από την έδρα της Περιφέρειας Θεσσαλίας, το κέντρο της Λάρισας (πόλη διαπεριφερειακής ακτινοβολίας - Πρωτεύων εθνικός πόλος), γεγονός που ευνοεί λόγω εγγύτητας, τις αλληλεξαρτήσεις του Τυρνάβου - Αμπελώνα, δημιουργώντας δυνατότητες για την περαιτέρω στροφή του τοπικού παραγωγικού δυναμικού προς τον τριτογενή τομέα (υπηρεσίες, τουρισμός).
- Χωροταξικά ο Δήμος εντάσσεται στην πλέον αναπτυγμένη ανατολική ζώνη της Περιφέρειας και αποτελεί προέκταση προς τα βορειοδυτικά του κύριου αναπτυξιακού άξονα Λάρισας – Βόλου.

Εικόνα 4.4 : Πόλοι και Άξονες Ανάπτυξης & Ζώνες Ημερήσιων Μετακινήσεων

Πηγή: ΠΠΧΣΔΑ Θεσσαλίας/Δ/νση Χωροταξίας ΥΠΕΧΩΔΕ

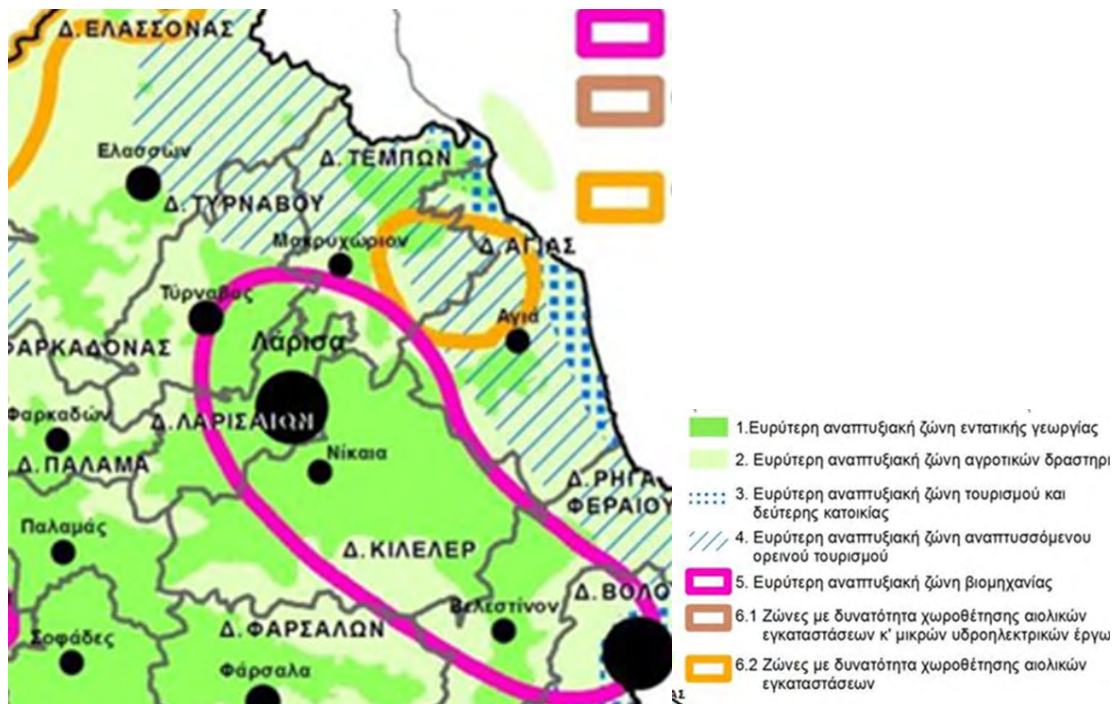
- Αποτελεί κυκλοφοριακό κόμβο, που συνδέει τη Δυτική Μακεδονία με την Κεντρική και Νότια Ελλάδα (ΕΟ 13) ενώ ο οδικός διάδρομος βρίσκεται που οδηγεί στην ΠΑΘΕ (αναπτυξιακός άξονας της χώρας -S) λειτουργεί ως διάδρομος ανάπτυξης

Εικόνα 4.5 : Οδικοί διάδρομοι (2) ως άξονες ανάπτυξης για Δ. Τυρνάβου (Ε.Ο. Λάρισας-Κοζάνης & Δημοτικό δίκτυο που συνδέει Τύρναβο-Αμπελώνας-ΠΑΘΕ)

Πηγή: http://www.ethnos.gr/koinonia/arthro/analytikos_xartis_gia_na_parakampsete_ta_tempi-9060819/

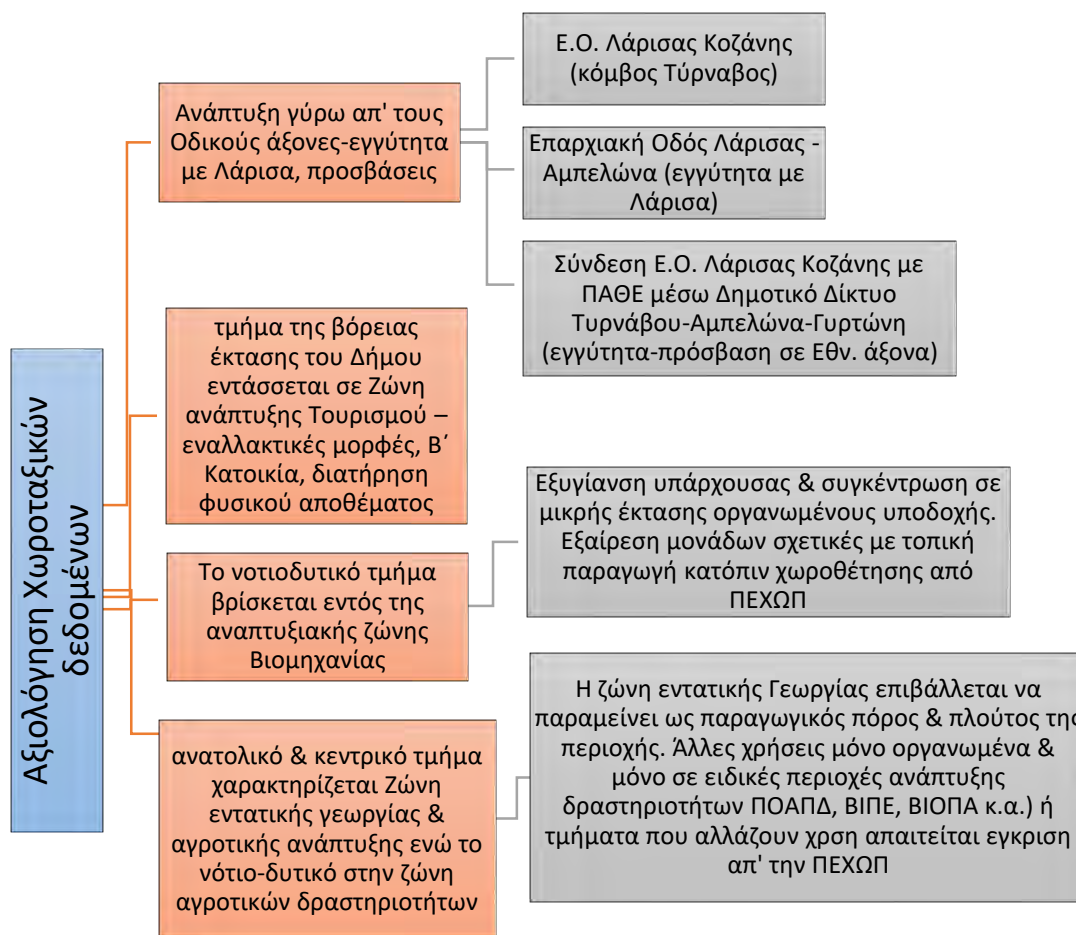
- Το πεδινό ανατολικό και κεντρικό τμήμα του εντάσσεται στην ευρύτερη αναπτυξιακή Ζώνη εντατικής γεωργίας και αγροτικής ανάπτυξης ενώ το νότιο-δυτικό στην ευρύτερη αναπτυξιακή ζώνη αγροτικών δραστηριοτήτων
- Παράλληλα το νοτιοδυτικό τμήμα (τμήμα της Δ.Ε. Τυρνάβου και Αμπελώνας) βρίσκεται εντός της αναπτυξιακής ζώνης Βιομηχανίας
- Τέλος, τμήμα της βόρειας έκτασης του Δήμου εντάσσεται σε Ζώνη ανάπτυξης του Τουρισμού – εναλλακτικές μορφές, Β΄ Κατοικία, διατήρηση φυσικού αποθέματος

Εικόνα 4.6 : Αναπτυξιακές Ζώνες Π.Ε. Λάρισας
Πηγή: ΥΠΕΚΑ/Δ-νση Χωροταξίας – ίδια επεξεργασία

Πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το ισχύον Νομικό Πλαίσιο (Ν. 2742/99, Ν.1650/’88, Ν.2508/’97 και Ν.4447/16) η Χωρική Οργάνωση του εξωαστικού Χώρου του Καλλικρατικού Δήμου Τυρνάβου πρέπει να ακολουθεί υποχρεωτικά τις υπερκείμενες γενικές κατευθύνσεις του Χωροταξικού σχεδιασμού (εγκεκριμένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Θεσσαλίας – ΦΕΚ 1484/Β/’03 το οποίο βρίσκεται σε διαδικασία Αναθεώρησης και Εθνικό Χωροταξικό -Αποφ-6876/4871/08 (ΦΕΚ-128/Α/3-7-08)) και παράλληλα να μην έρχεται σε σύγκρουση με τα ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια (για τις υδατοκαλλιέργειες, τον Τουρισμό, την Βιομηχανία, τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και την Ανάπτυξη των Καταστημάτων Κράτησης).

Συνοψίζοντας τα ανωτέρω προκύπτει το βασικό διάγραμμα αξιολόγησης Χωροταξικών δεδομένων:

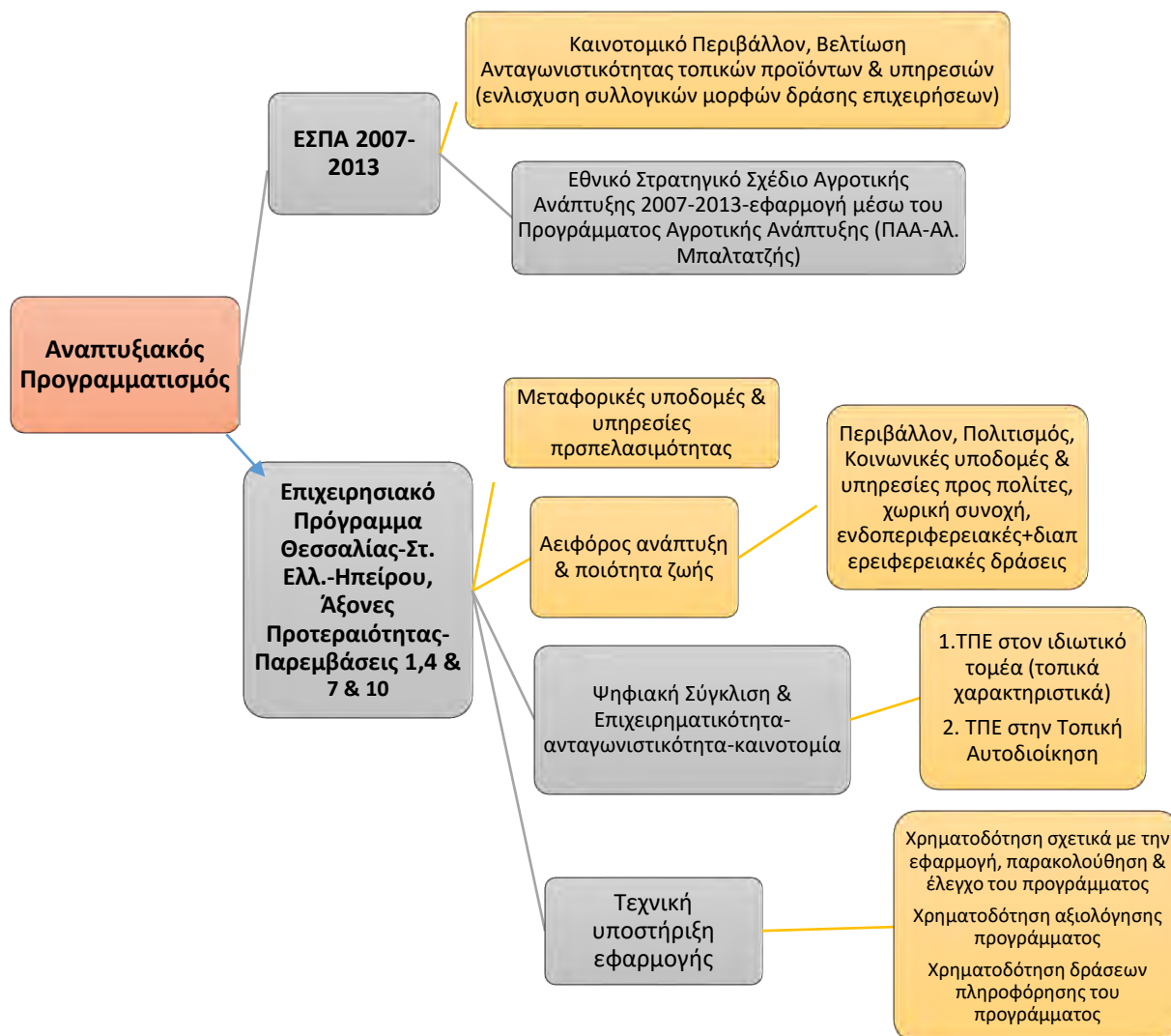

Διάγραμμα 4.7 : Αξιολόγηση Χωροταξικών δεδομένων για το Δ. Τυρνάβου βάσει του Περιφερειακού πλαισίου

Επίσης σύμφωνα με τις μελέτες για τον Αναπτυξιακό Προγραμματισμό επικουρικά, έχουν επιπλέον ληφθεί υπόψη τα εξής:

- Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας – Ηπείρου - Στερεάς Ελλάδας 2007-2013 που περιλαμβάνει ανάλυση προβλημάτων και τα βασικά στοιχεία της στρατηγικής για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο.
- Τα κείμενα της διαβούλευσης για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της επόμενης διαχειριστικής περιόδου 2014 – 2020
- Οι ευρωπαϊκές πολιτικές για το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (Σ.Α.Κ.Χ.), οι ευρωπαϊκές αστικές πολιτικές, τέλος δε οι ευρωπαϊκές πολιτικές για το περιβάλλον.

Επίσης λήφθηκε υπόψη το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) 2007-2013 και η ολοκλήρωση της διαβούλευσης για το Ρυθμιστικό Σχέδιο Λάρισας του οποίου ολόκληρος ο Καλλικρατικός Δήμος Τυρνάβου εντάσσεται (το οποίο δεν έχει όμως εγκριθεί και δεν προβλέπεται με τη νέα Χωροταξική Μεταρρύθμιση)

Διάγραμμα 4.8 : Βασικά στοιχεία Αναπτυξιακού Προγραμματισμού για το Δ. Τυρνάβου βάσει του Περιφερειακού πλαισίου

Άλλες κατευθύνσεις ειδικότερα του υπερκείμενου σχεδιασμού είναι:

- Πολυλειτουργικότητα Αγροτικού Τομέα
- Αποτροπή διάσπαρτης χωροθέτησης Βιομηχανικών μονάδων και συγκέντρωση δραστηριοτήτων μεταποίησης σε περιορισμένης έκτασης περιοχές με εξαίρεση τις βιοτεχνικές μονάδες που έχουν σχέση με την τοπική αγροτική παραγωγή
- Ενιαία ζώνη Αγροτικής Γης πρώτης προτεραιότητας και διατήρηση αυτής ως φυσικός πόρος περιφερειακής αλλά και Εθνικής σημασίας
- Παράλληλος περιορισμός / κατάργηση της εκτός σχεδίου Δόμησης (πλην των εξαιρέσεων των τομέων)

- Καθιέρωση μέτρων για την κατοχή γης Α' προτεραιότητας από κατά αποκλειστικότητα Αγρότες
- Δημιουργία τράπεζας Αγροτικής γης την διαχείριση εκτάσεων που δεν ανήκουν σε κατά κύριο επάγγελμα αγρότες
- Προώθηση έργων συγκράτησης επιφανειακών νερών και εμπλουτισμού υπογείων υδάτων (λιμνοδεξαμενές, φράγματα κλπ)
- Αναδιάρθρωση καλλιεργειών για την Εξασφάλιση υψηλής ποιότητας Αγροτικών προϊόντων, προστασία και προώθηση επώνυμων-τοπικών προϊόντων και προώθηση μέτρων αποτροπής αλλαγής χρήσης στις περιοχές που παράγονται τα εν λόγω
- Κτηματογράφηση των ανωτέρω περιοχών και σύνταξη κατά προτεραιότητα Αμπελουργικού κτηματολογίου όπου παράγονται κρασιά VQPRD και τοπικοί οίνοι
- Υποστήριξη παραγωγής βιολογικών προϊόντων κυρίως στις περιοχές Natura 2000 (περιλαμβανομένων των κτηνοτροφικών)
- Ρύθμιση της κτηνοτροφίας με καθορισμό ζωνών όπου οι δραστηριότητες αυτές θα ασκούνται κατά προτεραιότητα, παράλληλα με άλλες συμβατές χρήσεις (Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Δραστηριοτήτων –ΠΟΑΠΔ κτηνοτροφίας)
- Συνδυασμός με τον προγραμματισμό της Περιφέρειας που προβλέπει τη δημιουργία πιλοτικών κτηνοτροφικών πάρκων και με την εξειδίκευση κινήτρων / περιοριστικών μέτρων που θα αποβλέπουν στην εγκατάσταση / μετεγκατάσταση των μονάδων στις περιοχές αυτές (επιδίωξη κατά προτεραιότητα των μονάδων που η λειτουργία τους προκαλεί σύγκρουση χρήσεων). Κατάλληλες κρίνονται σε αρχικό στάδιο οι περιοχές όπου ήδη υπάρχει κτηνοτροφική δραστηριότητα και δεν προβλέπεται ανάπτυξη άλλων ασύμβατων χρήσεων (περιοχή ‘‘Τσακίρι’’ βόρειο τμήμα της τοπικής κοινότητας Ροδιάς Δ.Ε. Αμπελώνα)
- Να υπάρχει συμβατότητα με τις εγκαταστάσεις εσταυλισμένης κτηνοτροφίας με ταυτόχρονη πρόβλεψη και άλλων χρήσεων

4.3 Ανάλυση προφίλ Δ.Ε. Τυρνάβου (αστικότητα κ.α.)

Το ποσοστό της επιφάνειας της Δ.Ε. Τυρνάβου αντιστοιχεί στο 7% της συνολικής έκτασης της Π.Ε. Λάρισας και στο 70,7% της συνολικής έκτασης του Δήμου Τυρνάβου λαμβάνοντας υπόψη την έκταση των 372 km². Η Δ.Ε. Τυρνάβου περιλαμβάνει έντεκα (11) οικισμούς (πολεοδομημένοι ή μη) οι οποίοι σύμφωνα με την Ελληνική Στατική Αρχή διακρίνονται (ανά Δημοτικές και Τοπικές κοινότητες) σε πεδινούς, ημιορεινούς και ορεινούς (6 πεδινόι, 2 ημιορεινοί και 3 ορεινοί). Η συνολική έκταση της Πεδιάδας Τυρνάβου υπολογίζεται σε περίπου 246 km², ήτοι το 66% της Δ.Ε. ενώ η πληθυσμιακή είναι 160,97 κάτοικοι/Km².

Σύμφωνα με την ίδια Αρχή ο πληθυσμός των οικισμών των εν λόγω κοινοτήτων χαρακτηρίζεται ως Αστικός (οικισμοί με πληθυσμό > 10.000 μόνιμων κατοίκων) ή αγροτικός (οικισμοί με πληθυσμό < 2.000 μόνιμων κατοίκων). Σημειώνεται ότι όλοι οι οικισμοί γύρω απ' την Πόλη του Τυρνάβου και εντός της Δ.Ε. είναι κάτω των 2.000 κατοίκων με κύρια ενασχόληση των κατοίκων τις αγροτικές εργασίες.

Πίνακας 4.2 : Έκταση, υψόμετρο & χαρακτήρας Δημοτικών/Τοπικών κοινοτήτων Δ.Ε. Τυρνάβου (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2001 (έκταση) - ΕΛΣΤΑΤ 2011 - ίδια επεξεργασία)

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΕΣΟ ΥΨΟΜΕΤ ΡΟ (m)	Αστικές & Αγροτικές ¹ Δ.Κ. /Τ.Κ.	Ορεινές ημιορεινές πεδινές ² Δ.Κ./Τ.Κ.	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ (km ²)	% επί της συνολικής έκτασης
Δ.Ε. ΤΥΡΝΑΒΟΥ	98			372	100
Δ. Κ. Τυρνάβου (3 οικισμοί)	90	ΑΣ	Π	78	21
Τ.Κ. Αργυροπουλίου (3 οικισμοί)	147	ΑΓ	Ο	103	28
Τ.Κ. Δαμασίου (2 οικισμοί)	111	ΑΓ	Η	145	39
Τ.Κ. Δένδρων (3 οικισμοί)	85	ΑΓ	Π	46	12

1. Αστική (ΑΣ), Αγροτική (ΑΓ) – 2. Πεδινή (Π), Ημιορεινή (Η) και Ορεινή (Ο)

Το οικιστικό κέντρο του Τυρνάβου εντάσσεται στα οικιστικά κέντρα 3ου επιπέδου, ενώ οι λοιποί οικισμοί αποτελούν οικισμούς 5ου επιπέδου. η οικιστική ανάπτυξη στην Δ.Ε. Τυρνάβου καταλαμβάνει συνολικά 7.169,1 στρέμματα και αποτελεί το 1,9%, της συνολικής έκτασης της Δ.Ε. Τυρνάβου. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει:

- Έναν (1) οικισμό, τον Τύρναβο, με αρχικά εγκεκριμένο το Γ.Π.Σ.Τυρνάβου (ΦΕΚ 316/Δ/1990), συνολικής έκτασης 2.970,9 στρεμμάτων (στα όρια του Σχεδίου Πόλεως)
- Οκτώ (8) οριοθετημένους οικισμούς κάτω των 2.000 κατοίκων με απόφαση Νομάρχη, οι οποίοι καταλαμβάνουν έκταση 3.898,0 στρέμματα, και
- Τρεις (3) μη οριοθετημένους οικισμούς, το Κριτήρι, το Άνω Αργυροπούλι και την Περαχώρα, των οποίων τα συνεκτικά τμήματα έχουν έκταση 300,2 στρέμματα.

Η πόλη του Τυρνάβου, διαθέτει εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο από το 1921 (ΦΕΚ 185/Α/1921), το οποίο αναθεωρήθηκε το 1990 με απόφαση Νομάρχη (ΦΕΚ 337/Δ/1990), επεκτάθηκε το 1991 με Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ 553/Δ/1991) και καλύπτει τα όρια του αρχικού Γ.Π.Σ. /1990. Παρά την αστική του ανάπτυξη εξακολουθεί να αποτελεί ένα σημαντικό αγροτικό κέντρο που εξυπηρετεί μια ευρύτερη περιοχή. Οι οριοθετημένοι οικισμοί είναι μικρού πληθυσμιακού μεγέθους και έκτασης. Πρόκειται για οικιστικούς υποδοχείς α' κατοικίας με αμιγώς αγροτικό χαρακτήρα.

Βόρεια του Τυρνάβου στον περιαστικό χώρο και παρά την Εθνική Οδό Λάρισας – Κοζάνης έχει αναπτυχθεί ο αυθαίρετος οικισμός των ΡΟΜ (περιοχή Κριτήρι). Η ιδιαιτερότητα του οικισμού αυτού είναι ότι κατοικείται αποκλειστικά από Τσιγγάνους και παρουσιάζει έντονη πληθυσμιακή ανάπτυξη, χωρίς όμως να διαθέτει εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, υποδομές, κοινόχρηστους χώρους ενώ χαρακτηρίζεται έντονα από αυθαίρετες κατασκευές (πρόχειρες ή συμβατικές) και συνθηκών ‘‘γκετοποίησης’’.

Η πόλη του Τυρνάβου (παλιότερη ονομασία Τρίνοβος ή Τρίνοβον) βρίσκεται 17 μόλις χιλιόμετρα Βορειοδυτικά της Λάρισας και αποτελεί την έδρα του Δήμου.

Αρχαιολογικές έρευνες αποκάλυψαν ότι η ευρύτερη περιοχή της σημερινής Δ.Ε. Τυρνάβου κατοικούνταν από την πρώιμη παλαιολιθική εποχή (200.000-400.000 π.Χ.). Γενικά, σε πολλές απ’ τις περιοχές της Κοινότητας έχουν βρεθεί πλήθος αξιόλογων θραυσμάτων κεραμικής, που μαρτυρούν την παρουσία τοπικών εργαστηρίων. Από τότε μέχρι σήμερα υπάρχει πλήθος ιστορικών στοιχείων για τον πολιτισμό που αναπτύχθηκε (βυζαντινή περίοδος, 14^{ος} και κυρίως 17^{ος} αιώνας) ενώ σημειώθηκε το ίδιο διάστημα έντονη οικονομική ανάπτυξη (εμπόριο, βαφική τέχνη, βαμβακερά προϊόντα, βιοτεχνίες, υφαντήρια κλπ).

Ο Τύρναβος γενικά έχει αναγνωριστεί για την αγροτική παραγωγή και τα τοπικά προϊόντα γεγονός που επιβεβαιώνει τους αριθμούς που προκύπτουν απ’ την Στατιστική Αρχή (πιο σημαντικοί είναι ο πρωτογενής και τριτογενής τομέας με τάσεις ανάκαμψης στον δευτερογενή).

Σημαντικότερο τοπικό προϊόν αποτελεί το κρασί (η ταύτιση της ποικιλίας Μοσχάτου Αμβούργου με την περιοχή και το όνομα Τύρναβος αποτελούν μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα που ξεπερνά τα όρια της χώρας μας). Το τσίπουρο (έχει από το 1989 με Ευρωπαϊκό Κανονισμό αναγνωριστεί η γεωγραφική ένδειξη Τσίπουρο Τυρνάβου και μάλιστα είναι ίσως η μοναδική ελληνική πόλη - δήμος που έχει τέτοια αναγνώριση σε ευρωπαϊκό επίπεδο) και το ούζο (αναγνωρισμένη γεωγραφική ένδειξη ούζο Τυρνάβου).

Παράλληλα στην περιοχή δραστηριοποιείται ο Αγροτικός Οινοποιητικός Συνεταιρισμός, που είναι μια από τις δέκα μεγαλύτερες επιχειρήσεις της χώρας στο τομέα του οίνου ενώ υπάρχει και σημαντικός αριθμός μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων (πάνω από δέκα) στην παραγωγή οίνων που συμβάλλουν στην οικονομία της περιοχής.

Επίσης υπάρχουν αρκετές επιχειρήσεις οι οποίες έχουν παράδοση στη φέτα αλλά και ιδρύονται και νέες μικρές όπου πραγματοποιείται καθετοποίηση των προϊόντων γάλακτος.

Αρκετές καταγράφονται και οι επιχειρήσεις τυποποίησης και εμπορίου αγροτικών προϊόντων όπως ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Επεξεργασίας και Πώλησης Οπωροκηπευτικών Προϊόντων Τυρνάβου (Α.Σ.Ε.Π.Ο.Π. Τυρνάβου) με βασικό προϊόν το αχλάδι όπως και σημαντικά πολλά άλλα συσκευαστήρια φρούτων. Επομένως στην περιοχή υπάρχει ένας πάρα πολύ σημαντικός αριθμός μονάδων με κύριο αντικείμενο την μεταποίηση, τυποποίηση και προώθηση των τοπικών προϊόντων.

Υπάρχει επίσης πλούσιος Πολιτισμός με δρώμενα που έχουν τις ρίζες τους στα διονυσιακά έθιμα (καρναβάλι Τυρνάβου) καθώς και πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα μνημείων και αρχαιολογικών χώρων.

Ο φυσικός πλούτος περιβάλλοντος είναι επίσης χαρακτηριστικός λόγω του ποταμού Τιταρήσιου ο οποίος συναντά τον Πηνειό, της φυσικής λίμνης Αργυροπουλίου και των φυσικών τοπίων.

Επομένως τα βασικά χαρακτηριστικά της Δ.Ε. Τυρνάβου μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Σημαντικός ο ρόλος της Δ.Ε. ως κόμβος στον δευτερεύοντα διαπεριφερειακό άξονα Λάρισα – Κοζάνη
- Εγγύτητα του Δήμου με το αστικό κέντρο στις Λάρισας απ' το οποίο εξαρτάται άμεσα και τον αυτοκινητόδρομο Πατρών – Αθηνών – Θεσσαλονίκης – Ευζώνων (ΠΑΘΕ), με προοπτική συγκρότησης ισχυρότερων συνεργατικών – συμπληρωματικών σχέσεων εταιρικής σχέσης πόλης υπαίθρου.
- Αξιόλογα προστατευόμενα οικοσυστήματα – φυσικά τοπία, που είναι ενταγμένα στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο «Natura 2000», ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας ή ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (εφόσον, αναδειχθούν και διασυνδεθούν με δραστηριότητες ορεινού – οικοπολιτιστικού τουρισμού, μπορεί να αποτελέσουν ουσιώδες πεδίο ανασυγκρότησης του παραγωγικού δυναμικού)
- Γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας (ανεκτίμητος αλλά και καίριος παραγωγικός φυσικός πόρος, ο οποίος πρέπει να διαφυλαχθεί και να αξιοποιηθεί στην κατεύθυνση μεγαλύτερου εκσυγχρονισμού)
- Το ιδιαίτερο πολιτιστικό περιβάλλον (πλήθος αρχαιολογικών θέσεων και ενδιαφέρουσα πολιτιστική φυσιογνωμία, με δυνατότητες ανάδειξης και προβολής)

Επίσης συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής αποτελούν:

- Οι δυνατότητες ανάπτυξης εταιρικής σχέσης πόλης – υπαίθρου με το αστικό κέντρο στις Λάρισας, με έμφαση στη χωρική διαφοροποίηση
- Στη λειτουργικότητα του αγροτικού τομέα (γεωργία – κτηνοτροφία), στη μεταποιητική και μη δραστηριότητα, κυρίως τοπικών αγροτικών προϊόντων
- οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού – οικο-πολιτιστικού, αγροτουρισμού, ορεινού, αγροδιατροφικού, περιηγητικού και θρησκευτικού τουρισμού
- σύνδεση με μεγάλους οδικούς άξονες στις χώρες

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι υπάρχουν πολύ σημαντικά προβλήματα που εντοπίζονται εντός της χωρικής ενότητας και τα οποία συνοψίζονται ως εξής:

- ο ολοένα αυξανόμενος πληθυσμός των POM στον αυθαίρετο οικισμό (περιοχή Κριτήρι) και οι συνθήκες που δημιουργεί (παράγκες αλλά και συμβατικές αυθαίρετες κατασκευές, ανυπαρξία υποδομών, άθλιες συνθήκες υγιεινής,

“γκετοποίηση”, ανεργία, εγκληματικότητα που συντελούν στην υποβάθμιση ποιότητας ζωής της πόλης του Τυρνάβου) δημιουργούν τεράστιες χωρικές, οικονομικές, κοινωνικές πιέσεις

- Απουσία επαρκών κοινοχρήστων χώρων στην Πόλη του Τυρνάβου ως αποτέλεσμα πολύχρονης αδράνειας του Δήμου Τυρνάβου για τη διάνοιξη βασικών οδικών αρτηριών που προβλέπονται απ’ το Σχέδιο Πόλης και χώρων κοινωνικού εξοπλισμού
- Μη απαλλοτριωμένες εκτάσεις σημαντικών κοινόχρηστων χώρων που προβλέπονται απ’ το εγκεκριμένο Σχέδιο Πόλης (πλατείες, ελεύθεροι χώροι πρασίνου, χώροι στάθμευσης κλπ)
- Υποβαθμισμένες γειτονιές και εν γένει οικιστικού περιβάλλοντος κ.ά.,
- Ισχνή διακυβέρνηση και μεγάλη διοικητική ανεπάρκεια
- Βασικές ελλείψεις και ανεπάρκειες των δικτύων, πρωτίστως στο οδικό δίκτυο αλλά κυρίως στις περιβαλλοντικές υποδομές (κανένας οικισμός πλην του Τυρνάβου δεν διαθέτει δίκτυο αποχέτευσης, επεξεργασία λυμάτων, ΣΜΑ για ολόκληρη τη Δ.Ε.)
- Ορεινότητα μέρους της έκτασης της Δ.Ε.
- Έλλειψη στρατηγικού σχεδίου διαχείρισης των υδάτων (επιφανειακών και υπόγειων) αλλά και καλών πρακτικών
- φθίνουσα δημογραφική εξέλιξη και η δημογραφική γήρανση
- χαμηλό ποσοστό ενεργού πληθυσμού
- χαμηλό ποσοστό μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων
- υποβάθμιση του περιβάλλοντος από μη ελεγχόμενες αγροτικές κυρίως χρήσεις και ρύπανσης του εδάφους (φυτοφάρμακα κλπ)
- ανεπαρκείς υπηρεσίες στήριξης του εναλλακτικού τουρισμού (αγροτουρισμού, οικοτουρισμού, ορεινού, κλπ.)

4.4 Ανάλυση προφίλ Δ.Ε. Αμπελώνα (αστικότητα, χαρακτηριστικά οικισμών κλπ)

Το ποσοστό της επιφάνειας της Δ.Ε. Αμπελώνα αντιστοιχεί στο 2,9% της συνολικής έκτασης της Π.Ε. Λάρισας και στο 29,3% της συνολικής έκτασης του Δήμου Τυρνάβου λαμβάνοντας υπόψη τη συνολική έκταση 154,7 km². Η Δ.Ε. Αμπελώνα περιλαμβάνει έξι (6) οικισμούς (πολεοδομημένοι ή μη) οι οποίοι σύμφωνα με την Ελληνική Στατική Αρχή διακρίνονται (ανά Δημοτικές και Τοπικές κοινότητες) σε πεδινούς και ορεινούς (όλοι πεδινοί εκτός της Ροδιάς). Η συνολική έκταση της Πεδιάδας Αμπελώνα υπολογίζεται σε περίπου 115 km², ήτοι το 75% της Δ.Ε. ενώ πληθυσμιακή πυκνότητα είναι 157,59 κατοίκους/Km². Σύμφωνα με την ίδια Αρχή ο πληθυσμός των οικισμών των εν λόγω κοινοτήτων χαρακτηρίζεται ως Αγροτικός εκτός του οικισμού Αμπελώνα (Ημιαστικός κατά την απογραφή του 2001 και Αστικός το έτος 2011). Σημειώνεται ότι όλοι οι οικισμοί

γύρω απ' την πόλη του Αμπελώνα και εντός της Δ.Ε. είναι κάτω των 2.000 κατοίκων με κύρια απασχόληση των κατοίκων τις αγροτικές εργασίες..

Η Δ.Ε. χωρίζεται σε δύο τμήματα λόγω της μορφολογίας του εδάφους όπου το νότιο πεδινό καταλαμβάνει το 57% της έκτασης, (περιλαμβάνει τη Δ.Κ Αμπελώνα, Τ.Κ. Βρυοτόπου και Δελερίων) και το βόρειο τμήμα που καταλαμβάνει το 43% της έκτασης (περιλαμβάνει την Τ.Κ. Ροδιάς). Πιο αναλυτικά, η κατανομή της έκτασης της Δ.Ε. αποτυπώνεται στον πίνακα 4.3.

Πίνακας 4.3 : Έκταση, υψόμετρο & χαρακτήρας Δημοτικών/Τοπικών κοινοτήτων Δ.Ε. Αμπελώνα (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2001 (έκταση) - ΕΛΣΤΑΤ 2011 - ίδια επεξεργασία)

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΕΣΟ ΥΨΟΜΕΤΡΟ (m)	Αστικές-Αγροτικές ³ Δ.Κ. /Τ.Κ.	Ορεινές ημιορεινές & πεδινές ⁴ Δ.Κ./Τ.Κ.	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ (km ²)	% επί της συνολικής έκτασης
Δ.Ε. ΑΜΠΕΛΩΝΑ	70			154	100%
Δ. Κ.Αμπελώνα	70	ΑΣ	Π	38	25%
Τ.Κ.Βρυοτόπου	72	ΑΓ	Π	27	18%
Τ. Κ. Δελερίων	70	ΑΓ	Π	22	14%
Τ. Κ. Ροδιάς	70	ΑΓ	Ο	67	43%

3.Αστική (ΑΣ), Αγροτική (ΑΓ), 4.Πεδινή (Π), Ημιορεινή (Η) και Ορεινή (Ο)

Ο Αμπελώνας, είναι οικισμός 4ου επιπέδου, εξαρτώμενος διοικητικά απ' τον Τύρναβο (απ' τον οποίο) απέχει μόλις 8 χιλιόμετρα και 14 απ' τη Λάρισα και το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού απασχολείται στον αγροτικό τομέα και στον τομέα των υπηρεσιών.

Η οικιστική ανάπτυξη στην Δ.Ε. Αμπελώνα καταλαμβάνει συνολικά 9.008,1 στρέμματα και αποτελεί το 5,8% της συνολικής έκτασης της Δ.Ε. Αμπελώνα. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει:

- Έναν (1) οικισμό, τον Αμπελώνα, με εγκεκριμένο Γ.Π.Σ. (ΦΕΚ 654/Δ/1988) στα όρια σχεδόν του Σχεδίου Πόλεως συνολικής έκτασης 5.361,3στρεμμάτων, και
- τέσσερις (4) οριοθετημένους οικισμούς κάτω των 2000 κατοίκων με απόφαση Νομάρχης, οι οποίοι καταλαμβάνουν έκταση 3.639,5 στρεμμάτων

Ο οικισμός του Αμπελώνα αναπτύχθηκε οργανωμένα, με το πρώτο Ρυμοτομικό Σχέδιο να χρονολογείται από το 1917 (ΦΕΚ 300/Α/1997), έγινε εκτεταμένη επέκταση το 1974

που εγκρίθηκε με απόφαση Νομάρχη (ΦΕΚ 22/Δ/1974) και πολεοδομική μελέτη αναθεώρησης και επέκτασης η οποία εγκρίθηκε με Π.Δ. (ΦΕΚ 1086/Δ/1994).

Κατά συνέπεια, διαθέτει ρυμοτομία στο σύνολο σχεδόν της έκτασης (αν και υπάρχουν περιοχές όπου δεν έχει εφαρμοστεί στο έδαφος) και επάρκεια κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το μοντέλο της οικιστικής ανάπτυξης του Αμπελώνα διαφέρει χαρακτηριστικά με τον Τύρναβο. Ο οικισμός του Αμπελώνα αν και διαθέτει το 55% του πληθυσμού της πόλης του Τυρνάβου η επιφάνεια που καταλαμβάνει (ως οικισμός) ανέρχεται στο 60% επιπλέον της αντίστοιχης του Τυρνάβου. Επίσης απ' τα εγκεκριμένα Ρυμοτομικά Σχέδια προβλέπονται μεγάλα πλάτη οδών, αρκετοί κοινόχρηστοι χώροι, ελεύθεροι χώροι πρασίνου, μεγάλες αρτιότητες και μικρότερα ύψη κτιρίων.

Η περιοχή του Αμπελώνα, όντας πεδινή και εύφορη, κατοικήθηκε από τους προϊστορικούς ακόμα χρόνους. Σήμερα είναι ένας σύγχρονος και λειτουργικός οικισμός με ανεπτυγμένη εμπορική και πολιτιστική κίνηση, καλαίσθητο οικιστικό και φυσικό περιβάλλον, χαρακτηρίζεται από όμορφους χώρους αναψυχής. Όσον αφορά την τοπική οικονομία έχει σχεδόν τα ίδια χαρακτηριστικά με εκείνη της Δ.Ε. Τυρνάβου (κυριαρχία πρωτογενούς και τριτογενή τομέα).

Ένα απ' τα χαρακτηριστικά του οικισμού που αποτελεί και το μεγάλο πλεονέκτημά του είναι το μεγάλο ποσοστό ελεύθερων χώρων πρασίνου που διαθέτει (απ' τα στοιχεία του Δήμου εκτιμάται ότι έχει υλοποιηθεί το 64% των ελεύθερων χώρων πρασίνου που προβλέπονται απ' το εγκεκριμένο Σχέδιο Πόλης και ΓΠΣ/ '88) ποσοστό που μεταφράζεται βάσει του πληθυσμού σε 33 m² επιφάνειας πρασίνου /κάτοικο).

Αλλα βασικά χαρακτηριστικά της Δ.Ε. και του οικισμού Αμπελώνα είναι:

- ο κύριος αναπτυξιακός άξονας της χώρας (S - ΠΑΘΕ) βρίσκεται σε μικρή απόσταση προς τα ανατολικά της
- Η σχέση με την πόλη της Λάρισας λόγω εγγύτητας είναι αρκετά ισχυρή, με χαρακτήρα εξάρτησης μεν αλλά και με την έννοια της εξυπηρέτησης από σημαντικές αστικές λειτουργίες σε μικρή, πρακτικά, απόσταση. Το γεγονός αυτό μειώνει τις συνέπειες της έλλειψης αστικού χαρακτήρα της περιοχής μελέτης (ποιότητα ζωής όσο και χωρο-αναπτυξιακών δυνατοτήτων).
- Το νότιο, πεδινό, τμήμα της ΔΕ βρίσκεται εντός της Ανατολικής Ζώνης ανάπτυξης (ΖΗΜ Λάρισας – Βόλου), ενώ το βόρειο τμήμα της υπάγεται στην αναπτυξιακή ενότητα των Γόννων-Πυργετού

Τα προβλήματα που εντοπίζονται εντός της χωρικής ενότητας είναι σαφώς λιγότερα σε σχέση με τη Δ.Ε. Τυρνάβου μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- αγροτικές χρήσεις που σε μεγάλο βαθμό διατηρούνται σήμερα μέσα στους οικισμούς (αγροτικές αποθήκες, στάβλοι, καλλιέργειες κλπ.)

- Οικιστικές πιέσεις στο βόρειο τμήμα του οικισμού όπου στον περιαστικό χώρο διαπιστώνεται πυκνή δόμηση
- Μη απαλλοτριωμένες εκτάσεις κάποιων στρατηγικών κοινόχρηστων χώρων που προβλέπονται απ' το εγκεκριμένο Σχέδιο Πόλης (κυρίως ο οδικός άξονας της Αχιλλέως για την αποσυμφόρηση της οδού Λαρίσης ο οποίος αποτελεί την "είσοδο – έξοδο" του οικισμού από - προς Λάρισα)
- Απουσία ολοκληρωμένου αποχετευτικού δικτύου (όμβριων και λυμάτων με μονάδα επεξεργασίας) στον οικισμό του Αμπελώνα
- Διαφορές μεταξύ υλοποιημένων οδών και οικοδομικών τετραγώνων σε σχέση με τα εγκεκριμένα Ρυμοτομικά σχέδια
- Άρδευση από ανεξέλεγκτο δίκτυο ιδιωτικών γεωτρήσεων και παλαιότητα υπάρχοντος κρατικού δικτύου άρδευσης
- Η χωροθέτηση δραστηριοτήτων του δευτερογενή τομέα πολύ κοντά στα όρια του οικισμού Αμπελώνα (στην βορινή πλευρά)
- Η γραμμική ανάπτυξη επιχειρήσεων κατά μήκος του οδικού άξονα Λάρισας – Αμπελώνα.
- Η ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων

4.5 Η προσέγγιση του θεσμοθετημένου Γ.Π.Σ. (Αναθεώρησης) Δ.Ε. Τυρνάβου (ΦΕΚ 321/ΑΑΠ/30.12.2016)

Αναλύεται η προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης μέσω της θέσπισης του Γ.Π.Σ. του Ν.2508/97 (Αναθεώρηση και Τροποποίηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Τυρνάβου της Δ.Ε. Τυρνάβου Δ. Τυρνάβου – ΦΕΚ 321/ΑΑΠ/30.12.2016) το οποίο σε γενικές γραμμές αφορά:

- Την οργανική ένταξη της Δημοτικής Ενότητας Τυρνάβου: στην ευρύτερη αστική περιοχή της Λάρισας στο πλέγμα των παραολύμπιων Δήμων (δίκτυο εναλλακτικών μορφών τουρισμού)
- Την ισόρροπη και πολυκεντρική οικιστική οργάνωση του δικτύου οικισμών (ενίσχυση ρόλου της Πόλης ως κέντρου Διοίκησης και παροχής υπηρεσιών)
- Τη πολεοδομική εξυγίανση και αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος στην έδρα του Δήμου και στο λοιπό αγροτικό οικιστικό δίκτυο
- Οικιστική επέκταση του μικρού αστικού κέντρου του Τυρνάβου στη γειτονιά Κριτήρι, ώστε να ενταχθεί στο σχέδιο πόλης και να βελτιωθεί με την πρόβλεψη των κατάλληλων τεχνικών υποδομών
- Προστασία, ανάδειξη και ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, των οικοσυστημάτων και των τοπίων

Σύμφωνα με τη μελέτη τα ανωτέρω επιτυγχάνονται μέσω των κάτωθι:

- ✓ Οργάνωση Χρήσεων & Προστασία Περιβάλλοντος σε ολόκληρη τη Δ.Ε.

- ✓ Πολεοδομική Οργάνωση και Ρύθμιση των οικιστικών υποδοχέων
- ✓ Αστικές Υποδομές
- ✓ Πρόγραμμα Ενεργοποίησης του Γ.Π.Σ
- ✓ Γενικές και μεταβατικές διατάξεις

4.5.1 Οργάνωση Χρήσεων & Προστασία Περιβάλλοντος Δ.Ε. Τυρνάβου

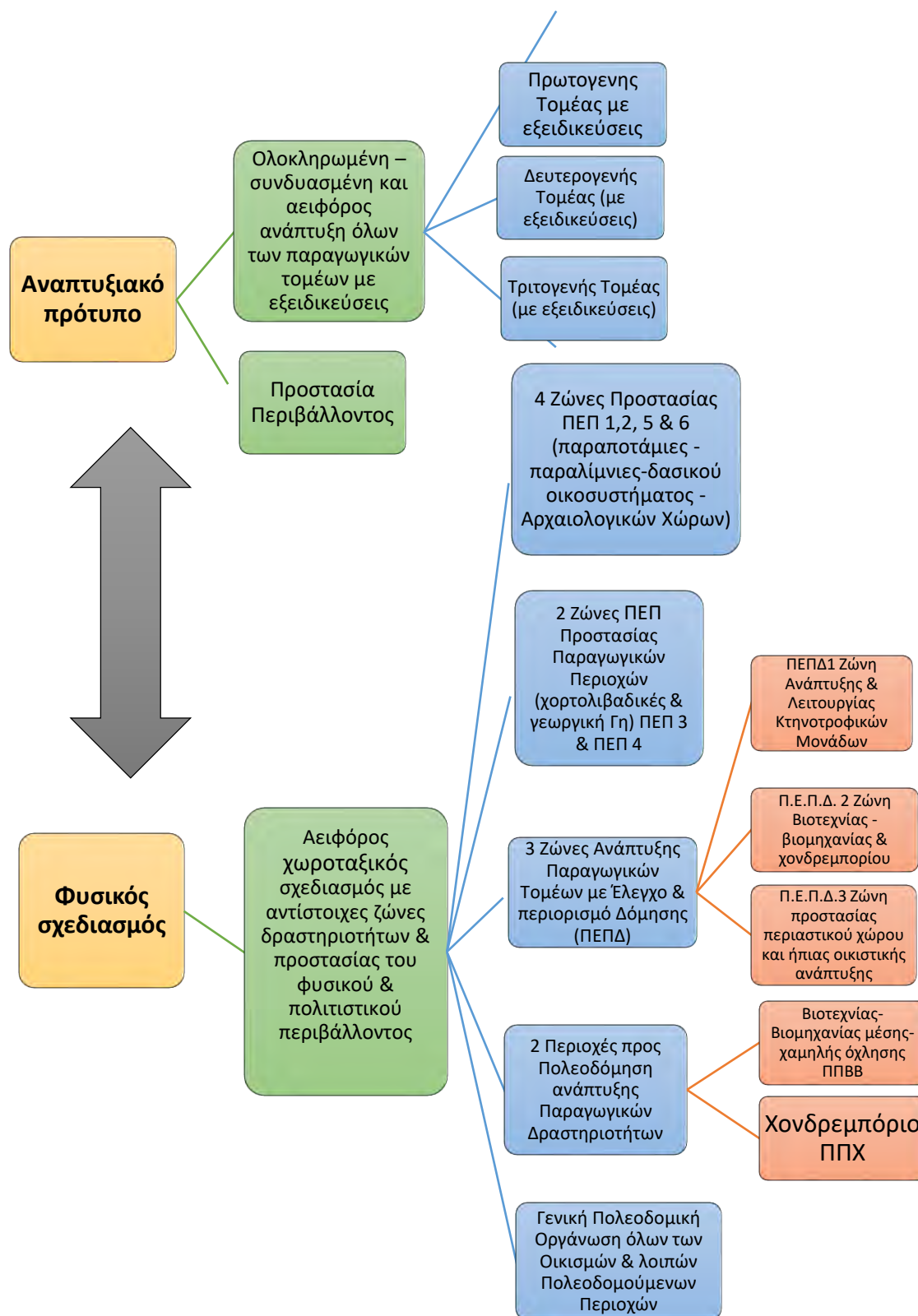
Η περιοχή αναφοράς χωρίζεται σε ζώνες (μεγάλους θύλακες ουσιαστικά) όπου θεσπίζεται ελάχιστη αρτιότητα, προσδιορίζονται ποιες χρήσεις γης (δραστηριότητες) επιτρέπεται να χωροθετηθούν (δηλαδή αποκλείονται οι δραστηριότητες-χρήσεις που δεν αναφέρονται – επιτρέπονται). Παράλληλα για τις δραστηριότητες που επιτρέπονται και για τη λειτουργία τους απαιτείται κτιριακό κέλυφος προσδιορίζονται οι όροι Δόμησης και τίθενται περιβαλλοντικοί περιορισμοί. Με τον τρόπο αυτό ο περιαστικός και εν γένει εξωαστικός χώρος ρυθμίζεται και προστατεύεται για πρώτη φορά απ' την αστική διάχυση και τους κανόνες που έχει επιβάλλει η ελεύθερη αγορά.

Σύμφωνα με την εγκεκριμένη μελέτη και βάσει των προδιαγραφών καθορίζονται στον εξωαστικό χώρο:

- Περιοχές Ειδικής Προστασίας - ΠΕΠ (απολύτου και σχεδόν απολύτου)
- Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού Δόμησης (ΠΕΠΔ - προστασία περιαστικού και εξωαστικού χώρου από την ανεξέλεγκτη διασπορά της εκτός σχεδίου δόμησης)
- Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων

Επίσης σε όλες τις ανωτέρω περιοχές καθορίζονται ελάχιστα όρια αρτιότητας και κατάτμησης, κατάργηση παρεκκλίσεων, συγκεκριμένες επιτρεπόμενες χρήσεις γης βάσει της ειδικής πολεοδομικής λειτουργίας, περιορισμοί και όροι Δόμησης (επιπλέον της Γενικής διάταξης της εκτός σχεδίου Δόμησης Π.Δ. 24/5/'85 ΦΕΚ 270/Δ/1985 όπως ισχύει) και περιορισμοί για την προστασία του περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με τη μελέτη τόσο ο Αναπτυξιακός Προγραμματισμός όσο και ο φυσικός σχεδιασμός μπορούν να συνοψιστούν στο διάγραμμα 4.9.

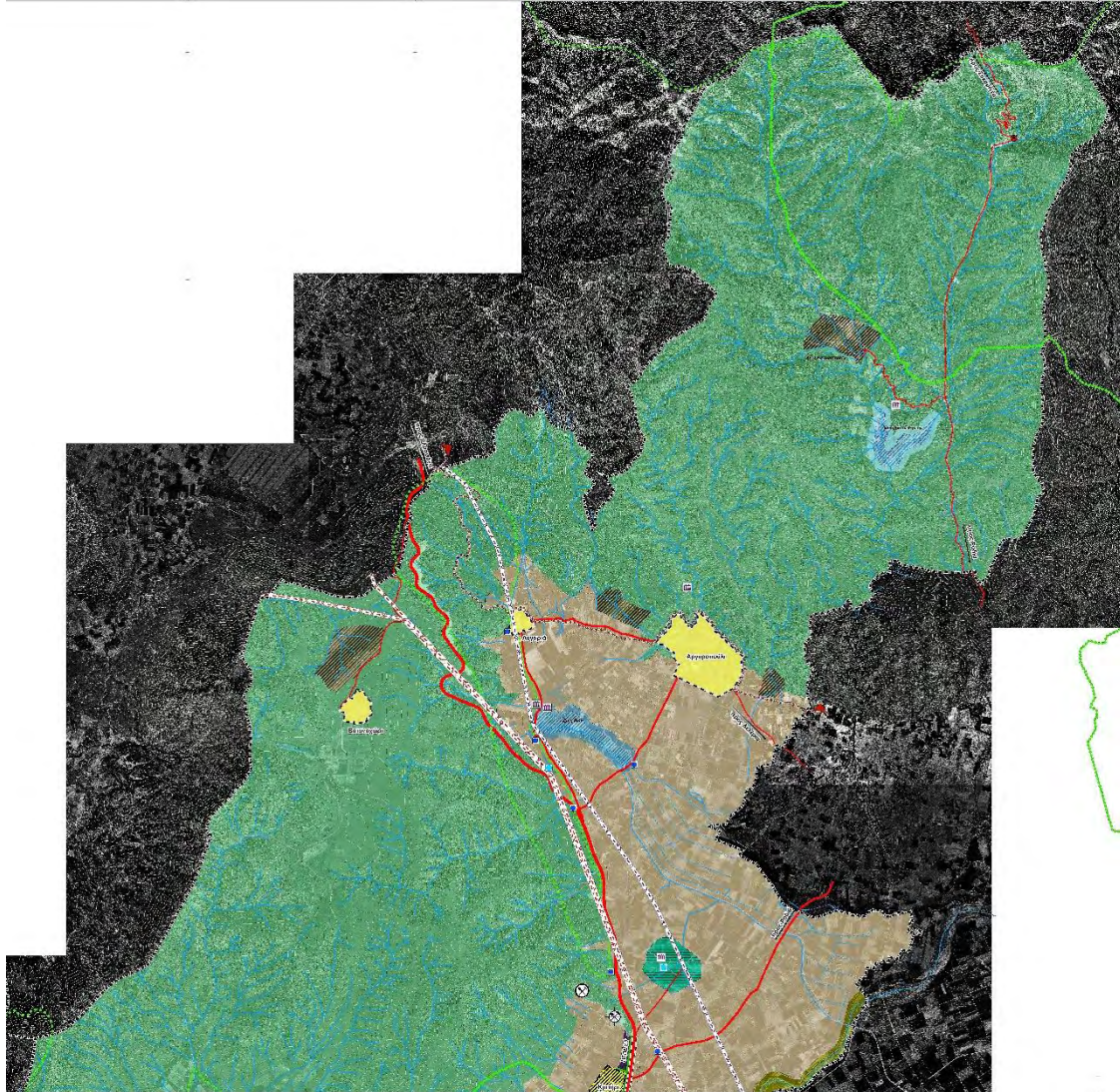

Διάγραμμα 4.9 : Αναπτυξιακός Προγραμματισμός και Φυσικός Σχεδιασμός Δ.Ε. Τυρνάβου βάσει της Μελέτης

Πηγή: Β2 Στάδιο Μελέτης Αναθεώρησης ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου – ίδια επεξεργασία

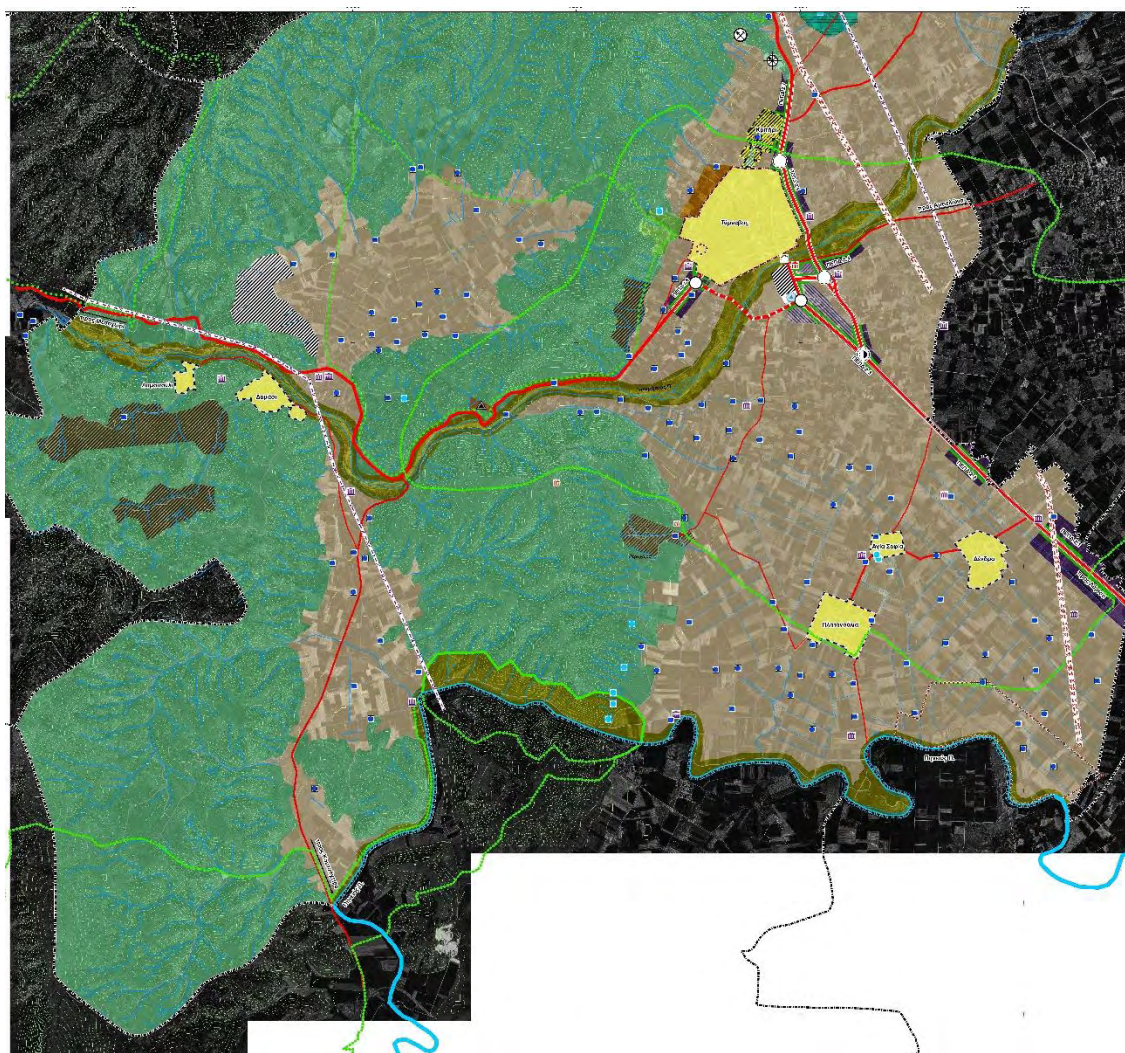
4.5.1.1 Περιοχές Ειδικής Προστασίας (ΠΕΠ)

Σχεδιάζονται έξι Ζώνες ειδικής Προστασίας (Περιοχές Ειδικής Προστασίας-ΠΕΠ) του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και οι οποίοι κρίνονται ως κρίσιμοι πόροι που πρέπει να διατηρηθούν (για την αειφόρο ανάπτυξη). Οι τέσσερις ζώνες απ' τις ανωτέρω αποτελούν περιοχές απολύτου προστασίας :

Εικόνα 4.10 : Χάρτης Π2α (άνω τμήμα) Δ.Ε. Τυρνάβου χρήσεων γης & προστασίας Περιβάλλοντος

Πηγή: ΦΕΚ 321/ΑΑΠ/30.12.2016

Εικόνα 4.11 : Χάρτης Π 2β (κάτω τμήμα) Δ.Ε. Τυρνάβου χρήσεων γης & προστασίας Περιβάλλοντος

Πηγή: ΦΕΚ 321/ΑΑΠ/30.12.2016

ΠΕΠ 1 γύρω απ' τα Ποτάμια που διατρέχουν τη Δημοτική Ενότητα (Πηνειού και Τιταρήσιου) με περιορισμό αρτιότητας (10 στρ.) και καθορισμό χρήσεων γεωργικής γης, δάσους, μονοπατιών πέραν των όχθων με απαγόρευση στη Δόμηση (πλην κυλικείων) για την ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων της ιστορίας και του φυσικού περιβάλλοντος. Θεσπίζονται αρκετές απαγορεύσεις βλαπτικών για τον υγρότοπο δραστηριοτήτων (π.χ. θήρα και καταστροφή βλάστησης κλπ)

ΠΕΠ 2 γύρω απ' τις λίμνες (φυσική λίμνη Αργυροπουλίου – Μάτι και την προτεινόμενη προς πλημμυρισμό λίμνη στο υπό μελέτη φράγμα Δελερίων) με περιορισμό αρτιότητας (10 στρ.), καθορισμό χρήσεων γεωργικής γης, μονοπατιών πέραν των όχθων με σχεδόν ολική απαγόρευση στη Δόμηση πλην χρήσεων και περιορισμών που ορίζονται στην ΠΕΠ 3. Επίσης οι απαγορεύσεις σχεδόν ταυτίζονται με την ΠΕΠ1.

 ΠΕΠ 5 Περιαστικού πρασίνου, ήπιας αναψυχής και πολιτιστικών λειτουργιών στον περιαστική περιοχή του προφήτη Ηλία (περιλαμβάνει το αξιόλογο δασικό οικοσύστημα κατ' επέκταση του οικισμού Τυρνάβου) με τον καθορισμό χρήσεων δασικής αναψυχής με υποδομές, περίπτερα, θρησκευτικούς χώρους, υπαίθριες πολιτιστικές εγκαταστάσεις, εστιατόρια με περιορισμούς Δόμησης και περαιτέρω μέτρα για τη προστασία του περιβάλλοντος (ως ζώνη ΖΕΠ)

 ΠΕΠ 6 Αρχαιολογικού χώρου και φυσικών πηγών Αγίας Άννας
Αφορά προστασία προϊστορικού οικισμού σε ακτίνα 500 μέτρων και την παράλληλη πολιτιστική αναβάθμιση. Καθορίζονται ελάχιστη αρτιότητα (10 στρ.) χρήσεις περιπτέρων, αναψυκτήριων, σχετικών υποδομών με αυστηρούς περιορισμούς στη Δόμηση, περιβαλλοντικούς και αρχαιολογικούς

Οι λοιπές δύο ζώνες (ΠΕΠ 3 και ΠΕΠ 4) σχεδιάστηκαν για τη διαφύλαξη της Γης υψηλής παραγωγικότητας (ΠΕΠ 4), χορτολιβαδικών εκτάσεων και απλής γεωργικής γης (ΠΕΠ 3). Κύριο χαρακτηριστικό των περιοχών είναι ότι καταλαμβάνουν στο σύνολό τους περίπου το 92% της έκτασης της Δ.Ε.

 ΠΕΠ 3 αφορά τις χορτολιβαδικές, δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις που βρίσκονται σε αρκετά σημεία του νότιου, δυτικού και βόρειου τμήματος της Δ.Ε. αλλά και της απλής γεωργικής γης και αποτελεί τη μεγαλύτερη ζώνη αφού καταλαμβάνει το 62% περίπου της Δ.Ε. Οι εκτάσεις της υφιστάμενης γης στη ζώνη αυτή γεωμορφολογικά κατατάσσονται ως επί το πλείστον στις ορεινές και ημιορεινές και διακρίνονται βάσει του χαρακτηρισμού τους απ' τις κρατικές υπηρεσίες ως δασικού (χορτολιβαδικές, δασικές, αναδασωτέες) και μη δασικού χαρακτήρα.

Έτσι στα γεωτεμάχια που υπάγονται σε δασικό χαρακτηρισμό επιτρέπονται χρήσεις, κτίρια και εγκαταστάσεις παρεμφερείς με τη δασική παραγωγή ενώ στα μη δασικά επιτρέπονται γεωργικές δραστηριότητες, εγκαταστάσεις, υποδομές και κτίρια σχετικά με αυτές (αποθήκες, κατοικίες, αποστακτήρια τσίπουρου), αγροκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, αποστακτήρια τσίπουρου, αγροτικές φάρμες (με τις σχετικές εξυπηρετήσεις όπως εστιατόρια, αναψυκτήρια, μικρά καταστήματα), περίπτερα, αναψυκτήρια, θερμοκήπια με τους αντίστοιχους περιορισμούς Δόμησης και του περιβάλλοντος.

 ΠΕΠ 4 αφορά τις πεδινές περιοχές όπου καλλιεργούνται και διαθέτουν αναδασμούς και διανομές του υπουργείου Γεωργίας και αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη ζώνη αφού η επιφάνειά της καταλαμβάνει το 30% της Δ.Ε. Ο χαρακτήρας της αφορά την προστασία της αγροτικής γης ως πολύτιμο πόρο και ανάδειξη του αγροτικού τοπίου ενώ χωροθετείται στο κεντρικό και ανατολικό τμήμα της. Για το λόγο αυτό θεσπίζεται απαγόρευση κατάτμησης της γης, κατώτατο όριο αρτιότητας τα 4 στρέμματα και οι επιτρεπόμενες χρήσεις είναι εκτός απ' τις γεωργικές και κτηνοτροφικές οι υποδομές αυτών (δεξαμενές, αντλιοστάσια, φρέατα), οι αγροικίες, οινοποιεία – αποσταγματοποιεία,

αποστακτήρια τσίπουρου με περιορισμούς στην επιτρεπόμενη δόμηση και στο περιβάλλον.

4.5.1.2 Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού Δόμησης (ΠΕΠΔ)

Στον εξωαστικό χώρο χωροθετούνται τρεις ζώνες για τον έλεγχο και περιορισμό της Δόμησης

ΠΕΠΔ 1 Ζώνη ανάπτυξης και λειτουργίας κτηνοτροφικών μονάδων

Σχεδιάζονται οκτώ (8) διάσπαρτες αυτοτελείς περιοχές έξω από πέντε (5) οικισμούς όπου αποτελούν τις ζώνες ανάπτυξης και λειτουργίας κτηνοτροφίας σε εντατική μορφή στις αντίστοιχες Τ.Κ. Αποτελούν στο σύνολό τους το 1,7% της συνολικής έκτασης της Δ.Ε. και αφορούν τη συγκέντρωση κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων με εγκαταστάσεις ενσταβλισμένης - ημιενσταβλισμένης κτηνοτροφίας και οργανωμένων κτηνοτροφικών πάρκων. Επιτρέπονται χρήσεις κτηνοτροφικών πάρκων, γεωργικών εκμεταλλεύσεων και συναφών υποστηρικτικών κτιριακών εγκαταστάσεων και υποδομών (αποθήκες – silos, δεξαμενές, αντλιοστάσια) με περιβαλλοντικούς και περιορισμούς στη δόμηση (αφορά το εμβαδόν των αγροικιών).

ΠΕΠΔ 2 Ζώνη Βιοτεχνίας – βιομηχανίας και Χονδρεμπορίου

Καθορίζονται επτά (7) αυτοτελείς ζώνες διάσπαρτες στον περιαστικό χώρο του Τυρνάβου κατά μήκος των αξόνων του βασικού οδικού δικτύου (εθνικές και επαρχιακές οδοί) σε υφιστάμενες ως επί το πλείστον συγκεντρώσεις (ΠΕΠΔ 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6 και 2.7 συνολικής έκτασης 299,44 Ηα). Οι ζώνες αυτές αποτελούν μικτούς υποδοχείς για την εγκατάσταση μεταποιητικών δραστηριοτήτων σχετικών με την τοπική αγροτική παραγωγή μέσης και χαμηλής όχλησης και χονδρεμπορίου (βλ. εικόνα 4.11). Έτσι οι επιτρεπόμενες χρήσεις αφορούν Βιομηχανικές - Βιοτεχνικές εγκαταστάσεις και εργαστήρια μη υψηλής όχλησης, στέγαστρα – Σφαγεία, κτίρια - γήπεδα αποθήκευσης – στάθμευσης, εγκαταστάσεις χονδρικού εμπορίου, εμπορικών εκθέσεων, επεξεργασίας λυμάτων, Σταθμοί μεταφόρτωσης απορριμμάτων, Πρατήρια βενζίνης, υγραερίου, Γραφεία, εστιατόρια, αναψυκτήρια υπό προϋποθέσεις με περιορισμούς στο Σ.Δ. και ισχυρές περιβαλλοντικές δεσμεύσεις.

Π.Ε.Π.Δ.3 Ζώνη προστασίας περιαστικού χώρου και ήπιας οικιστικής ανάπτυξης

Αφορά την περιαστική περιοχή βορειοδυτικά του Τυρνάβου όπου έχει αναπτυχθεί ήπια εκτός σχεδίου δόμηση και αποτελεί “χωρικό απόθεμα” για μελλοντική οικιστική επέκταση και επομένως χρήζει προστασίας. Επιτρέπονται χρήσεις Γεωργικής γης υπό προϋποθέσεις, κατοικία, ξενώνες μέχρι 30 κλίνες, αθλητικές εγκαταστάσεις

4.5.1.3 Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ)

Δημιουργούνται δύο περιοχές για πολεοδόμηση εκ των οποίων η πρώτη με χρήση βιοτεχνίας - βιομηχανίας μέσης και χαμηλής όχλησης και η άλλη χονδρεμπορίου.

4.5.1.3.1 Προς Πολεοδόμηση Περιοχή με χρήση Βιοτεχνίας - Βιομηχανίας μέσης και χαμηλής όχλησης (ΠΠΒΒ)

Περιοχή συνολικής έκτασης 64,92 Ha μεταξύ Παλιάς και Νέας Ε.Ο. Λάρισας – Τυρνάβου και συγκεντρώνει με μεγάλη πυκνότητα πλήθος βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων με σκοπό την ενίσχυση της μεταποιητικής δραστηριότητας. Επιτρέπονται χρήσεις Βιομηχανικών - Βιοτεχνικών εγκαταστάσεις χαμηλής & μέσης όχλησης, επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης, κτίρια - γήπεδα αποθήκευσης – στάθμευσης, πρατήρια βενζίνης, υγραερίου, γραφεία, εστιατόρια, αναψυκτήρια ως παραρτήματα των βιοτεχνικών εγκαταστάσεων

4.5.1.3.2 Προς Πολεοδόμηση Περιοχή με χρήση Χονδρεμπορίου (ΠΠΧ)

Αφορά ζώνη συνολικής έκτασης 11,98 Ha, όμορη της προηγούμενης (προς το βορρά). Επιτρέπονται οι εγκαταστάσεις χονδρικού εμπορίου και εκθέσεων, κτίρια - γήπεδα αποθήκευσης – στάθμευσης, πρατήρια βενζίνης, υγραερίου και γραφεία - Εστιατόρια - Αναψυκτήρια ως παραρτήματα των εγκαταστάσεων χονδρικού εμπορίου

4.5.2 Πολεοδομική Οργάνωση και Ρύθμιση των οικιστικών υποδοχέων

Οργανώνεται Πολεοδομικά η Δημοτική Ενότητα Τυρνάβου για προγραμματικό πληθυσμιακό μέγεθος 18.266 κατοίκων για το έτος 2027 (βάσει εκτίμησης προβλέπεται αύξηση του πληθυσμού κατά 7,6% η οποία αφορά κυρίως το Κριτήριο).

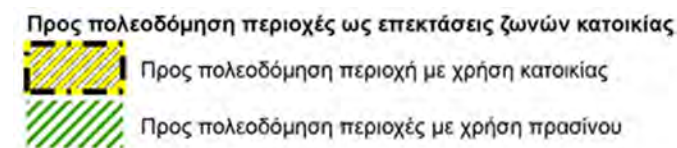
4.5.2.1 Η Πόλη του Τυρνάβου

Η προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης μέσω του ΓΠΣ για την πόλη του Τυρνάβου αφορά

- Πολεοδομική οργάνωση σε δύο Πολεοδομικές Ενότητες (Ανατολική και Δυτική), ορίζεται σε κάθε μια μέσος Σ.Δ., οι μονάδες κοινωνικού εξοπλισμού και υποδομών, καθορίζονται χρήσεις γης (με εξειδίκευση των επαγγελματικών εργαστηρίων χαμηλής όχλησης).
- πρόβλεψη ειδικών χρήσεων που λείπουν απ' τη πόλη (Πυροσβεστικός Σταθμός, χώρος Φορτηγών, ΚΤΕΛ κλπ)
- προτείνονται αναπλάσεις (δύο υποβαθμισμένων περιοχών της πόλης)
- έργα παρέμβασης και ολοκλήρωσης για τη βελτίωση υποδομών
- ενοποίηση ελεύθερων αστικών χώρων

- ορίζεται Ζώνη Ειδικής Ενίσχυσης στην πόλη του Τυρνάβου (περιοχή ‘‘παλιός Μαχαλάς’’) σύμφωνα με το Ν. 1337/’83 για την οικονομική ενίσχυση του Δήμου απ’ το Κράτος για την εκτέλεση βασικών έργων υποδομής.

Επίσης στο βόρειο τμήμα του περιαστικού χώρου της πόλης (αυθαίρετος οικισμός ΡΟΜ - περιοχή Κριτήρι) ορίζεται έκταση εμβαδού 39,8 Ha για την Πολεοδόμηση Α κατοικίας. Κρίθηκε η πολεοδόμηση του οικισμού λόγω της απότομης πληθυσμιακής αύξησης (πραγματοποιείται εκτίμηση πληθυσμού 3.419 κάτοικοι το έτος 2027) με σκοπό την επίλυση των προβλημάτων της πόλης, την εξυγίανση της περιοχής προκειμένου να αποκτήσει ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης και να κατασκευασθούν έργα ώστε αυτά να συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων του. Έτσι η περιοχή οργανώνεται σε μια ενιαία Π.Ε., καθορίζονται χρήσεις (Γενικής Κατοικίας, κοινωνικών εξυπηρετήσεων και ελεύθερων Χώρων - Αστικού Πρασίνου), προσδιορίζονται οι μονάδες κοινωνικού εξοπλισμού ενώ μέχρι τη πολεοδόμησή τους τίθεται ορθά περιορισμός ελάχιστης κατάτμησης (0,4 Ha). Να τονίσουμε ότι ο σχεδιασμός προβλέπει την ενσωμάτωση των Τσιγγάνων στην τοπική κοινωνία μέσω της δημόσιας εκπαίδευσης (όπως συμβαίνει και σήμερα με την υποχρεωτική παρακολούθηση σε Δημόσια Σχολεία).

Εικόνα 4.12 : Υπόμνημα χρήσεων γης & προστασίας Περιβάλλοντος

Πηγή: ΦΕΚ 321/ΑΑΠ/30.12.2016

4.5.2.2 Λοιποί οικισμοί της Δ.Ε.

Όπως αναλύθηκε στη Δ.Ε. υπάρχουν διάσπαρτοι οικισμοί κοινό χαρακτηριστικό των οποίων είναι ότι ο πληθυσμός είναι κάτω των 2.000 κατοίκων και οριοθετημένοι με Απόφαση Νομάρχη (βλ. διάγραμμα 4.1 και πίνακα 4.1). Σε κάθε οριοθετημένο οικισμό δημιουργείται μια Πολεοδομική Ενότητα και οργανώνεται Πολεοδομικά με τον ορισμό απαιτούμενων μονάδων κοινωνικού εξοπλισμού, υποδομών, μέσου Σ.Δ. και επιτρεπόμενων χρήσεων (Τοπικό κέντρο και Γενική κατοικία) βάσει χαρτών που συνοδεύουν το κείμενο.

4.5.3 Αστικές Υποδομές

4.5.3.1 Μεταφορικές Υποδομές

Εντοπίζονται προτεραιότητες για την εκτέλεση έργων βελτίωσης του οδικού δικτύου στον εξωαστικό (κατασκευή δευτερευουσών οδών, ηχοπετάσματα και φύτευση υψηλού πρασίνου για την προστασία απ’ το θόρυβο, νότια παράκαμψη) και ενδοοικιστικό χώρο

της πόλης ενώ παράλληλα πραγματοποιείται η ιεράρχησή του και οι απαιτούμενες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις (επικαιροποίηση κυκλοφοριακής μελέτης, απαγόρευση κυκλοφορίας στο πολεοδομικό κέντρο, κατασκευή roundabouts, δίκτυο ποδηλατοδρόμων, αστική συγκοινωνία).

4.5.3.2 Ενεργειακό και Τηλεπικοινωνιακό δίκτυο

Τονίζεται η ανάγκη

- επέκταση του ενεργειακού δικτύου (επέκταση αγωγού φυσικού αερίου προς την πόλη του Τυρνάβου και στις ζώνες βιομηχανίας, χονδρεμπορίου)
- εστίαση σε ΑΠΕ (κυρίως στην ΠΕΠ 3) με φωτοβολταϊκά, αιολικά συστήματα και μικρά υδροηλεκτρικά έργα (όσο επιτρέπονται απ' το υπερκείμενο Ειδικό Χωροταξικό για τις ΑΠΕ)
- επέκταση, εκσυγχρονισμό - αναβάθμιση τηλεπικοινωνιακού δικτύου με ποιοτικά μέσα κυρίως στην έδρα του Δήμου (αναβάθμιση ιστοσελίδας, υψηλές ταχύτητες διαδικτύου, τηλεσυσκέψεις).

4.5.3.3 Λοιπά αστικά δίκτυα

Επισημαίνονται οι προτεραιότητες κατασκευής αποχετευτικού δικτύου (επείγοντως στους ημιορεινούς οικισμούς Τ.Κ. Δαμασίου και στους υπόλοιπους αλλά και στις ζώνες κτηνοτροφίας και βιομηχανίας) καθώς και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων.

Προβλέπεται επίσης αντικατάσταση σωλήνων αμιάντου στο δίκτυο ύδρευσης σε μεγάλο μήκος (45,5 χλμ) εντός σχεδίου πόλεως Τυρνάβου.

Ιδιαίτερα σημαντικές κρίνονται οι παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν για τον εμπλουτισμό της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα και τη σωστή διαχείριση των αποθεμάτων για την εξοικονόμηση του νερού. Οι παρεμβάσεις αφορούν αντιπλημμυρικά έργα, φράγματα, εκτροπές χειμάρρων και ειδική μελέτη που προβλέπεται να εκπονηθεί για τη διαχείριση υδατικών πόρων των Δήμων Τυρνάβου και Ελασσόνας (ενιαίο διαχειριστικό σχέδιο).

Για τα απορρίμματα επισημαίνεται η διερεύνηση κατασκευής Σταθμού Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων για ολόκληρο τον καλλικρατικό Δήμο Τυρνάβου και επέκταση του δικτύου συλλογής προς τις παραγωγικές ζώνες.

Τέλος πολύ σημαντική κρίνεται η επίσπευση κατασκευής ταμιευτήρων καθώς η επέκταση και αντικατάσταση του παλαιού δικτύου άρδευσης (όπου κρίνεται απαραίτητο) με υπόγειους αγωγούς κλειστού τύπου προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν τυχόν απώλειες και για την εξοικονόμηση υδάτινων πόρων.

4.5.4 Πρόγραμμα Ενεργοποίησης Γ.Π.Σ. Δ.Ε. Τυρνάβου

Για την υλοποίηση του Γ.Π.Σ. (άρθρο 4 παρ. Δ.1 του εκδοθέντος ΦΕΚ) χρησιμοποιήθηκε αυτούσιο το άρθρο 7 παρ. 9 του Ν.4269/’14 ο οποίος κατά τη δημοσίευση του ΦΕΚ

321/ΑΑΠ/30.12.2016 είχε ήδη καταργηθεί απ' τον ισχύοντα Ν.4447/16 ΦΕΚ 241/Α/23.12.'16.

Σύμφωνα με το ΦΕΚ ορίστηκε ότι αρμόδια για την αξιολόγηση της εφαρμογής των ρυθμίσεων των Τ.Χ.Σ είναι η οικεία Αποκεντρωμένη Διοίκηση ενώ ήδη είχε θεσμοθετηθεί το ζήτημα της αξιολόγησης με το Άρθρο 7 παρ. 9 του ισχύοντος Ν.4447/16 απ' τις οικείες Περιφέρειες σε αρμονία με τα οριζόμενα στο Ν.3852/'10 (μεταρρύθμιση Καλλικράτης).

Επιπρόσθετα αναλύονται τα απαιτούμενα έργα - μελέτες, οι θεσμικές ρυθμίσεις, οι παρεμβάσεις και οι αναπλάσεις και κατάταξή τους βάσει των προτεραιοτήτων και αποτυπώνεται συνοπτικά σε πίνακες ο προγραμματισμός υλοποίησης των κυριότερων από αυτών, αναφέροντας τις πιθανές πηγές χρηματοδότησης (επισημαίνεται ότι μέχρι τη θεσμοθέτηση του ΓΠΣ η προθεσμία για τα έργα Α' προτεραιότητας έχει ήδη παρέλθει) .

4.5.5 Γενικές και μεταβατικές Διατάξεις

Τίθενται γενικοί όροι και περιορισμοί Δόμησης και προστασίας περιβάλλοντος που ισχύουν για το σύνολο του εξωαστικού χώρου (εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους ζώνες). Οι γενικοί όροι αφορούν κατά κύριο λόγο:

- κατάργηση όλων των παρεκκλίσεων της εκτός σχεδίου δόμησης
- Ζώνη γειτνίασης με γραμμές μεταφοράς ΔΕΗ υψηλής και υπερυψηλής τάσης
- Ζώνη ελάχιστων αποστάσεων από ρέματα
- Αποστάσεις κτιρίων από αρχαίους ναούς και μνημεία
- Κατεδάφιση ερειπωμένων κτιρίων και εγκαταστάσεων
- Επιβολή κατώτατου ορίου κατάτμησης για τις προς πολεοδόμηση περιοχές
- Επιβολή ειδικών όρων Δόμησης σε όλη την εκτός σχεδίου περιοχή για τη διαφύλαξη του τοπικού Αρχιτεκτονικού ύφους των κατοικιών

Παράλληλα με την έγκριση του ΓΠΣ θεσπίζονται μεταβατικές διατάξεις σύμφωνα με το Ν.2831/2000 που αφορούν:

- ✦ Μελέτες που έχουν υποβληθεί πλήρεις φάκελοι στην οικεία Υπηρεσία Δόμησης (αφορά όλη τη Δ.Ε.)
- ✦ Οικοδομικές άδειες εν ισχύ (που είχαν εκδοθεί με προγενέστερο καθεστώς) και δεν επηρεάζονται
- ✦ Προεγκρίσεις χωροθέτησης λειτουργιών και δραστηριοτήτων που εκδόθηκαν με το προγενέστερο καθεστώς (με εξαίρεση για τις ΠΕΠ 1 και ΠΕΠ 2)
- ✦ Μελέτες που έχουν εγκριθεί από αρμόδιους φορείς για τη λειτουργικότητα ή άδεια λειτουργίας ή υποβληθεί Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
- ✦ Νομίμως υφιστάμενες δραστηριότητες οι οποίες παραμένουν
- ✦ Δυνατότητα επέκτασης νομίμως υφιστάμενων δραστηριοτήτων που εξακολουθούν να λειτουργούν εντός του χώρου ή γηπέδου
- ✦ Δυνατότητα λειτουργίας νομίμως υφιστάμενων δραστηριοτήτων που εξακολουθούν να λειτουργούν ακόμη και αν η χρήση δεν είναι συμβατή (εκτός και αν ορίζεται διαφορετικά στην Απόφαση)

- ✦ Δυνατότητα συντήρησης, επισκευής, κτισμάτων που υφίστανται νομίμως
- ✦ Παράταση λειτουργίας μονάδων ή εγκαταστάσεων ακόμη και αν η χρήση τους αντikeίται στο ΓΠΣ εφόσον πληρούν τους περιβαλλοντικούς όρους που είχαν τεθεί

4.6 Η προσέγγιση του υπό θεσμοθέτηση ΓΠΣ (αναθεώρησης) Δ.Ε. Αμπελώνα (έγκριση Β1 σταδίου)

Αναλύεται η προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης μέσω της υπό θεσμοθέτησης του Γ.Π.Σ. του Ν.2508/’97 (Αναθεώρηση και Επέκταση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Αμπελώνα της Δ.Ε. Αμπελώνα Δ. Τυρνάβου – έγκριση σταδίου Β1) το οποίο σε γενικές γραμμές αφορά

- Προστασία των φυσικών πόρων και περιβάλλοντος (δασικός πλούτος, γεωργική γη, αρχαιολογικοί χώροι, περιοχές δικτύου Natura 2000, υγρότοποι) και παράλληλα αξιοποίησή τους για την ανάπτυξη και άλλων συμβατών δραστηριοτήτων (π.χ. εναλλακτικός τουρισμός)
- Βελτίωση του οικιστικού περιβάλλοντος στους υφιστάμενους οικιστικούς υποδοχείς.
- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων που διαθέτει η περιοχή για την χωροθέτηση επιχειρήσεων του δευτερογενή (εργαστήρια, μεταποίηση) και του τριτογενή (εμπόριο, χονδρεμπόριο) λόγω της γειννιάσής της με την πόλη της Λάρισας και τον ΠΑΘΕ.
- Διατήρηση της γεωργικής γης Α’ προτεραιότητας και ολοκλήρωση των προγραμματισμένων έργων υποδομής (ανάπτυξη άλλων παραγωγικών χρήσεων πρέπει να γίνεται οργανωμένα ώστε να αποφεύγεται η σπατάλη γεωργικής γης).
- Καθορισμός χρήσεων γης σε όλη την έκταση της περιοχής μελέτης έτσι ώστε να μην υπάρξουν μελλοντικά συγκρούσεις

Σύμφωνα με τη μελέτη τα ανωτέρω επιτυγχάνονται μέσω των κάτωθι:

- ✓ Οργάνωση Χρήσεων γης και Προστασία Περιβάλλοντος
- ✓ Γενικοί Όροι και Περιορισμοί – Μεταβατικές Διατάξεις
- ✓ Πολεοδομική οργάνωση και Επεκτάσεις - Νέοι Υποδοχείς
- ✓ Βασικά δίκτυα υποδομής
- Εφαρμογή του Σχεδίου

4.6.1 Οργάνωση Χρήσεων γης και Προστασία Περιβάλλοντος

Για την οργάνωση των χρήσεων γης λήφθηκαν υπόψη τα μορφολογικά χαρακτηριστικά της Δ.Ε. τα οποία είναι:

- Το νότιο τμήμα της Δ.Ε. που έχει πεδινό χαρακτήρα διαθέτει σημαντική εκτατικά και ποιοτικά γεωργική γη, διασχίζεται απ' τον Τιταρήσιο, καλή υπερτοπική προσπελασιμότητα, συγκεντρώνει το σαφώς μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και των πιο δυναμικών οικονομικών στοιχείων χωρίς να διαπιστώνονται χωρικές πιέσεις.
- Το βόρειο τμήμα της Δ.Ε. που είναι ορεινό, και αν και καλύπτει περί το 1/3 της εδαφικής περιοχής της ΔΕ Αμπελώνα είναι ουσιαστικά ακατοίκητο με μοναδική σχεδόν οικονομική δραστηριότητα την κτηνοτροφία. Το τμήμα αυτό έχει κυρίως χαρακτήρα οικολογικού αποθέματος.

Έτσι η περιοχή αναφοράς χωρίζεται επίσης σε ζώνες όπου θεσπίζεται ελάχιστη αρτιότητα, προσδιορίζονται ποιες χρήσεις γης (δραστηριότητες) αποκλείονται και ποιες επιτρέπονται. Επίσης για τις δραστηριότητες που επιτρέπονται και για τη λειτουργία τους απαιτείται κτιριακό κέλυφος προσδιορίζονται οι όροι Δόμησης. Δεν θεσπίζονται περαιτέρω περιβαλλοντικοί περιορισμοί πλην του Εθνικού πλαισίου (Natura 2000). Ο εξωαστικός χώρος και σ' αυτή τη περίπτωση ρυθμίζεται και προστατεύεται για πρώτη φορά.

Σύμφωνα με την εγκεκριμένη μελέτη και βάσει των προδιαγραφών καθορίζονται στον εξωαστικό χώρο:

- Περιοχές Ειδικής Προστασίας - ΠΕΠ (σχεδόν απολύτου)
- Ζώνες Ελέγχου και Περιορισμού Δόμησης (ΖΕΠΔ - προστασία περιαστικού και εξωαστικού χώρου από την ανεξέλεγκτη διασπορά της εκτός σχεδίου δόμησης)

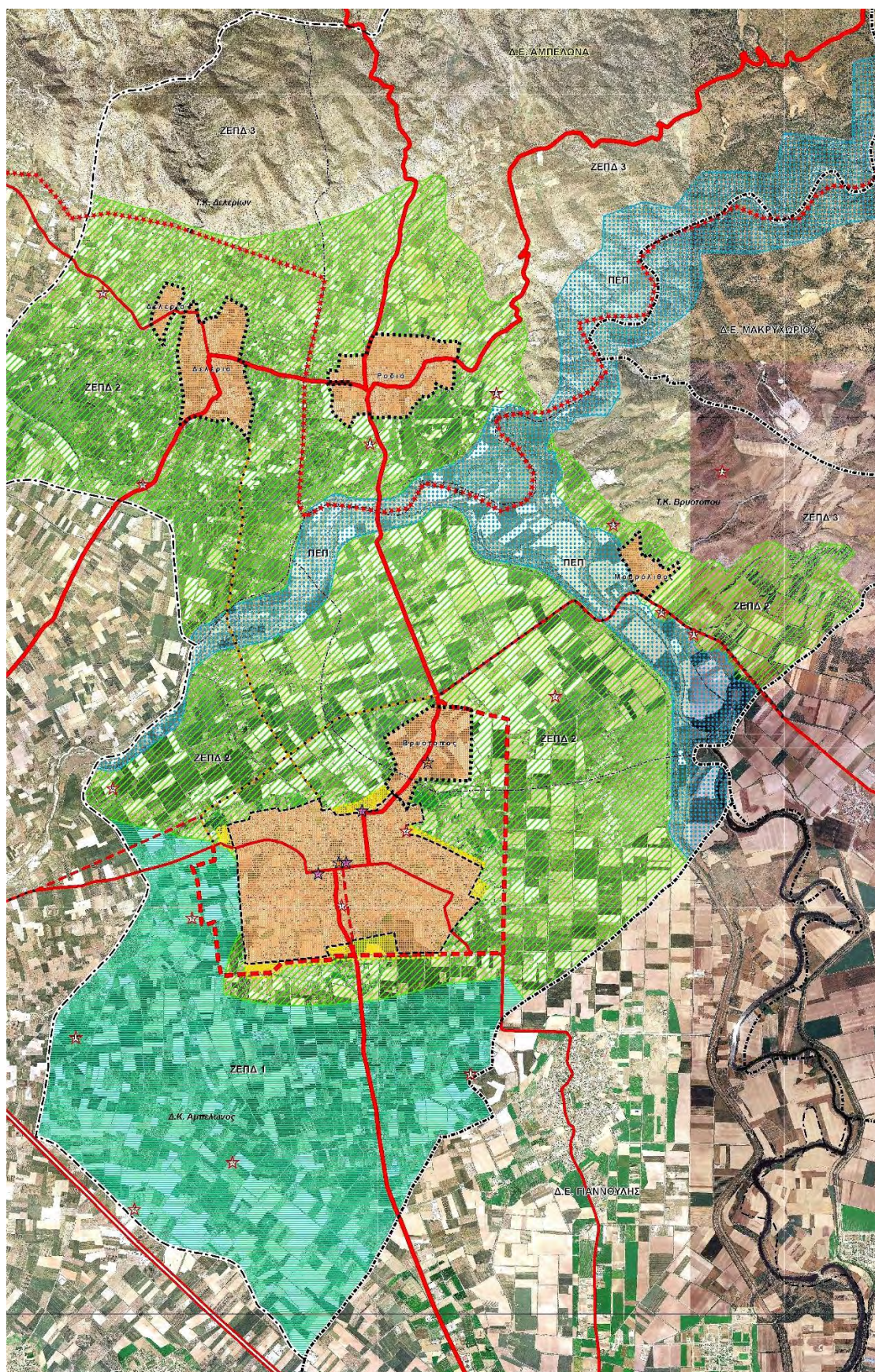
ενώ χαρακτηριστικό του σχεδιασμού Ζωνών είναι η διαβάθμιση του περιορισμού των χρήσεων, όρων και περιορισμών Δόμησης και προστασίας του περιβάλλοντος (απ' την απόλυτη προς εκείνη με λιγότερους περιορισμούς)

4.6.1.1 ΠΕΠ-A / Ζώνη Προστασίας των Ποταμών Πηνειού και Τιταρήσιου

Περιλαμβάνει ζώνη εκατέρωθεν της κοίτης και της όχθης των ποταμών όπως απεικονίζεται στην εικόνα 4.12 όπου επιτρέπονται:

- Υπαίθριες αθλητικές εγκαταστάσεις με κέλυφος
- Αντλητικές εγκαταστάσεις, υδατοδεξαμενές, φρέατα (αρ. 3 του ΠΔ 24/31-5-85)
- Κτίρια κοινής ωφέλειας (ΔΕΗ - ΟΤΕ κλπ - αρ. 7 του ΠΔ 24/31-5-85)
- Κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις αιγοπροβάτων με μέγιστο δυναμικό 10 ισοδύναμα
- Διαμόρφωση χώρων πρασίνου

με περιορισμούς στην αρτιότητα, τη δόμηση και περαιτέρω περιβαλλοντικούς περιορισμούς

Εικόνα 4.13 : Χάρτης χρήσεων γης & προστασίας Περιβάλλοντος Δ.Ε. Αμπελώνα
Πηγή: Μελέτη Β1 σταδίου Αναθεώρησης ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα Δ. Τυρνάβου

4.6.1.2 ΖΕΠΔ – 1 / Γεωργική Γη με περιβαλλοντικούς περιορισμούς

Αφορά τη νότια πεδινή περιοχή της ΔΕ η οποία είναι ενταγμένη στην περιοχή Natura με απαγόρευση των χρήσεων ξενοδοχείων (τουριστικά), γραφεία, χώροι διασκέδασης – αναψυχής, συνάθροισης κοινού, πολιτιστικά κτίρια, εκπαίδευση, κοινωνική πρόνοια, περίθαλψη, εμπορικές εκθέσεις, βιομηχανικές – βιοτεχνικές εγκαταστάσεις και επαγγελματικά εργαστήρια υψηλής και μέσης όχλησης. Κατ' εξαίρεση επιτρέπονται βιομηχανικές – βιοτεχνικές εγκαταστάσεις και επαγγελματικά εργαστήρια μέσης όχλησης, επεξεργασίας – τυποποίησης αγροτικών προϊόντων.

Επίσης τίθενται οι περιορισμοί:

- Κατώτατο όριο αρτιότητας των βιομηχανικών εγκαταστάσεων καθορίζεται σε 6.000 τ.μ. και ο ανώτατος ΣΔ σε 0,6.
- Ανώτατο όριο δυναμικότητας κτηνο-πτηνοτροφικών εγκαταστάσεων ίσο με 50 ισοδύναμα

Επιτρέπεται η ανάπτυξη οργανωμένων υποδοχέων εμπορικών αποθηκών και όλων των βιομηχανικών εγκαταστάσεων μέσης και χαμηλής όχλησης σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο.

4.6.1.3 ΖΕΠΔ – 2 / Λοιπή Γεωργική γη

Αφορά πεδινή περιοχή της ΔΕ που βρίσκεται ενδιάμεσα της περιοχής Natura 2000 και του ημιορεινού χώρου με απαγόρευση των χρήσεων ξενοδοχείων (τουριστικά), γραφείων, χώρων διασκέδασης – αναψυχής, συνάθροισης κοινού, πολιτιστικών κτιρίων, εκπαίδευση, κοινωνική πρόνοια, περίθαλψη, εμπορικές εκθέσεις, βιομηχανικές – βιοτεχνικές εγκαταστάσεις και επαγγελματικά εργαστήρια υψηλής όχλησης.

Περιορισμοί όρων δόμησης

- Για νέα κτίρια κατοικίας, καταστημάτων, κέντρων διασκέδασης αναψυχής, εμπορικών αποθηκών και χονδρεμπορίου min αρτιότητα 4.000 m²
- Για βιομηχανικές εγκαταστάσεις min αρτιότητα 6.000 m² και ανώτατος ΣΔ 0,6

Επιτρέπεται η ανάπτυξη οργανωμένων υποδοχέων εμπορικών αποθηκών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων μέσης και χαμηλής όχλησης σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο.

4.6.1.4 ΖΕΠΔ – 3 / Ημιορεινή περιοχή

Περιλαμβάνει την ημιορεινή περιοχή στη βόρεια πλευρά της ΔΕ όπου καθορίζονται χρήσεις γης και όροι και περιορισμοί δόμησης ως ακολούθως:

- Δεν επιτρέπονται Βιομηχανικές εγκαταστάσεις υψηλής όχλησης ενώ για χαμηλής και μέσης όχλησης καθορίζεται min αρτιότητα 6.000 m² και max Σ.Δ. 0,6.

- Για νέα κτίρια κατοικίας, καταστημάτων, κέντρων διασκέδασης αναψυχής, εμπορικών αποθηκών και χονδρεμπορίου καθορίζεται min αρτιότητα 4.000 m²

4.6.2 Γενικοί Όροι και Περιορισμοί – Μεταβατικές Διατάξεις

Αφορά κατευθύνσεις για γήπεδα που υπάγονται σε περισσότερους τους ενός τομείς και έχουν ως εξής:

- Κατευθύνσεις για την πολεοδόμηση των οικιστικών υποδοχέων και μέχρι την έγκριση της Πολεοδομικής Μελέτης (Σ.Δ., αρτιότητα)
- Μορφολογικοί περιορισμοί και έγκριση Σ.Α. (πρώην ΕΠΑΕ)
- Έγκριση εκσκαφών απ' την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων
- Διευκρινίσεις για την εγκατάσταση ΑΠΕ και κατευθύνσεις (φωτοβολταϊκά κλπ)
- Μεταβατική διατάξεις για τις προσθήκες σε νομίμως υφιστάμενα κτίρια βάσει των προϋσχυουσών διατάξεων
- Μεταβατικές διατάξεις για τις νομίμως υφιστάμενες δραστηριότητες/ χρήσεις που αντίκεινται στις διατάξεις της παρούσας και τη δυνατότητα επέκτασης
- Διευκρινίσεις για την ισχύ της εκτός σχεδίου δόμηση
- Στα τμήματα της ζώνης που περιλαμβάνονται στις περιοχές του Δικτύου Natura ισχύουν οι όροι και περιορισμοί του άρθρου 9 του Ν.3937/2011

4.6.3 Πολεοδομική οργάνωση και Επεκτάσεις Νέοι Υποδοχείς

Ο οικισμός του Αμπελώνα οργανώνεται σε μια Πολεοδομική Ενότητα ενώ η κάλυψη των αναγκών σε κοινωνικό εξοπλισμό και λοιπές εξυπηρετήσεις γίνεται στο σύνολο της Δ. Ε. στα πλαίσια της «ανοικτής πόλης».

Επανακαθορίζονται οι χρήσεις γης στον οικισμό του Αμπελώνα με κατάργηση χρήσεων (μη οχλούσα Βιομηχανία, κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου) ενώ τίθενται και γενικοί όροι και περιορισμοί – μεταβατικές διατάξεις σε όλη την έκταση των οικιστικών υποδοχέων Παρόλο που υπάρχει επάρκεια με τα σημερινά δεδομένα και παρόλο που δεν προκύπτουν ανάγκες μέχρι το έτος αναφοράς (2021) κρίνεται η πολεοδόμηση περιοχών έκτασης 480 στρέμματα που προβλεπόταν απ' το ισχύον ΓΠΣ/88 ως οικιστικές και δεν έχουν ακόμη πολεοδομηθεί. Επίσης κρίνεται σκόπιμο να πολεοδομηθεί έκταση 65 στρ. περίπου (θέση Γκουνταμάνι), στο βόρειο άκρο της ΔΕ, με ήδη υφιστάμενη δόμηση β' κατοικίας. Οι υπόλοιποι οικισμοί οργανώνονται σε μια Π.Ε. ορίζονται χρήσεις (Γενική κατοικία) και μέσος Σ.Δ.

4.6.4 Βασικά δίκτυα υποδομής

Το οδικό δίκτυο της Δ.Ε. είναι σε γενικές γραμμές ικανοποιητικό. Σημαντικότερη οδό αποτελεί το τμήμα που συνδέει την εθνική οδό Λάρισας-Κοζάνης με τον ΠΑΘΕ

(λειτουργεί και ως παρακαμπτήριος Αμπελώνα) το οποίο χρίζει χαρακτηρισμού και μελέτης βελτίωσης.

Δεν εντοπίζονται προβλήματα στην Ενέργεια και Τηλεπικοινωνίες ενώ όσον αφορά την ύδρευση απαιτείται αντικατάσταση του τμήματος του δικτύου αμιαντοσωλήνων στον οικισμό του Αμπελώνα. Για την άρδευση προτείνεται η συντήρηση του υπάρχοντος δικτύου με σημαντικότερο έργο αναβάθμισης την κατασκευή μικρού φράγματος.

4.6.5 Εφαρμογή του Σχεδίου

Κοστολογούνται τα κύρια απαιτούμενα έργα ενώ αξιολογείται ο βαθμός προτεραιότητάς τους. Επίσης προτείνεται φορέας εφαρμογής βάσει του καταργηθέντων άρθρων του Ν.2508/’98 (Περιφέρεια Θεσσαλίας και Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου) και για το λόγο αυτό θεωρείται ότι πριν τη θεσμοθέτησή του θα τροποποιηθεί.

4.7 Συγκριτική προσέγγιση των ΓΠΣ Δ. Τυρνάβου - παρατηρήσεις

Σύμφωνα με την ανάλυση των ανωτέρω στοιχείων διαπιστώνεται ότι στον εξωαστικό χώρο μεταξύ των δυο ΓΠΣ που αφορά περιοχές που έχουν τα ίδια σχεδόν χαρακτηριστικά (σχέση τριτογενή και πρωτογενή τομέα, μορφολογία εδάφους, απασχόληση κλπ) υπάρχει μια αρκετά διαφορετική προσέγγιση της προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού Περιβάλλοντος και της τόνωσης της τοπικής Οικονομικής ανάπτυξης μέσω του σχεδιασμού χρήσεων γης. Αποτέλεσμα αυτών είναι να υπάρχει διαφορετική ισορροπία μεταξύ των τελευταίων δυο αξιών ως προς την επίτευξη της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

4.7.1 Προστασία περιβάλλοντος

Στο ΓΠΣ ΔΕ Τυρνάβου ο σχεδιασμός των χρήσεων εστιάζεται:

- στην υψηλή προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων (ποτάμια, λίμνες, δάση κλπ) και του τοπίου
- στην προστασία υδάτινων πόρων (προστασία υδάτων μέσω περιορισμού γεωτρήσεων, απομάκρυνση πτηνοκτηνοτροφικών εγκαταστάσεων από ΠΕΠ1 και ΠΕΠ 2 και θέσπιση ζώνης προστασίας για τη λειτουργία δραστηριοτήτων
- στην προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού περιβάλλοντος
- στην προστασία της αγροτικής γης ως αποτελούσα την αναντικατάστατη βάση του ανθρωπογενούς παραγωγικού συστήματος (Νομολογία ΣτΕ - Απόφ. Ε Τμήμα ΣτΕ-3698/00)

Το γεγονός αυτό πιστοποιείται απ’ την έκταση των περιοχών ειδικής προστασίας όπου υπάρχουν αυστηροί περιορισμοί Δόμησης και χρήσεων. Το σύνολο μόνο των ζωνών ΠΕΠ 3 και ΠΕΠ 4 υπολογίστηκε περίπου 34.320 Ha δηλαδή ποσοστό 92,26 % της συνολικής έκτασης της Δ.Ε. Ειδικότερα η μεγαλύτερη ζώνη ΠΕΠ 3 αφορά το 62,27% της έκτασης

της Δ.Ε. Κυριότερο πλεονέκτημα του ΓΠΣ είναι το αντιστάθμισμα της προστασίας της μεγαλύτερης έκτασης του εξωαστικού χώρου (απ' τη διάχυση) με την παροχή Πολεοδομικών κινήτρων σε μικρές ζώνες Παραγωγικών δραστηριοτήτων με υψηλό Σ.Δ. (1,2 και 1,3). Ο τρόπος λοιπόν αντιμετώπισης της Αγροτικής Γης είναι το "κλειδί" για την επιτυχία του Σχεδιασμού.

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι η διαφύλαξη της Αγροτικής Γης Υψηλής παραγωγικότητας και γενικά της αγροτικής γης αποτελεί εξόχως σημαντικό ζήτημα όχι μόνο για την βιωσιμότητα της τοπικής κοινωνίας αλλά και για το Θεσσαλικό κάμπο.

Η Πολιτεία έχει παρέμβει για το ζήτημα αυτό τόσο νομοθετικά (Ν.2637/'98 ΦΕΚ-200/Α/27.8.'98) όσο και εκτελεστικά (Απόφ. Ε Τμήμα ΣτΕ-3698/00) ενώ στα πλαίσια άσκησης πολιτικής Γης έχει αποφανθεί ότι με τη συνεχή αφαίρεση εκτάσεων γεωργικής γης, από τις πολλαπλασιαζόμενες επεκτάσεις (νόμιμες ή αυθαίρετες, με σχεδιασμό ή χωρίς σχεδιασμό) των διάφορων εξωγεωργικών δραστηριοτήτων, προκαλούνται σοβαρότατες και ανεπανόρθωτες δυσμενείς επιπτώσεις, στη γεωργική ανάπτυξη και παραγωγική ικανότητα της χώρας, με αντίκτυπο στην εθνική οικονομία και την μείωση της παραγωγής από εγχώριους πόρους, τόσο για το άμεσο μέλλον, όσο και για τις επερχόμενες γενιές.

Το ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα κινείται σε διαφορετική κατεύθυνση όπου η αντίστοιχη προστασία ΠΕΠ δεν ξεπερνά το 10% της συνολικής έκτασης διότι η υπάρχουσα αγροτική γη εντάσσεται σε ΠΕΠΔ. Με τον τρόπο αυτό δεν αποτρέπεται η διάχυση αλλά μειώνεται περιορίζοντας τις χρήσεις και μειώνοντας τον Σ.Δ. Επίσης δεν λαμβάνονται μέτρα προληπτικά και κατασταλτικά για την προστασία του Περιβάλλοντος κατ' αναλογία με το ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου (όπως υποχρέωση απομάκρυνσης εγκαταστάσεων που δεν είναι συμβατές και μη νομίμως υφιστάμενες κυρίως απ' τις περιοχές ΠΕΠ αλλά και θέσπισης προστασίας γύρω από αυτές)

4.7.2 Προώθηση τοπικής οικονομικής Ανάπτυξης μέσω των Χρήσεων Γης

Στο ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου παρατηρείται ότι έχει επιλεγεί το σενάριο του αυστηρού διαχωρισμού οικονομικών δραστηριοτήτων (Zoning) σε ζώνες με συγκεκριμένες χρήσεις (ακόμη και ομοειδών δραστηριοτήτων). Μέσω αυτής της πολιτικής προωθείται το συγκεντρωτικό μοντέλο μεμονωμένων δραστηριοτήτων σε μικρούς θύλακες αυξάνοντας την εντατικοποίηση της δραστηριότητας (κτηνοτροφικά πάρκα, βιοτεχνικές – βιομηχανικές εγκαταστάσεις, Χονδρεμπόριο) εστιάζοντας παράλληλα στην προσέλκυση εξειδικευμένων επενδύσεων παρέχοντας σταθερότητα και εμπιστοσύνη στον επενδυτή. Για την ελκυστικότητα των επενδύσεων στον Τριτογενή και Δευτερογενή τομέα (βιομηχανία – βιοτεχνία – εργαστήρια αλλά και τοπικές επιχειρήσεις μεταποίησης Αγροτικών προϊόντων) που συνδέονται με την παραγωγή του Πρωτογενούς δίδονται πολεοδομικά κίνητρα με τη θέσπιση διπλάσιου Σ.Δ. (σε σχέση με το ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα) σε μικρές χωρικά εκτάσεις

Η απουσία όμως μίξης χρήσεων με δραστικούς περιορισμούς δραστηριοτήτων και αυστηρού περιορισμού δόμησης στις μεγαλύτερες περιοχές (ΠΕΠ 3 και ΠΕΠ 4) περιορίζει τις εναλλακτικές λύσεις για την άσκηση νέων δραστηριοτήτων κατά κύριο λόγο απ' τους ιδιοκτήτες (με πιθανό το σενάριο της μη ευρείας αποδοχής). Ως παράδειγμα μπορεί να αναφερθεί η ανάπτυξη νέας κτηνοτροφικής δραστηριότητας και η καθετοποίηση του παραγόμενου προϊόντος εντός της ιδιοκτησίας η οποία δεν επιτρέπεται παρά μόνο σε ξεχωριστές αυτοτελείς ζώνες για τη μεταποίηση Αγροτικών προϊόντων. Επίσης ο περιορισμός της δυνατότητας μεταποίησης αγροτικού – κτηνοτροφικού προϊόντος εντός των αγροτεμαχίων (έστω και με αυστηρούς περιορισμούς δόμησης) φαίνεται ότι ευνοεί την ανάπτυξη μεγάλων επιχειρήσεων ή συνεταιρισμού παραγωγών και όχι των μεμονωμένων μικρομεσαίων τοπικών παραγωγών.

Επίσης οι αυστηροί περιορισμοί στην ανάπτυξη της εκτατικής κτηνοτροφίας στη μεγαλύτερη ζώνη (ΠΕΠ 3 ημιορεινές περιοχές με λιβάδια, δασικές εκτάσεις κλπ) με τον καθορισμό πολύ μικρού αριθμού ισοδύναμων ζώων (δέκα ισοδύναμα) καθιστά τον τοπικό Αναπτυξιακό σχεδιασμό (ως προς την στήριξη του κτηνοτροφικού τομέα) εξαιρετικά “αδύναμο”.

Ο συνδυασμός των ανωτέρω πολιτικών μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει μεγαλύτερο “ρίσκο” διότι αν δεν υπάρχει αντίστοιχη έγκαιρη εκδήλωση ενδιαφέροντος από πλευράς του ιδιωτικού τομέα ή τάσεων σε αντίστοιχους τομείς, οι ζώνες αυτές κινδυνεύουν να μείνουν επί χάρτου.

Ιδιαίτερη αξία έχει να τονίσουμε ότι με το ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου πραγματοποιείται προσπάθεια μέσω της θέσπισης όρων (κυρίως περιβαλλοντικών) η σύνδεση της αγροτικής, κτηνοτροφικής και εν γένει τοπικής παραγωγή με τη προστασία της γης και των φυσικών πόρων (Ευρωπαϊκή οδηγία περί πολλαπλής συμμόρφωσης της οποίας ο έλεγχος της τήρησης ανήκει στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης)

Αντιστοίχως στο ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα υπάρχει μεγάλη μίξη χρήσεων (σχετικά με τη Δ.Ε. Τυρνάβου), μεγαλύτερη διάχυση και ποικιλία δραστηριοτήτων στον εξωαστικό χώρο αλλά μικρότερο Σ.Δ.($0,6 < \text{του Τυρνάβου} = 1,2 \text{ και } 1,3$) Επίσης η δυναμικότητα των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων είναι μεγαλύτερη γεγονός που καθιστά το σχεδιασμό πιο “ευέλικτο” παρέχοντας περισσότερες εναλλακτικές αλλά και πιθανόν “κίνητρα” για οικονομική μεγέθυνση στους μικρούς τοπικούς παραγωγούς.

4.7.3 Βελτίωση οικιστικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος

Τα οικιστικά προβλήματα της πόλης του Τυρνάβου είναι πολύ μεγαλύτερα από αυτά του Αμπελώνα αλλά και η φυσιογνωμία του κάθε οικισμού είναι διαφορετική (μοντέλο συμπαγούς έναντι ανοικτής πόλης).

Η πολεοδόμηση του οικισμού των Τσιγγάνων (περιοχή Κριτήρι) αντιμετωπίζει το στεγαστικό πρόβλημα (λόγω μη θεσμοθέτησης ΖΟΕ με το ΓΠΣ 1990) αλλά με μεγάλο οικονομικό κόστος (πολεοδόμηση αλλά και αποζημιώσεις για την απομάκρυνση νομίμως υφιστάμενων χρήσεων). Το εναλλακτικό σενάριο απ' την μη υλοποίηση της

Πολεοδόμησης λόγω οικονομικών δυσχερειών (γεγονός πολύ πιθανό) δεν υπάρχει. Επομένως το πρόβλημα παραμένει και η ουσιαστική αντιμετώπισή του εξαρτάται απ' τη βούληση Κρατικών δράσεων (στήριξη της κοινωνικής ομάδας με την εξασφάλιση εργασίας, την εκπαίδευση (παιδιών και νέων), στενή παρακολούθηση ομάδας ειδικών και μετρήσιμα αποτελέσματα βελτίωσης). Ακόμη και αν η πολεοδόμηση υλοποιηθεί, πάλι πρέπει να συνοδεύεται με μέτρα ένταξης στην τοπική κοινωνία – στήριξη – παρακολούθηση (υποχρεωτική εκπαίδευση με επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση εγκατάλειψης, εξασφάλιση εργασίας, προγράμματα κοινωνικής υποστήριξης, αστυνόμευση, αλλαγή κουλτούρας ένθεν και ένθεν (η κουλτούρα των Τσιγγάνων είναι πολύ διαφορετική και αποφεύγει την ένταξή τους στην τοπική κοινωνία).

Ο σχεδιασμός των χρήσεων γης και η κυκλοφοριακή μελέτη για την ολιστική αντιμετώπιση των προβλημάτων και για την εξοικονόμηση των μετακινήσεων θα έπρεπε με κατάλληλο προγραμματισμό να πραγματοποιηθούν παράλληλα.

Για τον οικισμό του Αμπελώνα, δεν αιτιολογείται η ανάγκη επέκτασης παρά μόνο σε μικρό περιστατικό χώρο προς το βορά (όπου διαπιστώνεται πυκνή εκτός σχεδίου δόμηση) καθώς δεν υπάρχουν προβλήματα για τη στέγαση του πληθυσμού (η πραγματική χωρητικότητα προβλέπει 31.182 κατοίκους για τον οικισμό). Με τον τρόπο αυτό δεν προωθείται το μοντέλο της συμπαγούς πόλης με αποτέλεσμα το ενεργειακό αποτύπωμα του οικισμού (κατ' αναλογία πληθυσμού) να είναι μεγαλύτερο σε σχέση με την πόλη του Τυρνάβου

Στη Δ.Ε. Τυρνάβου προτείνονται επίσης αρκετές παρεμβάσεις (αναπλάσεις κλπ) για τη βελτίωση της εικόνας της πόλης, βελτίωση του κυκλοφοριακού (αποσπασματικά) ενώ δίδεται μεγάλη έμφαση στην πολιτιστική αναβάθμιση εντός πόλης και ειδικά στον εξωαστικό χώρο σε αντίθεση με τη Δ.Ε. Αμπελώνα

4.7.4 Διακυβέρνηση και σύστημα διοίκησης

Κοινό στοιχείο των δυο ΓΠΣ είναι ότι υπάρχει έλλειμμα διοικητικής και κατά συνέπεια διαχειριστικής επάρκειας και διαρκής παρακολούθηση των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων (αφορά κυρίως το σύστημα διοίκησης του Δήμου Τυρνάβου και την επίλυση των χρόνιων Πολεοδομικών προβλημάτων χωρικής του αρμοδιότητας). Απ' τα στοιχεία που συλλέχθηκαν (απ' την Υ.ΔΟΜ. Τυρνάβου) προκύπτει ότι ο Καποδιστριακός Δήμος Τυρνάβου (Δ.Ε. Τυρνάβου) διέθετε Τεχνική Υπηρεσία ενώ μέχρι τις 31.12.2010 λειτουργούσε Πολεοδομικό Γραφείο της πρώην Ν.Α. Λάρισας με μεγαλύτερη περιοχή ευθύνης χωρίς επαρκή στελέχωση προσωπικού (2 υπάλληλοι Μηχανικοί). Ο καποδιστριακός Δήμος Αμπελώνα (Δ.Ε. Αμπελώνα) δεν διέθετε καμία υπηρεσία με Μηχανικό (ούτε καν Τεχνική Υπηρεσία). Με την εφαρμογή του Ν.3852/10 ο Δήμος απέκτησε δική του Πολεοδομική υπηρεσία η οποία παραμένει εξαιρετικά υποστελεχωμένη (επίσης 2 υπαλλήλους) έχοντας παράλληλα αρμοδιότητες Πολεοδομικού Σχεδιασμού και Εφαρμογών και κληρονομώντας τα προβλήματα του τμήματος της Ν.Α.Λ. Απ' το 2011 μέχρι σήμερα ο Δήμος Τυρνάβου καλείται διαθέτοντας πλέον δικές του υπηρεσίες, να σχεδιάσει το μέλλον, να παρακολουθήσει, να υποστηρίξει,

να διορθώσει τα προβλήματα των οικισμών κυρίως ώστε να υπάρχει ανατροφοδότηση για τη βελτίωση του Επιχειρησιακού του Σχεδίου και την επάρκεια της Αστικής διαχείρισης.

Απ' τα στοιχεία που υπάρχουν στις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου Τυρνάβου προκύπτει ότι τηρήθηκαν οι διαδικασίες συμμετοχής μόνο ως προς την απλή ενημέρωση του κοινού απ' τους συντάξαντες τις Μελέτες τόσο του ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα όσο και του Τυρνάβου.

Παρατηρείται επίσης ότι υπάρχουν ασάφειες ως προς τους τιθέμενους περιορισμούς, τη χρήση όρων και τις επιτρεπόμενες χρήσεις (στο ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου δεν υπάρχουν ορισμοί των εννοιών όπως π.χ. φάρμες, διαφορά γεωργικές με αγροτικές δραστηριότητες ενώ στο ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα δεν είναι σαφές ποιες χρήσεις επιτρέπονται). Οι περιορισμοί και οι χρήσεις που τίθενται πρέπει να είναι συμβατές με το γενικό διάταγμα (ΦΕΚ 166/Δ/87) με ταυτόχρονη στενή συνεργασία εκ των αρχικών σταδίων των Μελετητών με τις αρμόδιες υπηρεσίες (κυρίως Υ.ΔΟΜ) που αποτελούν ως επί το πλείστον τις υπηρεσίες εφαρμογής των κανονιστικών διατάξεων του ΓΠΣ. Η έλλειψη αυτής της διαδικασίας και της κωδικοποίησης πολεοδομικών – χωροταξικών διατάξεων οδηγεί συνήθως στην ταλαιπωρία των πολιτών και των υπηρεσιών που θα κληθούν να ερμηνεύσουν τη διάταξη και να χορηγήσουν βάσει αυτών οικοδομικές άδειες και συναφείς διοικητικές πράξεις.

Με τον τρόπο αυτό το ΓΠΣ Αμπελώνα καθίσταται πιο λειτουργικό όσον αφορά τις διαδικασίες έγκρισης λόγω της συμβατότητας και απλότητας του κειμένου και ευέλικτο για την ανάπτυξης επαγγελματικών δραστηριοτήτων.

4.7.5 Υλοποίηση

Στο ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου οι δράσεις για την απομάκρυνση ρυπογόνων για το περιβάλλον δραστηριοτήτων ή μη συμβατών αφορά μόνο συγκεκριμένες εγκαταστάσεις (πτηνοκτηνοτροφικές και κατά προτεραιότητα στις ΠΕΠ 1 και ΠΕΠ 2) και δεν έχουν ενταχθεί ως προϋπολογισμός στο σχέδιο υλοποίησης. Το ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα αντιμετωπίζει το ζήτημα με την παύση λειτουργίας των νομίμως υφιστάμενων δραστηριοτήτων ενώ δεν προβλέπονται ανάλογες δράσεις για τις μη νόμιμες. Παρατηρείται ότι το κόστος υλοποίησης του Τυρνάβου είναι σαφώς μεγαλύτερο λόγω μεγαλύτερης έκτασης αλλά κυρίως λόγω των προβλεπόμενων δράσεων και των έργων υποδομής των πολλών ζωνών.

Κοινό στοιχείο των δυο ΓΠΣ είναι ότι:

- δεν υπάρχει στοχευμένη και ολοκληρωμένη Αναπτυξιακή στρατηγική που αφορά την εξασφάλιση χρηματοδότησης εντός χρονοδιαγράμματος
- απουσιάζει η σύνδεση του οράματος και των στόχων με ρεαλιστικές δράσεις και μέσω ενός χρονοδιαγράμματος όπου θα δίδεται έμφαση στην εφικτότητα εφαρμογής

Παρατηρείται ότι λόγω της διαφορετικής φιλοσοφίας φυσικού σχεδιασμού (χρήσεων γης στον εξωαστικό κυρίως χώρο) δεν εξασφαλίζεται ομοιομορφία σε ολόκληρο το Δήμο άρα και ίση αντιμετώπιση των πολιτών όσον αφορά τα δικαιώματα Δόμησης και του αναπτυξιακού προγραμματισμού, αν αναλογιστούμε ότι και οι δυο Δημοτικές ενότητες δεν διαφέρουν και πολύ όσον αφορά τα χαρακτηριστικά τους.

Συνοψίζοντας λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω θα λέγαμε ότι η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης στην αξία της περιβαλλοντικής προστασίας προσεγγίζεται σαφώς καλύτερα και από περισσότερες πτυχές της στη Δ.Ε. Τυρνάβου η οποία όμως καλείται να αντιμετωπίσει πολλά προβλήματα. Ο κατακερματισμός και συστηματική απομόνωση των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων κάνει πιο επιτακτική την ανάγκη υλοποίησης των υποδομών που προβλέπονται απ' το σχεδιασμό προκειμένου να τονωθεί η τοπική οικονομία και απασχόληση.

Ο σχεδιασμός των χρήσεων γης πραγματοποιείται με τρόπο όπου η ισορροπία μεταξύ περιβαλλοντικής προστασίας και οικονομικής ανάπτυξης αλλάζει στη Δ.Ε. Αμπελώνα (σε σχέση με τη Δ.Ε. Τυρνάβου) όπου δίδεται περισσότερη έμφαση στη μίξη των οικονομικών δραστηριοτήτων (Τοπική οικονομική ανάπτυξη) και στην πιο ήπια αντιμετώπιση της Γεωργικής Γης. Ο συνδυασμός των ανωτέρω αξιών θα προωθήσει την σταδιακή εξάλειψη των κοινωνικών προβλημάτων.

4.7.6 Συλλειτουργικότητα μεταξύ ΓΠΣ και ομόρων

Σχετικά με τις όμορες ζώνες μεταξύ των ΓΠΣ που αποτελούν χωρικές ενότητες του ίδιου πλέον Δήμου δεν υπάρχει ταύτιση κυρίως λόγω διαφορετικής αντιμετώπισης της Αγροτικής Γης. Μεγαλύτερες διαφορές διαπιστώνονται:

- Μεταξύ ΠΕΠ 3 και ΖΕΠ Δ3 (Ημιορεινές περιοχές)

όπου στην ΖΕΠ Δ3 επιτρέπονται Βιομηχανικές – Βιοτεχνικές εγκαταστάσεις χαμηλής και μέσης όχλησης (ενώ στην ΠΕΠ 3 δεν επιτρέπονται, ακόμη και στις μη δασικού χαρακτήρα εκτάσεις)

- Μεταξύ ΠΕΠ 4 και ΖΕΠ Δ2

όπου στη ΖΕΠ Δ2 επιτρέπονται Βιομηχανικές Εγκαταστάσεις μέχρι μέσης όχλησης (ενώ στην ΠΕΠ 4 επιτρέπονται μόνο αγροτικές δραστηριότητες)

- Μεταξύ ΠΕΠ 4 και ΖΕΠ Δ1

όπου στη δεύτερη επιτρέπονται Βιομηχανικές Εγκαταστάσεις και Επαγγελματικά εργαστήρια μέχρι μέση όχληση που αφορούν την επεξεργασία και τυποποίηση Αγροτικών προϊόντων (ενώ στην ΠΕΠ 4 επιτρέπονται μόνο αγροτικές δραστηριότητες χωρίς μεταποίηση αγροτικού προϊόντος)

Επίσης το ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα και Τυρνάβου δεν έρχονται σε σύγκρουση με τα ήδη εγκεκριμένα ΓΠΣ Δ.Ε. Γιάννουλης (νότια) και ΓΠΣ Δήμου Ελασσόνας.

Κεφάλαιο Ε : Έρευνα

Ως μέθοδοι έρευνας γνωρίζουμε ότι υπάρχει η ποσοτική και η ποιοτική. Η ποσοτική έρευνα απαιτεί δεδομένα που διευκολύνουν σύγκριση με αντικειμενικά κριτήρια βάσει συστηματικής καταγραφής των φαινομένων. Η ποιοτική διερευνητική προσέγγιση αφορά περιπτώσεις, πλησιάζει το αντικείμενο προς έρευνα, λαμβάνει υπόψη κατά το δυνατόν πολλές παραμέτρους στοχεύοντας στην κατανόηση της κοινωνικής ζωής.

Η αποκάλυψη της εμπειρίας, των αντιλήψεων και απόψεων των εμπλεκόμενων στο σχεδιασμό (focus group) που επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τα κέντρα λήψης αποφάσεων σε συνδυασμό με τα ανωτέρω μας οδήγησε στην επιλογή της ποιοτικής συνέντευξης ως αποτελεσματικότερη για τη διεξαγωγή της εν λόγω έρευνας.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν είναι η ανοικτού τύπου συνέντευξη όπου τέθηκαν οι ίδιες ερωτήσεις σε όλους τους ερωτώμενους ώστε να αφεθούν ελεύθεροι να αναπτύξουν τις απόψεις τους (βάσει των γνώσεων που διαθέτουν) και τις εμπειρίες τους.

Τα ερωτήματα συντάχθηκαν βάσει του σκοπού της έρευνας ώστε να συγκεντρωθεί η απαιτούμενη πληροφορία και να διεξαχθούν τα συμπεράσματα.

5.1 Ερευνητικά ερωτήματα και απαντήσεις

Βάσει της ανάλυσης των επιμέρους στόχων τέθηκαν πέντε κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα σε ανθρώπους που συμμετέχουν λόγω του ρόλου τους στον Σχεδιασμό και ειδικότερα του Δήμου Τυρνάβου τα οποία έχουν ως εξής:

1. Πως αξιολογείτε τα ΓΠΣ Δ. Τυρνάβου (το ήδη θεσμοθετημένο και το υπό θεσμοθέτηση) ως προς τις διαδικασίες σχεδιασμού (συμμετοχικός, στρατηγικός, μικροβελτιώσεων, ορθολογικός);
2. Πως αξιολογείτε τα ΓΠΣ (το ήδη θεσμοθετημένο και το υπό θεσμοθέτηση) ως προς την αποδοτικότητά τους (εφαρμοσιμότητα και υλοποίησή τους);
3. Πως αξιολογείτε τα ΓΠΣ Δ. Τυρνάβου (το ήδη θεσμοθετημένο και το υπό θεσμοθέτηση) ως προς το φυσικό σχεδιασμό (σχεδίαση ζωνών χρήσεων γης);
4. Ποιος ο ρόλος του Δήμου Τυρνάβου ως εμπλεκόμενος στον Τοπικό Σχεδιασμό ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της Βιώσιμης Ανάπτυξης
5. Ποιος ωφελείται τελικά απ' τη θεσμοθέτηση του ΓΠΣ;

Μέρος των απαντήσεων θεωρούμε ότι έχει δοθεί με την κάλυψη της θεωρητικής προσέγγισης, του εννοιολογικού προσδιορισμού και σύμφωνα με το εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο.

Οι συμμετέχοντες στη συνέντευξη επιλέχθηκαν βάσει του σημαντικού ρόλου που κατέχουν στη διαδικασία του σχεδιασμού και στη λήψη αποφάσεων. Η συνέντευξη αφορά τους:

- i. κ. Κ.Α. ειδικότητας Αρχιτέκτονα Πολεοδόμου ιδιώτη Μελετητή ιδρυτή εταιρίας Μελετών με εμπειρία σε μελέτες Πολεοδομίας – Χωροταξίας
- ii. κ. Τ.Ν. ειδικότητας πτυχιούχου Πολιτικού Μηχανικού Τ.Ε. Προϊσταμένου τμήματος Πολεοδομίας – Υ.ΔΟΜ. Δ. Τυρνάβου
- iii. κας Π.Ε. ειδικότητας Διπλωματούχου Μηχανικού Πολεοδομίας Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (MSc), Προϊσταμένης του Τμήματος Συγκοινωνιών και Ηλεκτρομηχανολογικών Έργων του Δ. Τυρνάβου
- iv. κ. Γ.Δ. ειδικότητας Διπλωματούχου Τοπογράφου Μηχανικού (MSc), Δ/ντή Τεχνικών Υπηρεσιών & Πολεοδομίας Δ. Τυρνάβου
- v. κ. Κ.Κ. ειδικότητας Διπλωματούχου Πολιτικού Μηχανικού, Αντιδήμαρχο Δ. Τυρνάβου υπεύθυνο για θέματα Τεχνικών Έργων - Πολιτισμού

5.1.1 Καταγραφή απαντήσεων στις Συνεντεύξεις

I. Καταγραφή απαντήσεων πρώτου συμμετέχοντα (κ. Κ.Α.)

Απάντηση πρώτου ερωτήματος

Αξιολογούνται θετικά ως προς τη δυνατότητα που παρέχουν για τον ορθολογικό σχεδιασμό και σε σχέση πάντα με την προσδοκώμενη ανάπτυξη-μεταβολή που θα επέλθει στο χώρο για τα επόμενα 20 χρόνια. Επί πλέον, βελτιώνουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα και παρέχουν κίνητρα για απόπειρες υγιών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Ως προς τη συμμετοχή των κοινωνιών στις διαδικασίες εκπόνησης των μελετών, συναντάται αδιαφορία έως άρνηση για τη συνεισφορά τους στο μελλοντικό γίνεσθαι του τόπου τους.

Απάντηση δεύτερου ερωτήματος

Από τον σχεδιασμό τους, προβλέπεται υψηλού βαθμού εφαρμοσιμότητα, υπό την προϋπόθεση της ύπαρξης πολιτικής βούλησης και εργατικότητα προς την κατεύθυνση της υλοποίησης του σχεδιασμού. Η αποδοτικότητά του όμως εξαρτάται από το βαθμό ετοιμότητας, τους μηχανισμούς εφαρμογής και την ικανότητα και βούληση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της Πολιτείας για την υλοποίηση των προτάσεων των ΓΠΣ.

Απάντηση στο τρίτο διερευνητικό ερώτημα

Το ΓΠΣ Τυρνάβου - σύμφωνα με τον Καποδιστριακό Δήμο – κρίνεται ισορροπημένο, με κίνητρα βιώσιμης ανάπτυξης και με ιδιαίτερη πρόνοια για την προστασία του περιβάλλοντος. Για το ΓΠΣ Αμπελώνα δεν είναι δυνατό να εκφρασθεί άποψη.

Απάντηση τέταρτου ερωτήματος

Είναι σημαντικός υπό την προϋπόθεση ότι θα κάνει κτήμα του τους προτεινόμενους στόχους και δεν θα αναλωθεί και μόνο στη χορήγηση πιστοποιητικών χρήσεων γης προς τους αιτούντες δημότες του.

Απάντηση πέμπτου διερευνητικού ερωτήματος

Θεωρητικά, γενικότερα η κοινωνία των δημοτών. Και ειδικά, οι οικιστές (για αξιοβίωτους οικισμούς), οι επαγγελματίες-εργαζόμενοι (υγιάς και βιώσιμη ανάπτυξη και απασχόληση), οι νέοι (μόρφωση-εκπαίδευση) και οι μειονοτικοί-μειονεκτούντες πληθυσμοί. Αυτά βέβαια υπό την αίρεση της προηγούμενης παραγράφου.

II. Καταγραφή απαντήσεων δεύτερου συμμετέχοντα (κ. T.N.)

■ Απάντηση πρώτου ερωτήματος

Καταρχήν θα ήθελα να διευκρινίσω ότι οποιαδήποτε κριτική ασκείται για τα ΓΠΣ Δ. Τυρνάβου αποσκοπεί στην επίλυση των προβλημάτων μέσω της βελτίωσης του σχεδιασμού ο οποίος είναι συνεχής. Επίσης πρέπει να αναγνωριστεί ότι στην Ελληνική πραγματικότητα η θεσμοθέτηση ενός ΓΠΣ αποτελεί μια πολύ δύσκολη διαδικασία η οποία απαιτεί συντονισμό, ικανό αλλά και εξειδικευμένο αριθμό ανθρώπων, χρόνο, όραμα αλλά προπάντων εξασφάλιση οικονομικών πόρων.

Κατά το διάστημα της έγκρισης των πρώτων δυο σταδίων υπηρετούσα σε άλλη υπηρεσία και δεν έχω ίδια εμπειρία περί των διαδικασιών που τηρήθηκαν. Επειδή όμως η εφαρμογή και η τήρηση των κανονιστικών διατάξεων αφορά πρωταρχικά το τμήμα μας έχει συζητηθεί το ζήτημα εκτενώς με τους συναδέλφους Μηχανικούς του Δήμου που ήταν παρόντες και έχει γίνει μια μικρή έρευνα στα αρχεία του Δήμου προκειμένου να διερευνηθεί αυτή η πτυχή. Καταλήξαμε ότι ο Δήμος Τυρνάβου και οι Μελετητές ανταποκρίθηκαν επαρκώς στο ζήτημα της ενημέρωσης των Πολιτών και των Τοπικών φορέων σε όλες τις φάσεις (κλήθηκαν όλοι οι τοπικοί φορείς και πραγματοποιήθηκε παρουσίαση σε κάθε στάδιο).

Φαίνεται όμως ότι δεν υπήρξε διαβούλευση δηλαδή αλληλεπίδραση μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών δεδομένου ότι δεν καταγράφεται κανένα υπόμνημα από πολίτη ή ομάδα ή επαγγελματικό φορέα που να διατυπώνει τις αντιρρήσεις ή διαδικασία καταγραφής αντιρρήσεων – συγκέντρωσης προτάσεων και ενσωμάτωσης στο σχεδιασμό από ειδική ομάδα υπαλλήλων και ειδικών του σχεδιασμού.

Στο ανωτέρω φαίνεται ότι συντέλεσε η απουσία της μετάδοσης της αναγκαίας πολεοδομικής πληροφορίας των ρυθμίσεων που θα συντελεστούν με μέσα στα οποία μπορεί να έχει πρόσβαση (π.χ. διαδίκτυο, ΤΠΕ) με τρόπο κατανοητό στον μέσο πολίτη

(συνδυασμός κειμένου και χάρτη ή GIS) δίνοντας τον απαραίτητο χρόνο και καλώντας για τη συμμετοχή του στη διαμόρφωση του σχεδιασμού. Θα πρέπει εδώ να τονίσω ότι ειδικά η ενημέρωση της Πολιτικής αρχής του τόπου για την κατανόηση του ‘‘τι μέλει γενέσθαι’’ απαιτείται να είναι σαφής και πλήρης ως σημαντικό παράγοντα λήψης απόφασης.

Μια άλλη επίσης σημαντική παράμετρος είναι η θεσμική έλλειψη τυποποίησης και συστηματοποίησης των διαδικασιών ενημέρωσης και διαβούλευσης σε ενιαία βάση για όλες τις μελέτες, καθώς και η παραγωγή υποδειγμάτων για τις εγκριτικές πράξεις των ΓΠΣ.

Επομένως θα έλεγα ότι με τα ανωτέρω κριτήρια ο σχεδιασμός προσεγγίζει τον ορθολογικό (χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ των δυο ΓΠΣ)

- Απάντηση δεύτερου ερωτήματος

Η αποδοτικότητα κατά κύριο λόγο έχει να κάνει με το βαθμό συμμετοχής και τη ‘‘δέσμευση’’ των πολιτών στην εφαρμογή του όταν οι αποφάσεις που έχουν ληφθεί έχουν συμπεριλάβει τις ανάγκες τους. Υπό αυτή την έννοια, ο βαθμός απόδοσης δεν είναι υψηλός.

Κρίσιμο σημείο στην υλοποίηση αποτελεί η εξασφάλιση χρηματοδότησης για τα έργα υποδομής και τα δίκτυα προκειμένου να υλοποιηθούν γρήγορα ώστε οι ζώνες παραγωγικών δραστηριοτήτων να είναι ‘‘έτοιμες’’ για να λειτουργήσουν. Δέσμευση απ’ το ΓΠΣ Τυρνάβου για το σκοπό αυτό δεν υπάρχει αλλά μια καλή λύση είναι η προσαρμογή του προγραμματισμού τεχνικών έργων απ’ τη Τεχνική υπηρεσία και τη Δημοτική Υπηρεσία ύδρευσης αποχέτευσης προς το ΓΠΣ.

Η υλοποίηση των ανωτέρω αποτελεί ίσως το μεγαλύτερο κίνητρο για επενδύσεις κυρίως στο ΓΠΣ Τυρνάβου που δεν παρουσιάζει μίξη χρήσεων. Για παράδειγμα ο παραγωγός που θέλει να εντατικοποιήσει την παραγωγή του (κτηνοτροφικά πάρκα, μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, παραγωγικές δραστηριότητες) δεν θα προχωρήσει στην επένδυση συμβάλλοντας στην τοπική οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα αν δεν υπάρχουν τα έργα υποδομής. Αυτό κυρίως αφορά ολόκληρες ζώνες (δηλαδή οι κτηνοτροφικές ζώνες δεν μπορούν να λειτουργήσουν ως χώροι υποδοχής αν δεν υπάρχει η προσβασιμότητα, τα δίκτυα ύδρευσης κλπ). Η εμπειρία έχει δείξει ότι η άρτια αστική υποδομή και τα πολεοδομικά κίνητρα (ευνοϊκοί όροι δόμησης) αποτελούν βασικούς παράγοντες για την υλοποίηση της επένδυσης μιας δραστηριότητας. Ως προς αυτό το τελευταίο (παροχή κινήτρων) διαπιστώνεται μόνο στο ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου όπου υπάρχει ανάγκη λόγω του αυστηρού zoning.

Το τμήμα μας προσπάθησε απ’ τα τέλη του 2013 να ενημερώσει τους πολίτες στα πλαίσια των δυνατοτήτων του. Αυτό επετεύχθη κατά τη χορήγηση χρήσεων γης όπου πληροφορούσαμε τους πολίτες και τους Μελετητές ποιες θα είναι οι μελλοντικές χρήσεις γης κατά τη θεσμοθέτηση του.

Μετά τη θεσμοθέτηση όμως του ΓΠΣ Τυρνάβου, η υπηρεσία έχει γίνει αποδέκτης παραπόνων, απογοήτευσης και οργής πολλών ομάδων κυρίως κτηνοτρόφων και κάποιων Μελετητών Μηχανικών. Τα αρνητικά σχόλια αφορούσαν το λανθασμένο σχεδιασμό και την αδυναμία υλοποίησης του ΓΠΣ όσον αφορά την υπερσυγκέντρωση των κτηνοτροφικών πάρκων με το σκεπτικό ότι οι κτηνοτροφικές μονάδες (βάσει πείρας) δεν μπορούν να βρίσκονται σε μεγάλη εγγύτητα λόγω μετάδοσης ασθενειών. Θεωρώ ότι η πληροφορία αυτή εφόσον υπήρχε αλληλεπίδραση στις συμμετοχικές διαδικασίες θα μπορούσε να αξιοποιηθεί κατάλληλα κατά το σχεδιασμό και να ληφθούν καλύτερες αποφάσεις.

Επίσης το ζήτημα της περιβαλλοντικής προστασίας στη Δ.Ε. Τυρνάβου που αφορά την απομάκρυνση των πτηνοκτηνοτροφικών δραστηριοτήτων που βρίσκονται εντός των ΠΕΠ 1, ΠΕΠ 2 και οικισμών (Άρθρο 5 παρ.5.1 περίπτωση 10 του θεσμοθετημένου ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου) ενώ αποτελεί ίσως τη σημαντικότερη παράμετρο για την ποιότητα ζωής των κατοίκων φαίνεται ότι αντιμετωπίζεται στην πράξη ως ένα ευχολόγιο.

Για την υλοποίηση αυτού του εγχειρήματος απαιτείται πρόβλεψη οικονομικών πόρων, οργανωτική επάρκεια, χρονικός προγραμματισμός και πολιτική βούληση. Με λύπη διαπιστώνεται ότι δεν εντάσσεται καν ως πρόγραμμα δράσης στον προϋπολογισμό και δεν προβλέπεται σε επίπεδο μελέτης.

Ένα άλλο παράδειγμα αποτελεί η απομάκρυνση χρήσεων που δεν προβλέπεται η διατήρησή τους ακόμη και αν έρχονται σε σύγκρουση οι χρήσεις (προς πολεοδόμηση περιοχές). Στο Κριτήριο υπάρχουν κάποιες νόμιμες και λειτουργούσες δραστηριότητες οι οποίες κατά την πολεοδόμηση θα πρέπει να απομακρυνθούν (κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις κλπ). Ο προγραμματισμός υλοποίησης των δράσεων αν δεν προβλέπονται στο σχεδιασμό τότε αποτρέπεται η ίδια εφαρμογή του. Αυτό δηλαδή που παρατηρούμε και στα δυο ΓΠΣ είναι ότι δεν έχει δοθεί καθόλου έμφαση στο ζήτημα της υλοποίησης.

Η παρακολούθηση των ΓΠΣ σύμφωνα με το νέο νομοθετικό πλαίσιο γίνεται απ' την Π.Ε. Λάρισας το αρμόδιο τμήμα της οποίας δεν διαθέτει καν προσωπικό και εποπτικά μέσα. Άλλωστε η εμπειρία δείχνει ότι η χώρα μας απέχει απ' την εφαρμογή (δεδομένου ότι είχε θεσπιστεί μόνο ένας φορέας σε μια Νομαρχία για την εφαρμογή του) ενώ δεν έχει βελτιώσει θεσμικά το ζήτημα (τυποποίηση της διαδικασίας παρακολούθησης και αξιολόγησης των εγκεκριμένων ΓΠΣ και κυρίως η επεξεργασία δεικτών και προτύπων αξιολόγησης όπως έχει επισημανθεί από πολλούς επιστημονικούς φορείς)

Επομένως λαμβάνοντας υπόψη τα προηγούμενα σε συνδυασμό με την περιρρέουσα οικονομική κατάσταση θα λέγαμε ότι ο βαθμός απόδοσης και η εφικτότητα του ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου αξιολογούνται ως χαμηλά ενώ το ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα κρίνεται πιο αποδοτικό διότι ως έχει (όπως εγκρίθηκε το στάδιο Β1) παρουσιάζει μια μεγαλύτερη μίξη χρήσεων ενώ δεν απαιτούνται τόσα έργα υποδομής.

- Απάντηση τρίτου ερωτήματος

Παρατηρείται ότι υπάρχει διαφορετική προσέγγιση απ' τους Μελετητές Πολεοδόμους Χωροτάκτες μεταξύ δυο περιοχών με τα ίδια σχεδόν χαρακτηριστικά ως προς το φυσικό σχεδιασμό δυο χωρικών ενότητων που πλέον βρίσκονται υπό τη σκέπη μιας διευρυμένης Διοίκησης (Καλλικρατικός Δήμος). Το μοντέλο του αυστηρού διαχωρισμού των χρήσεων (χωροθέτηση επιτρεπόμενων μόνο χρήσεων και διασπορά τους) στη Δ.Ε. Τυρνάβου ανταγωνίζεται το μοντέλο της μίξης χρήσεων στη Δ.Ε. Αμπελώνα. Το 92% περίπου της Δ.Ε. Τυρνάβου αφορά ΠΕΠ ενώ το ίδιο ποσοστό για τη Δ.Ε. ενότητα Αμπελώνα αφορά ΠΕΠΔ (το 10% αντίστοιχα αφορά μόνο ΠΕΠ). Παράλληλα δια της αφαίρεσης απ' το γενικό διάταγμα των ειδικών Πολεοδομικών λειτουργιών ΦΕΚ 166/Δ/87 μη επιτρεπτών χρήσεων (με αποτέλεσμα να επιτρέπονται οι υπόλοιπες) φαίνεται ότι παρέχει μεγαλύτερο πλουραλισμό χρήσεων στο ΓΠΣ Αμπελώνα γεγονός που το καθιστά πιο συμβατό και "ευέλικτο" (υπό την έννοια των εναλλακτικών λύσεων και της ευκολίας εφαρμογής του). Η ΠΕΠ 3 του ΓΠΣ Τυρνάβου ως ζώνη με την μεγαλύτερη έκταση θα έπρεπε να έχει περισσότερες εναλλακτικές λύσεις προκειμένου ο σχεδιασμός να καταστεί πιο ευέλικτος. Ειδικότερα η ΠΕΠ 3 θα έπρεπε να έχει τη δυνατότητα ανάπτυξης μεγαλύτερου δυναμικού εκτατικής κτηνοτροφίας (αύξηση των ισοδύναμων – θα έπρεπε να είναι τουλάχιστον 50 καθότι δεν απαγορεύεται η άσκησή της στις δασικές-χορτολιβαδικές εκτάσεις) προκειμένου να προωθηθεί η κτηνοτροφία ως σημαντικό τομέας ενίσχυσης του πρωτογενούς τομέα.

Επίσης ο διαχωρισμός των περιοχών που έχουν μη δασικό χαρακτήρα στην ΠΕΠ 3 (από εκείνες που απαιτούν περισσότερη προστασία π.χ. χορτολιβαδικές, δασικές, αναδασωτέες, βιότοποι) είναι βασικός και η ενσωμάτωση - σύνδεση με τη γη με τα ίδια χαρακτηριστικά (ΠΕΠ 4) θα έπρεπε κατά την άποψή μου να υπάρχει.

Επιπρόσθετα η γη υψηλής παραγωγικότητας εφόσον δεν δύναται να είναι σε ΠΕΠΔ και αναγκαστικά κατατάσσεται σε ΠΕΠ (λόγω οδηγίας απ' το Υπουργείο) θα έπρεπε να περιλαμβάνει κάποιες άλλες χρήσεις (π.χ. μικρές βιοτεχνικές εγκαταστάσεις και επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης με αυστηρό περιορισμό δόμησης και περιβαλλοντικούς περιορισμούς που αφορούν μόνο τη μεταποίηση του Αγροτικού τομέα δηλαδή συναφείς μόνο με τον πρωτογενή τομέα. Δυνατότητα δηλαδή συνύπαρξης στο ίδιο γήπεδο ορισμένων δραστηριοτήτων του άρθρου 4 της εκτός σχεδίου Δόμησης και των άρθρων 2 και 3 – π.χ. καθετοποίηση προϊόντος κτηνοτροφικών μονάδων)

Παρατηρείται ότι υπάρχει μια μαξιμαλιστική λογική που βασίζεται στην αρχή της αυστηρής διαφύλαξης της γεωργικής γης και η εξομοίωσή της κατά ένα τρόπο με χώρους υψηλής περιβαλλοντικής προστασίας. Δεν βλέπω δηλαδή στην πράξη ο παραγωγός αγροτικού προϊόντος να μπορεί να αναπτυχθεί στο ίδιο το χωράφι του με υποτυπώδης έστω μεταποιητική δραστηριότητα παρά μόνο σε εκείνους που παράγουν κρασί και τσίπουρο.

Αυτό που θέλω να πω είναι ότι το ΓΠΣ της Δ.Ε. Αμπελώνα φαίνεται πιο ευέλικτο με την μίξη των χρήσεων και παρουσιάζει περισσότερες εναλλακτικές. Περισσότερες εναλλακτικές σημαίνει πιο εύκολη προσαρμογή στην πραγματικότητα και μεγαλύτερες πιθανότητες υλοποίησης (μεγαλύτερη αποδοτικότητα). Με τη σειρά της η μεγαλύτερη αποδοτικότητα συντελεί σε καλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης (με αποτέλεσμα στην

περίπτωση χαμηλότερης απόδοσης του ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου να μην υπάρχει ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ δυο χωρικών ενοτήτων του ίδιου Δήμου)

- Απάντηση στο τέταρτο ερώτημα

Ο ρόλος του Δήμου Τυρνάβου ήταν σημαντικός μέχρι τη θεσμοθέτηση αλλά για την υλοποίηση των στόχων, την καταγραφή των προβλημάτων και τις αναγκαίες παρεμβάσεις και βελτιώσεις που πρέπει να γίνουν είναι θεμελιώδης. Δεδομένου ότι ο σχεδιασμός είναι ένα δυναμικό φαινόμενο και ότι δεν είναι στατικός αλλά συνεχής θα πρέπει καταρχήν με όλες του τις δυνάμεις να υποστηρίξει την υλοποίηση του ήδη θεσμοθετημένου ΓΠΣ Τυρνάβου και να προωθήσει με ταχύτητα τη θεσμοθέτηση του ΓΠΣ Αμπελώνα.

Βασική προϋπόθεση είναι η οργάνωση και η σωστή λειτουργία των Δομών της Διοίκησης του Δήμου. Ο Δήμος σε γενικές γραμμές βρίσκεται σε πολύ χαμηλό επίπεδο οργάνωσης αλλά και επάρκειας προσωπικού προκειμένου να παράξει έργο. Ενδεικτικά αναφέρω ότι το Τμήμα της Πολεοδομίας είναι ένα νέο τμήμα στις Δομές του Δήμου και έχει αρμοδιότητες Πολεοδομικού Σχεδιασμού, Πολεοδομικού ελέγχου και Εφαρμογών και απαρτίζεται από δυο μόνιμους Μηχανικούς (ένας εκ των οποίων εκτελεί χρέη Προϊσταμένου) και έναν αποσπασμένο απ' την Τεχνική Υπηρεσία Μηχανικό με παράλληλα καθήκοντα. Είναι προφανές ότι το τμήμα υπολειτουργεί σε όλες του τις εκφάνσεις και παρόλο που υπάρχει η διάθεση και η απαιτούμενη προσήλωση στα καθήκοντα, η πραγματικότητα μας ξεπερνάει. Συνεπώς η μη επίλυση των ζητημάτων ανεπάρκειας προσωπικού ακυρώνει σε μεγάλο βαθμό την υλοποίηση, την παρακολούθηση, την καταγραφή προβλημάτων, την αξιολόγηση των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων και με εξαιρετικό κίνδυνο τα ΓΠΣ να παραμείνουν ευχολόγια.

Τα γεγονότα δείχνουν ότι δεν καταγράφεται εδώ και καιρό απ' την Πολιτική ηγεσία καμία ενέργεια που θα υποστηρίξει το σημαντικό αυτό μειονέκτημα αφού σκοπός είναι η προσφορά υπηρεσιών για την επίλυση των προβλημάτων των Δημοτών. Γενικότερα το σύστημα της Διακυβέρνησης του Δήμου πρέπει να βελτιωθεί και σίγουρα υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για την επίτευξη του στόχου αυτού. Αυτό μπορεί να γίνει και με τη βοήθεια της Τεχνολογίας (που κατά κάποιο τρόπο αποτελεί σύμμαχο της Διοικητικής δράσης). Ένα πρώτο βήμα μπορεί να γίνει με την βελτίωση της ιστοσελίδας του Δήμου η οποία πρέπει να γίνει εξωστρεφής και να έχει σημαντική αλληλεπίδραση με τον Δημότη και στη συνέχεια με έξυπνα συστήματα ελέγχου και εφαρμογών.

Επίσης η κουλτούρα παίζει σημαντικό ρόλο και πρέπει να αλλάξει καθώς είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι οι Δημοκρατικές λειτουργίες και η ενεργή συμμετοχή των πολιτών όταν ενσωματώνονται στο σχεδιασμό τότε τα αποτελέσματα είναι σημαντικά. Έχουμε διαπιστώσει επίσης ότι οι προτάσεις μόνο των ειδικών σε κάθε πρόβλημα που αφορά τη κοινωνία δεν συνεπάγονται και τη λύση τους αλλά η αναζήτηση της κατάλληλης και η ευελιξία του σχεδιασμού έχουν δείξει ότι λειτουργούν.

- Απάντηση πέμπτου διερευνητικού ερωτήματος

Αναμφισβήτητα έχει γίνει με τη θεσμοθέτηση του ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου το πρώτο βήμα που αφορά τη θέσπιση κανόνων για τη προστασία του περιβάλλοντος και των τοπικών πόρων. Από εκεί και πέρα όμως υπάρχει το ζήτημα της εφαρμογής των κανονισμών απ' τους ίδιους του Πολίτες (αφού δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα για τις υπηρεσίες που υποχρεούνται να τηρήσουν τα αναγραφόμενα στο ΓΠΣ ενώ κατά την αδειοδοτική διαδικασία θα υπάρξουν και οι αποκλεισμοί).

Θεωρητικά λοιπόν ωφελείται το περιβάλλον μέσω της ορθής διαχείρισης των χρήσεων γης, ωφελείται η τοπική οικονομία απ' τη σταθερότητα και τον προσδιορισμό των χώρων για επενδύσεις οι οποίες μπορούν να αντιμετωπίσουν την ανεργία, ωφελείται η κοινωνία απ' τα θετικά αποτελέσματα των δυο προηγούμενων παραγόντων. Πρακτικά όμως αυτό στο μέλλον θα εξαρτηθεί απόλυτα απ' τους παράγοντες που συντελούν στον βαθμό υλοποίησης ενός ΓΠΣ (θεσμικοί φορείς, πολιτική βούληση, οικονομικοί πόροι για την υλοποίηση υποδομών κλπ)

III. Καταγραφή απαντήσεων τρίτης συμμετέχουσας (κας Π.Ε.)

▪ Απάντηση πρώτου ερωτήματος

Το ΓΠΣ ΔΕ Τυρνάβου εκπονήθηκε με την επίβλεψη του Δήμου Τυρνάβου ενώ το ΓΠΣ ΔΕ Αμπελώνα με την επίβλεψη της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Στο ΓΠΣ ΔΕ Τυρνάβου έγινε προσπάθεια για ουσιαστική δημόσια διαβούλευση. Κλήθηκαν επανειλημμένως να συμμετέχουν τόσο τοπικοί φορείς (παραγωγικών τομέων, πολιτιστικοί, αθλητικοί κ.ο.κ.) αλλά και δημόσιες υπηρεσίες. Έγιναν δημοσιεύσεις στον τοπικό τύπο, ανακοινώσεις στο τοπικό ραδιόφωνο και συγκεντρώσεις.

Μόνο όμως στην Α φάση της μελέτης, προσήλθαν όλοι οι τοπικοί φορείς σε συναντήσεις που έγιναν με τους μελετητές. Κυρίως επειδή ευελπιστούσαν στην άμεση υλοποίηση κάποιου τεχνικού έργου που τους αφορά (όπως αγροτικών δρόμων, δικτύων άρδευσης, κτηνοτροφικών γεωτρήσεων κοκ).

Από εκεί και έπειτα η συμμετοχή τους ήταν μηδαμινή, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, παρόλες τις προσπάθειες που έγιναν από πλευράς του Δήμου. Η παρουσία κοινού ή εκπροσώπων φορέων στις παρουσιάσεις που έγιναν από τους μελετητές στην εξέλιξη της μελέτης, ήταν ελάχιστη. Ίδια ήταν και η ανταπόκριση των δημόσιων υπηρεσιών. Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν υπήρξε συμμετοχή από κανένα μηχανικό που δραστηριοποιείται στην περιοχή.

Σε ότι αφορά το ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα, παρόλο που δεν είχε ο Δήμος την επίβλεψη, έγιναν παρουσιάσεις όλων των σταδίων της μελέτης από τους μελετητές και η συμμετοχή κοινού και φορέων ήταν λίγο μεγαλύτερη από του Τυρνάβου κυρίως λόγω των πολλών πολεοδομικών προβλημάτων που χρονίζουν.

Επομένως, δεν υπήρξε ουσιαστική εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας (πολιτών, φορέων κλπ).

- Απάντηση δεύτερου ερωτήματος

Λόγω των διαφορετικών προσεγγίσεων των δύο ΓΠΣ, φαίνεται πως το ΓΠΣ ΔΕ Τυρνάβου εμφανίζει μεγαλύτερη δυσκολία άμεσης υλοποίησης δεδομένου ότι απαιτεί περισσότερους πόρους (όπως πολεοδόμηση οικισμού Κριτηρίου, πολεοδόμηση ζώνης βιοτεχνίας-βιομηχανίας κοκ) που είναι δύσκολο να εξευρεθούν στην παρούσα φάση

- Απάντηση τρίτου ερωτήματος

Τα δύο ΓΠΣ έχουν πολύ διαφορετικές προσεγγίσεις. Το ΓΠΣ ΔΕ Τυρνάβου θέτει πολύ περιοριστικούς κανόνες με σαφή διαχωρισμό των χρήσεων σε αντίθεση με το ΓΠΣ ΔΕ Αμπελώνα.

Το ΓΠΣ ΔΕ Τυρνάβου θέτει πολύ περισσότερες ζώνες τόσο ειδικής προστασίας όσο και περιορισμού - ελέγχου δόμησης απ' ότι το ΓΠΣ της ΔΕ Αμπελώνα.

- Απάντηση τέταρτου ερωτήματος

Η εμπλοκή του οφείλει να είναι ουσιαστική προκειμένου να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος στόχος. Αποτελεί όμως απαραίτητη προϋπόθεση η κατανόηση του σχεδιασμού και όσα αυτός συνεπάγεται. Δυστυχώς όμως στις περισσότερες περιπτώσεις δεν δίνεται η δέουσα βαρύτητα τόσο από την δημοτική αρχή, που δεν αντιλαμβάνεται την σπουδαιότητά του, όσο και από τις αρμόδιες υπηρεσίες, λόγω φόρτου εργασίας και έλλειψης προσωπικού.

- Απάντηση πέμπτου ερωτήματος

Θεωρητικά η θεσμοθέτηση ενός ΓΠΣ είναι προς όφελος όλων. Της κοινωνίας, της οικονομίας αλλά και του περιβάλλοντος. Απαραίτητη προϋπόθεση βέβαια αποτελεί να έχει γίνει σωστός σχεδιασμός (που θα έχει λάβει υπόψη τις πραγματικές ανάγκες και προβλήματα της περιοχής) και ουσιαστική υλοποίησή του.

IV. Καταγραφή απαντήσεων τέταρτου συμμετέχοντα (κ. Γ.Δ.)

- Απάντηση πρώτου ερωτήματος

Οι διαδικασίες τηρήθηκαν νομότυπα ωστόσο η συμμετοχή και η βούληση για συμμετοχή πολιτών, φορέων και οργανωμένων ομάδων ήταν πολύ χαμηλή πλην ελαχίστων εξαιρέσεων. Ακόμη και φορείς όπως το ΤΕΕ δεν έδειξε το παραμικρό ενδιαφέρον. Αν υπήρχε ενδιαφέρον με πραγματικές προτάσεις θα μπορούσαν να αποφευχθούν αρκετά προβλήματα

- Απάντηση δεύτερου ερωτήματος

Η εφαρμοσιμότητα και η υλοποίηση είναι έννοιες που πρέπει να ξεκαθαρίσει κανείς σε τι βαθμό ή ποσοστό μπορεί να θεωρηθεί ανεκτό ή μέτριο ή επιτυχές.

Αν καθορίσουμε αυθαίρετα μία κλίμακα:

Ελλιπής <30%

Ανεκτό 30-50%

Μέτριο 50-60%

Επιτυχές 60-80%

Άκρως επιτυχές 80-100%

Τότε μπορούμε να πούμε ότι

A. για το υπό θεσμοθέτηση ΓΠΣ της Δ.Ε. Αμπελώνα επειδή (βάσει του εγκεκριμένου Β1 σταδίου) θέτει λιγότερους περιορισμούς άρα και προϋποθέσεις για την περιβαλλοντική προστασία (σε σχέση με εκείνο της Δ.Ε. Τυρνάβου) θα λέγαμε ότι η αποδοτικότητά του είναι πιο μεγάλη, αν συνυπολογίσουμε το γεγονός ότι η παράδοση σχεδιασμού στη χώρα μας υστερεί σημαντικά στην υλοποίηση των ΓΠΣ ως διαδικασία σχεδιασμού.

B. για το θεσμοθετημένο ΓΠΣ της Δ.Ε. Τυρνάβου (ex ante αξιολόγηση) ή με μια swot analysis

β1: εφαρμοστικότητα = απ' τα δυνατά σημεία η ισχυρή δημόσια διοίκηση (μέτριο 50-60%)

β2 υλοποίηση= απ' τα αδύνατα σημεία η απουσία πολιτικής βούλησης (ανεκτό 30-50%)

- Απάντηση τρίτου ερωτήματος

Τα προηγούμενα ΓΠΣ (Τυρνάβου και Αμπελώνα) με τις διατάξεις του Ν.1337/'83 προέβλεπαν ΖΟΕ που ποτέ δεν πήραν ΦΕΚ όπως και οι περισσότερες ανά την Ελλάδα λόγω της πολυπλοκότητας φορέων. Το γεγονός αυτό δημιούργησε οικιστικές πιέσεις στους δυο μεγάλους οικισμούς (Τυρνάβου και Αμπελώνα) με ότι αυτό συνεπάγεται.

Τα νέα ΓΠΣ (αναθεωρήσεις) διαθέτουν σίγουρα θετικά στοιχεία τα οποία πρέπει να αξιοποιηθούν και σε γενικές γραμμές θα μπορούσαν να αξιολογηθούν από μέτρια ως επιτυχή. Υπάρχει διαφορετική φιλοσοφία στο σχεδιασμό χρήσεων γης και η αξιολόγησή τους στο στάδιο αυτό δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί. Μπορούν όμως να παρακολουθούνται προκειμένου να δούμε ποιο έχει καλύτερα αποτελέσματα ως προς τη προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης

- Απάντηση τέταρτου ερωτήματος

Κατά τη θεσμοθέτηση τόσο του ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου αλλά της Δ.Ε. που βρίσκεται σε εξέλιξη, ο ρόλος του Δήμου ήταν περισσότερο συντονιστικός και όχι ιδιαίτερα αποφασιστικός.

- Απάντηση πέμπτου ερωτήματος

δεν μπορεί να απαντηθεί ρεαλιστικά *ex ante*. Μπορεί να ειπωθεί δυνητικά το σύνολο του πληθυσμού με μέτρια περιφερειακή επιρροή κυρίως στη γειτνίαση με Λάρισα

Η καταγραφή απαντήσεων του πέμπτου συμμετέχοντα δεν ήταν δυνατή παρόλο που έγιναν όλες οι απαιτούμενες ενέργειες λόγω υπερβολικού φόρτου εργασίας του Αντιδημάρχου Δ. Τυρνάβου.

Κεφάλαιο Στ : Συμπεράσματα - Προτάσεις

6.1 Συμπεράσματα

Ο εξωαστικός χώρος του Δήμου ρυθμίζεται για πρώτη φορά ενάντια στις ανεξέλεγκτες διαθέσεις της αγοράς μέσω του ισχυρά κανονιστικού χαρακτήρα των ΓΠΣ του Ν.2508/97. Με την ολοκλήρωση της θέσπισης και του ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα ολοκληρώνεται η προστασία απ' τη 'μη ρυθμιζόμενη' δόμηση που παρέχει το Π.Δ. 24.5.'85 (ΦΕΚ 270/Δ'85) 'περί εκτός σχεδίου δόμηση' σε ολόκληρο το Δήμο Τυρνάβου με αποτέλεσμα να ελέγχονται οι δραστηριότητες μέσω των χρήσεων γης και να προστατεύεται αρχικά το περιβάλλον. Υπό την έννοια αυτή (συγκρίνοντάς τη με τη μη θεσμοθέτηση χρήσεων γης) τα ΓΠΣ του Ν. 2508/97 αποτελούν καταρχήν βασικό εργαλείο για τη πορεία προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Από έρευνα που διενεργήθηκε απ' το Παρατηρητήριο Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ (2014:44) σε Μελετητές Χωρικών Σχεδίων και Επιχειρήσεις προέκυψε ότι για τους Μελετητές 'το βασικότερο εργαλείο σχεδιασμού για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας είναι το ΓΠΣ, διότι παρέχει στις επιχειρήσεις το πλαίσιο για τη χωροθέτησή τους' ενώ για τις επιχειρήσεις δίνεται έμφαση στην ολοκλήρωση των υποδομών 'ώστε να έχει πραγματική προστιθέμενη αξία η εγκατάσταση εντός αυτού'.

Συνεπώς το θεσμικό πεδίο και η σαφήνιά του μέσω της θέσπισης των ΓΠΣ (μέσω της ασφάλειας δικαίου) απ' τη σκοπιά της Επιχειρηματικής ανάπτυξης αποτελούν βασικό κριτήριο για την προώθηση της εμπιστοσύνης η οποία με τη σειρά της συμβάλλει στην

εισροή κεφαλαίων. Μέσω των επενδύσεων, αυξάνεται η παραγωγή με θετικές δημοσιονομικές επιπτώσεις (αύξηση ΑΕΠ) .

Εικόνα 4.14 Σχέση ελλείματος Εμπιστοσύνης Επενδύσεων

Πηγή ΣΕΒ, http://www.sev.org.gr/Uploads/pdf/executive_Planning_Study.pdf

Επίσης είναι προφανές ότι με τον σχεδιασμό των χρήσεων γης των ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου και Αμπελώνα πληρούνται σε γενικές γραμμές τα κριτήρια που θέτει ο Ν. 2508/’97 αφού συμβάλλουν:

- ✓ στην προστασία του περιβάλλοντος απ’ την ανεξέλεγκτη δόμηση και την ανάπτυξη διάφορων ‘βλαβερών’ δραστηριοτήτων
- ✓ στη προστασία των ευαίσθητων οικοσυστημάτων, βιότοπων και πολιτιστικού αποθέματος
- ✓ στη δημιουργία βιώσιμων οικισμών και στην αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος
- ✓ στον σαφή καθορισμό των χρήσεων γης και στην αποφυγή σύγκρουσης μεταξύ αυτών
- ✓ στην Τοπική οικονομική ανάπτυξη
- ✓ στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων

Κατά την εξέλιξη και μέχρι τη θεσμοθέτησή τους η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελλάδα επαναπροσδιορίστηκε και τέθηκαν πιο συγκεκριμένοι στόχοι ενώ τα κριτήρια εξειδικεύτηκαν σε εθνικό επίπεδο αλλά κυρίως σε Ευρωπαϊκό και Παγκόσμιο. Βάσει των ανωτέρω κριτηρίων και όπως αυτά αναλύθηκαν στο Θεωρητικό πλαίσιο (ειδικότερα στις παρ. 1.3, 3.2, 3.2.2 και 3.3) διαπιστώνονται αποκλίσεις του Τοπικού Χωρικού Σχεδιασμού του Δήμου Τυρνάβου απ’ τους στόχους της Αστικής Αειφορίας ενώ η προσέγγιση της

Βιώσιμης Ανάπτυξης με τα παρόντα ΓΠΣ δεν μπορεί να μετρηθεί ποσοτικά. Οι αποκλίσεις αυτές πηγάζουν κυρίως απ' το Νομικό και Διοικητικό σύστημα της χώρας και τις παθογένειές του.

Όμως η έρευνά μας εστιάστηκε στην ‘‘αποκρυπτογράφηση’’ των προβληματικών σημείων του Σχεδιασμού προκειμένου αυτή η εργασία να αποτελέσει το συνδετικό κρίκο για τη βελτίωσή του, την αύξηση της απόδοσής του και να αναδείξει τις πρακτικές που θα συμβάλλουν στη προσέγγιση του Δήμου Τυρνάβου στον τελικό στόχο της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η προσέγγιση του στόχου αυτού επιχειρείται παρακάτω με τα συμπεράσματα και τις προτάσεις (βελτιωτικές προσεγγίσεις).

Απ' την ανάλυση του περιεχομένου της ποιοτικής έρευνας σε συνδυασμό με τα εξαγόμενα που αφορούν τη συγκριτική προσέγγιση των ΓΠΣ (βλ. 4.7) προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

I. Συμμετοχικές διαδικασίες - Διακυβέρνηση

Ο σχεδιασμός πραγματοποιήθηκε από πάνω προς τα κάτω και στις δυο διαδικασίες εκπόνησης των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων (Δ.Ε. Τυρνάβου και Αμπελώνα). Οι διαδικασίες αλληλεπίδρασης με το κοινό, που αποτελεί την πλέον κοινωνική διάσταση του Σχεδιασμού αλλά και της ισχυρής διακυβέρνησης, υλοποιήθηκαν μόνο όσον αφορά την μετάδοση της πληροφορίας. Διαφορές ουσιαστικές στο αποτέλεσμα της συμμετοχής δεν υπάρχουν απλά εντοπίζεται μεγαλύτερο ενδιαφέρον συμμετοχής στη Δ.Ε. Αμπελώνα με ισχυρό αποτέλεσμα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αποτέλεσμα των ανωτέρω είναι η στάσιμη μορφή διακυβέρνησης (αντιπροσωπευτική αντί συμμετοχική), το μοντέλο σχεδιασμού να προσεγγίζει το ορθολογικό ενώ ‘‘χάθηκε’’ η ευκαιρία οι Πολιτικές Σχεδιασμού να συν - διαμορφωθούν απ' τους πολίτες (και όχι για τους πολίτες). Έτσι στον Δήμο Τυρνάβου παρόλο που διανύει τον όγδοο χρόνο της οικονομικής κρίσης στοιχείο της ‘‘παράδοσης σχεδιασμού’’ παραμένει ένα πλαίσιο ισχυρά κανονιστικό, ρυθμιστικό και συγκεντρωτικό.

Οι Δημότες αλλά ακόμη και τα τοπικά Μελετητικά γραφεία (όσοι συμμετείχαν) φαίνεται ότι δεν κατανόησαν το νόημα του σχεδιασμού και τον τρόπο που τους επηρεάζει. Επιπρόσθετα η έλλειψη της ολοκληρωμένης διαδικασίας συμμετοχής απέτρεψε τη συγκέντρωση περαιτέρω πληροφορίας για την διερεύνηση όλων των πτυχών των προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας με αποτέλεσμα να υφίσταται αμφιβολία αν ο Σχεδιασμός τις συμπεριέλαβε και συνέβαλλε στη λύση τους.

Διαπιστώνεται παράλληλα ότι ο Δήμος Τυρνάβου όσον αφορά την επικοινωνία με το κοινό υστερεί σε μεγάλο βαθμό στις διαδραστικές μορφές που παρέχουν οι ΤΠΕ σε σχέση με άλλους Δήμους της χώρας που έχουν την ίδια δυναμικότητα (πληθυσμό κλπ). Το

γεγονός αυτό συνέβαλλε ως σημαντική αιτία στην αδυναμία κατανόησης απ' τον μέσο πολίτη των προθέσεων του Σχεδιασμού.

Παρατηρείται επίσης ότι εισπράττεται αδιαφορία για τις συμμετοχικές διαδικασίες αλλά και αρνητισμός, γεγονός που αποτυπώνει την υπάρχουσα κουλτούρα της τοπικής κοινωνίας και το σύστημα αξιών της. Το τοπικό σύστημα αξιών συμπιέζεται απ' τις συνθήκες της οικονομικής κρίσης ενώ ήδη έχει αλλοιωθεί απ' την παγκοσμιοποίηση. Δυστυχώς εισπράττεται ότι η μέση κουλτούρα των Δημοτών τείνει προς το πρόσκαιρο ατομικό συμφέρον και όχι της ωφέλειας μέσω της συλλογικής προσπάθειας γεγονός που αντανακλάται στις μετρήσεις της ΕΛΣΤΑΤ (υψηλού ποσοστού κατοίκων με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης). Η έλλειψη των κοινόχρηστων χώρων αλλά και η κατάληψη των ελεύθερων και κοινόχρηστων χώρων στους οικισμούς (κυρίως στους μεγαλύτερους) σε ολόκληρο το Δήμο τείνει να αποδείξει τις μετρήσεις.

Ο αρνητισμός (πέραν του συστήματος αξιών) προέρχεται (κατά κύριο λόγο) απ' την έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών προς τους Τοπικούς θεσμούς που οφείλουν να διαφυλάξουν τη νομιμότητα, να αναδείξουν τη δίκαιη Πόλη και να αποκαταστήσουν τη χαμένη εμπιστοσύνη.

Επομένως η κοινωνική διάσταση τόσο του ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου όσο και της Δ.Ε. Αμπελώνα κρίνεται αρκετά αποδυναμωμένη σε σχέση με τις άλλες δυο διαστάσεις της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

II. Υλοποίηση – βαθμός απόδοσης ΓΠΣ

Αναγνωρίζεται η συσχέτιση της υλοποίησης των ΓΠΣ με δυο βασικούς άξονες:

- α. την βούληση της Πολιτικής Διοίκησης που ασκεί τη διαχείριση της Πόλης
- β. τον ίδιο το Σχεδιασμό ως διαδικασία όπου:

- i. Το αποτέλεσμα του σχεδιασμού διαμορφώνεται συναινετικά μεταξύ φορέων λήψεων αποφάσεων και κοινού (υψηλός βαθμός συμμετοχής και αλληλεπίδραση)
- ii. οι απαιτούμενες δράσεις με τον καθορισμό των έργων, μελετών με ρεαλιστικούς όρους, τον χρονικό προγραμματισμό τους και την εξασφάλιση των απαιτούμενων οικονομικών πόρων

αποτελούν βασικές παραμέτρους ώστε να καταστούν τα ΓΠΣ εργαλεία βιώσιμης ανάπτυξης και όχι ευχολόγια.

Παρατηρείται ότι στην περίπτωση που το ΓΠΣ ως τοπικό χωρικό σχέδιο θεσμοθετείται με ισχυρό τον άξονα β. (και των παραμέτρων του) τότε αποδυναμώνεται η εξάρτηση απ' τον άξονα α. και η εφαρμογή του σχεδιασμού και κατ' επέκταση η αποδοτικότητά του διασφαλίζονται σε ικανοποιητικό βαθμό.

Συνδυάζοντας τα ανωτέρω με τις απαντήσεις και τα συμπεράσματα του πρώτου ερωτήματος προκύπτει ότι για τα ΓΠΣ του Καλλικρατικού Δήμου Τυρνάβου, η έλλειψη εργαλείων στρατηγικού σχεδιασμού, μηχανισμών δημόσιας διαβούλευσης, συμμετοχικότητας και υψηλής ικανότητας εφαρμογής τείνει ως ένα βαθμό να αντισταθμιστεί απ' την βούληση της Πολιτικής Διοίκησης προς την επίτευξη της Βιώσιμης Ανάπτυξης γεγονός που αναδεικνύει τη μορφή διακυβέρνησης (στην περίπτωση που αυτή κρίνεται ως ισχνή το αποτέλεσμα τείνει στη μείωση της αποδοτικότητας τους).

III. Περιβαλλοντική προστασία και Οικονομική Ανάπτυξη

Όσον αφορά το σχεδιασμό χρήσεων γης αναγνωρίζεται η υψηλή Περιβαλλοντική προστασία του ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου (σε όλα σχεδόν τα επίπεδα – Αγροτική γη, παραποτάμια, παραλίμνιες κλπ) έναντι του ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα του οποίου η διάχυση των δραστηριοτήτων σε ολόκληρο των εξωαστικό χώρο είναι μεγαλύτερη στο σύνολό της. Η ολοκλήρωση όμως απαιτεί διάφορες δράσεις οι οποίες είναι συνάρτηση των οικονομικών πόρων αλλά και της πολιτικής βούλησης. Το ίδιο συμβαίνει με την ανάπτυξη των Περιοχών Παραγωγικών Δραστηριοτήτων όπου απαιτείται η πολεοδόμηση ή τουλάχιστον η υλοποίηση των υποδομών προκειμένου να γίνουν οι απαιτούμενες επενδύσεις. Ο ανωτέρω συνδυασμός σε συνδυασμό με την απουσία ενναλακτικών σεναρίων καθιστά την Ανάπτυξη ‘‘υψηλού ρίσκου’’

Αντιθέτως στο ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα όπου είναι διαφορετική η φιλοσοφία (λίγες και μεγάλες ζώνες με περισσότερο πλουραλισμό χρήσεων) το καθιστά πιο ευέλικτο (υπό την έννοια των ενναλακτικών λύσεων και της ευκολίας εφαρμογής του λόγω μη απαίτησης πολλών υποδομών). Η διάχυση όμως του τελευταίου έχει ως αποτέλεσμα η ισορροπία να αλλάζει εις βάρος της ισχυρής διαφύλαξης της Αγροτικής γης και υπέρ της στήριξης της οικονομικής Ανάπτυξης. Επειδή όμως η αξιολόγηση των χρήσεων δεν μπορεί να μετρηθεί ποσοτικά στο στάδιο αυτό η παρακολούθηση και η ανάλυση σε ικανό βάθος χρόνου μέσω των δεικτών, μπορεί να δώσει κάποιες κατευθύνσεις ως προς τη προσέγγιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

IV. Ο ρόλος του Δήμου Τυρνάβου

Καταγράφεται η αδιαμφισβήτητη σημαντικότητα του Δήμου Τυρνάβου προς το στόχο της Βιώσιμης Ανάπτυξης καθότι μια απ' τις αποστολές του, μέσω των δομών που διαθέτει, είναι η ορθή διαχείριση των πόρων μεταξύ των κοινωνικών ομάδων εντός των διοικητικών τους ορίων.

Αναδεικνύονται όμως τα προβλήματα που καλείται να ξεπεράσει προκειμένου να συμβάλλει καθοριστικά στο στόχο αυτό. Διαπιστώνεται έλλειμα διαχειριστικής

επάρκειας λόγω έλλειψης προσωπικού, αποφασιστικότητας αλλά και δέουσας σημασίας προς τη σημαντικότητα του Σχεδιασμού.

Επίσης καταγράφεται έλλειψη διαδραστικών μέσων επικοινωνίας (Ηλεκτρονική τεχνολογία μέσω της πληροφορικής, διαδραστική ιστοσελίδα) που μπορούν να βοηθήσουν την διοικητική δράση όσον αφορά την κατανόηση σημαντικών παραμέτρων του σχεδιασμού απ' τον απλό πολίτη. Τα προαναφερόμενα έρχονται να επιβεβαιώσουν την έλλειψη ισχυρής διακυβέρνησης.

Η διαμόρφωση επίσης μιας άλλης κουλτούρας προκειμένου να λαμβάνονται πολιτικές με την ενεργή συμμετοχή των πολιτών αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα για τη δημιουργία συνθηκών αιεφορίας

V. Υλοποίηση σχεδιασμού για τη μεγιστοποίηση ωφελειών

Αναγνωρίζεται ότι με τα ΓΠΣ του Δήμου Τυρνάβου (ήδη θεσμοθετημένου ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου μαζί με την επικείμενη θεσμοθέτηση του ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα) έχει γίνει μια σημαντική προσπάθεια για την θέσπιση κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος, των τοπικών φυσικών πόρων, της αστικής διάχυσης, του πολιτιστικού αποθέματος και της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης. Η προκύπτουσα ωφέλεια της κοινωνίας μέσω των προηγούμενων παραμένει μια θεωρητική ιδέα αν δεν ολοκληρωθεί ο σχεδιασμός μέσω του προγραμματισμού της υλοποίησης. Οι ασκούντες την αστική διαχείριση θα πρέπει να εστιάσουν στο σκοπό αυτό και να δώσουν απόλυτη προτεραιότητα διαμορφώνοντας όλα τα προγράμματά τους προς την εξυπηρέτησή του ώστε η ωφέλεια της κοινωνίας να μεγιστοποιηθεί.

6.2 Βελτιωτικές προσεγγίσεις του σχεδιασμού (προτάσεις)

Βάσει της ανωτέρω ανάλυσης προκύπτει ότι οι σημαντικότερες αξίες της Βιώσιμης Ανάπτυξης απ' τις οποίες αποκλίνουν και τα δυο ΓΠΣ (Δ.Ε. Αμπελώνα και Τυρνάβου) είναι:

- i.** η συμμετοχικότητα για τη λήψη αποφάσεων
- ii.** η αδράνεια των πολιτών - φορέων για ζητήματα που τους αφορούν
- iii.** η έλλειψη χρηστής Διοίκησης
- iv.** η ισχυρή διακυβέρνηση
- v.** η μη ολοκλήρωση του Σχεδιασμού με το πρόγραμμα υλοποίησης

Επειδή ο σχεδιασμός είναι συνεχής οι προτάσεις βασίζονται στους ανωτέρω άξονες και οι οποίες θεωρούμε ότι μπορούν να συμβάλλουν θετικά προς τους στόχους των ΓΠΣ και οι οποίες αναλύονται ως εξής:

- ✓ Πρέπει ο Δήμος Τυρνάβου να έχει ένα κοινό όραμα για την πόλη και τους οικισμούς και θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη σημαντικότητα της δημιουργίας του κοινού αγαθού (η βιωσιμότητα των οικισμών) τόσο απ' τις δομές του όσο απ' τις μελλοντικές Πολιτικές Αρχές του τόπου
- ✓ Εστίαση στη θεσμοθέτηση του ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώνα (με τη δυνατότητα να συμπεριληφθούν οι προτάσεις στο στάδιο αυτό)
- ✓ Βελτίωση της διοικητικής και εν γένει διαχειριστικής επάρκειας του Δήμου με την αναδιοργάνωση των δομών και του μοντέλου Διοίκησης όπου θα υπάρχει στοχευμένη δράση και κυρίως η απαιτούμενη τεχνογνωσία. Στο μοντέλο αυτό θα πρέπει να εστιάζεται στον Πολεοδομικό σχεδιασμό και αναπτυξιακό προγραμματισμό με ξεκάθαρο το ρόλο του κάθε συμμετέχοντα με περίγραμμα θέσης, καθηκοντολόγιο, καλές πρακτικές διοίκησης με στόχο τη συνεργασία – συντονισμό των φορέων που διαχειρίζονται την πόλη ώστε να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα ολιστικά και όχι αποσπασματικά
- ✓ Βελτίωση της διακυβέρνησης του Δήμου εφαρμόζοντας καλές πρακτικές όπως:
 - Ενδυνάμωση συμμετοχικών διαδικασιών και αναζήτηση συναίνεσης απ' τους πολίτες και ιδιωτικούς φορείς κατά τη λήψη αποφάσεων ενεργοποιώντας τους και δημιουργώντας την "κουλτούρα" της κοινωνίας των πολιτών
 - Αναζήτηση και ενδυνάμωση τοπικών οικονομικών πόρων
 - υιοθέτηση της αρχής της επικουρικότητας (σε σύμπνοια με καλές πρακτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου είναι αναγκαίο οι αποφάσεις να παίρνονται στο χαμηλότερο επίπεδο διοίκησης)
 - Ενίσχυσης της πληροφορίας προς επαγγελματικούς φορείς και πολίτες με τον ουσιαστικό τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό με σύγχρονες ΤΠΕ (εξωστρέφεια και πληροφόρηση με αναβάθμιση της Ιστοσελίδας και εξασφάλιση ηλεκτρονικής διαδραστικής επικοινωνίας για κάθε τμήμα του Δήμου
 - Εφαρμογή της δικτύωσης για την αναζήτηση καλών πρακτικών με Δήμους της χώρας αλλά και της Ευρώπης με παρόμοια προβλήματα (Think Global act in Networks) - Ίδρυση τοπικού Συνδέσμου και μνημονίου συνεργασίας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των όμορων Δήμων και κατ' επέκταση του Νομού Λάρισας με πρωτοστάτη το Δήμο Τυρνάβου (Λάρισα, Τύρναβος, Ελλασσόνα κλπ) και συνεργασία με το Ελληνικό Περιφερειακό Κέντρο Δράσης Gr-RAC για την υλοποίηση δράσεων τοπικού χαρακτήρα
- ✓ Σύσταση ομάδας με πρωτοβουλία των Προϊσταμένων Τμημάτων Μηχανικών του Δήμου και Απόφαση της Πολιτικής Αρχής, ιεράρχησης αναγκών όσον αφορά την υλοποίηση των έργων - μελετών μέσω της άντλησης πόρων απ' τα υπάρχοντα Αναπτυξιακά εργαλεία και προγράμματα προκειμένου να καταστεί πιο εύκολη η εφαρμογή των ΓΠΣ και παράλληλα η καταγραφή των δυσκολιών και προβλημάτων

- ✓ Προσαρμογή των προγραμμάτων των τμημάτων του Δήμου σχετικά με την υλοποίηση των ΓΠΣ
- ✓ Σταδιακή μέτρηση δεικτών βιωσιμότητας με την παρακολούθηση, καταγραφή αποτελεσμάτων, αξιολόγηση, επαναπροσδιορισμό, ανατροφοδότηση μέτρων και πολιτικών
- ✓ Συνεργασία Δήμου με Τριτοβάθμια ιδρύματα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και ΤΕΙ Λάρισας για την παροχή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα (βέλτιστης διαχείρισης υδάτινων πόρων, αναπτυξιακών εργαλείων, διοικητικής μεταρρύθμισης και αναβάθμισης)
- ✓ Μαζική απελευθέρωση των προβλεπόμενων απ' το εγκεκριμένο Σχέδιο Πόλης κοινόχρηστων χώρων της Πόλης του Τυρνάβου με:
 - Εφάπαξ ειδική εισφορά σε χρήμα για την εξασφάλιση σημαντικών κοινόχρηστων χώρων σε παλιά Σχέδια Πόλεως (άρθρο 16, Ν.2508/97) ή
 - Εφαρμογή εισφορών γης σε προβληματικές περιοχές (άρθρο 15, Ν.2508/97)
- ✓ Εστίαση στον τρόπο με τον οποίο θα καταστεί βέλτιστη στην πράξη η εξοικονόμηση και η διαχείριση των υδάτων κυρίως στον εξωαστικό χώρο (για την άρδευση)
- ✓ Καταγραφή (μη νόμιμων) υφιστάμενων εγκαταστάσεων κτηνοτροφίας σε ολόκληρο το Δήμο και προτάσεις για τη μετεγκατάστασή τους
- ✓ Η αγροτική παραγωγή και τυχόν επιδοτήσεις (συμπληρωματικές ενισχύσεις κλπ) θα πρέπει οπωσδήποτε να συνδεθούν με κριτήρια προστασίας του περιβάλλοντος (έχοντας ως βασικό κριτήριο τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των δικαιούχων αγροτών)
- ✓ Προώθηση μοντέλου πιο υψηλών πυκνοτήτων στον Αμπελώνα και συμπαγούς Δόμησης με τροποποίηση των όρων Δόμησης (πρόταση για δυνατότητα κατασκευής Γ' ορόφου και ύψους max 11,0 μ) εφόσον η Γεωλογική μελέτη το επιτρέπει
- ✓ Ενιαίος σχεδιασμός μεταφορών και χρήσεων γης όπου θα δίνονται πολεοδομικά κίνητρα (π.χ. ύψος και Σ.Δ.) σε συνάρτηση με τον βαθμό εξυπηρέτησής της κάθε περιοχής από μέσα μαζικής μεταφοράς και σταδιακή υιοθέτηση μέτρου "αστικών διωδίων" για το κέντρο του Τυρνάβου
- ✓ Περισσότερη εστίαση στην δημιουργία ταυτότητας όλων των οικισμών (αλλά κυρίως του Τυρνάβου και Αμπελώνα) με εξειδικεύσεις, υποστήριξη και προώθησή τους (δημιουργία brand με στόχο την οικονομική αποδοτικότητα)

Έχει αποδειχθεί ότι τα συστήματα χωρικού σχεδιασμού στην Ευρώπη επηρεάζονται από το νομικό σύστημα κάθε χώρας. Σύμφωνα με τον Lalenis (2007) η εφαρμογή του σχεδιασμού εξαρτάται από το διοικητικό σύστημα της χώρας, αφού οι διαδικασίες και οι επίσημες/ανεπίσημες σχέσεις μεταξύ των διοικητικών δομών, διαμορφώνουν και επηρεάζουν κάθε εφαρμογή σχεδιασμού.

Ο στρατηγικός χαρακτήρας του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα για το επίπεδο των διοικητικών ορίων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης παρόλο που είναι υποχρεωτικός και για

τον οποίο υπάρχουν προδιαγραφές απ' το αρμόδιο Υπουργείο παρουσιάζει ελλείψεις, αδυναμίες όσον αφορά την παρακολούθηση και εφαρμογή και προπάντων γραφειοκρατικές αγκυλώσεις.

Η αλληλεπίδραση φαίνεται να μην είναι διαρκής (απ' τη στιγμή της έγκρισης) αλλά και μη καθορισμένη και η χρονική διάσταση δεν αποτελεί κεντρικό και μεταβαλλόμενο στοιχείο της διαδικασίας (μοιάζουν δηλαδή περισσότερο σαν projects παρά ως διαδικασία όπου το σύνολο των αποφάσεων θα διαμορφώνουν τη χωρική ανάπτυξη).

Το σύστημα του σχεδιασμού όπως εν πολλοίς έχει επισημανθεί από ακαδημαϊκούς αλλά και έμπειρους πολεοδόμους – χωροτάκτες, είναι αρκετά χαοτικό με αποτέλεσμα να οδηγεί σε προστριβές και διαμάχες. Ο πρόσφατος Ν.4269/'14 ο οποίος έχει αντικατασταθεί απ' το Ν. 4447/'16 φαίνεται ότι προσπαθεί να ξεπεράσει τις κάποιες αδυναμίες όσον αφορά την καθυστέρηση μέχρι την τελική έγκριση και μένει να κριθεί στο άμεσο μέλλον κατά πόσο αντιμετωπίζει λοιπά καίρια ζητήματα.

Ο Δήμος Τυρνάβου πρέπει να προγραμματίσει και να συνεχίσει να σχεδιάζει τη βιώσιμη χωρική Ανάπτυξη για το σύνολο της εδαφικής του Περιφέρειας προκειμένου να πετύχει ίδια επίπεδα ανάπτυξης των Δημοτικών Ενοτήτων του και προπάντων την αντιμετώπιση της καθυστέρησης των μειονεκτικών περιοχών.

Θα πρέπει όμως να απασχολεί ιδιαίτερα το γεγονός όπως επισημαίνεται απ' τους Ανδρικοπούλου κ.α (2007:103) ότι ‘‘τα προβλήματα της πολιτικής του Πολεοδομικού Σχεδιασμού στη χώρα μας, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την εφαρμογή του, αίρουν στην πράξη την αυστηρότητα του συστήματος υπέρ μιας χώρας χωρίς αρχές αστικής ανάπτυξης, η οποία καθοδηγείται απ' την υπερεκμετάλλευση της γης’’.

Βιβλιογραφία

Α. Ελληνικές Βιβλιογραφικές Πηγές

Αθανασίου, Ε. (2015). *Πόλη και Φύση : Θεωρήσεις της φύσης στον πολεοδομικό σχεδιασμό*. Αθήνα-ΕΜΠ : Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Ανδρικοπούλου, Ε. & Γιαννακού Α., κ.α. (2007). *Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές: για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη*. Αθήνα : Κριτική

Αραβαντινός, Α. (2007). *Πολεοδομικός Σχεδιασμός : Για μια βιώσιμη ανάπτυξη του Αστικού Χώρου*. Β' έκδοση αναθεωρημένη. Αθήνα : Συμμετρία

Βιτοπούλου, Α. & Γεμεντζή, Γ. & Γιαννακού κ.α. (2015). *Βιώσιμες Πόλεις : Προσαρμογή και ανθεκτικότητα σε περιόδους κρίσης*. Αθήνα-ΕΜΠ : Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Βογιατζής, Κ., (2012). *Περιβαλλοντική Τεχνική & Θεσμικό Πλαίσιο Εφαρμογής*. Β' έκδοση. Αθήνα : Συμμετρία

Γιαουτζή, Μ. & Στρατηγέα, Α. (2011). *Χωροταξικός σχεδιασμός: Θεωρία και πράξη*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Οικονόμου, Δ. (2008). Σημειώσεις για το μάθημα «Πολεοδομική Πολιτική». Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Λαλένης, Κ., (2003), «Από τις Λαϊκές Συνελεύσεις στους Φορείς Εταιρικών Σχέσεων Ιδιωτικών και Δημόσιων Συμφερόντων: Ανασκόπηση των Συμμετοχικών Διαδικασιών στον Πολεοδομικό Σχεδιάσμό στην Ελλάδα κατά την τελευταία 20ετία», Εισήγηση στο Συνέδριο «Κοινωνία και Πόλη» Συνδέσμου Κοινωνιολόγων Κύπρου, Λευκωσία, 20-23 Μαρτίου.

Πολύζος, Σ. (2015). *Αστική ανάπτυξη*. Αθήνα: Κριτική

Σιόλας, Α. & Βάσση, Α. & Βλαστός, Θ. κ.α. (2015). *Μέθοδοι, Εφαρμογές και Εργαλεία Πολεοδομικού Σχεδιασμού*. Αθήνα-ΕΜΠ : Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Στρατηγέα, Α. (2015). *Θεωρία και Μέθοδοι Συμμετοχικού Σχεδιασμού*. Αθήνα-ΕΜΠ : Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Τασοπούλου, Α. (2011). *Αστική διακυβέρνηση: Πολεοδομική πολιτική και διαχείριση του χώρου με εφαρμογή στα ΓΠΣ-ΣΧΟΟΑΠ στην Ελλάδα (Διδακτορική Διατριβή)*. Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη.

Β. Ξενόγλωσσες Βιβλιογραφικές Πηγές

Geddes, P. (1915). *Cities in Evolution: An introduction to the town planning movement and the study of civics*. London: William & Norgate.

Healey, P. και Williams, R., (1994), ‘European urban planning systems: diversity and governance, *International Perspectives in Urban Studies*, London: Jessika Kingsley Publishers, pp.87-107.

Lalenis K. (2007), “*Typology of EU national governance and spatial planning systems*” PLUREL WP2.2

Mumford, L. (1937). *What is a City*. Architectural Record, LXXXII, pp.58-62.

Newman, P. and Thornley, A. (1996). , «*Urban Planning in Europe: International Competition, National Systems and Planning Projects*», London: Routledge

Panagiotopoulou, M. & Stratigea, A. (2014). «A Participatory Methodological Framework for Paving Alternative Local Tourist Development Paths: The Case of Sterea Ellada Region», *European Journal of Futures Research (EJFR)*. 2(44): 1-15, Doi: 10.1007/s40309-014-0044-7.

Roberts M. (1974), “*Town Planning Techniques*”, Hutchinson, London

Γ. Ηλεκτρονικές Πηγές

Αειχώρος, Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης – Ψηφιακή έκδοση, Μάϊος 2006, *Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός ως τύπος σχεδιασμού και ως εργαλείο αποτελεσματικής Αστικής Διαχείρισης*, <http://www.aeihoros.gr/article/el/o-stratigikos-sxediasmos-os-tupos-sxediasmou-kai-os-ergaleio-apotelesmatikis-astikis-diaxeirisis> (accessed Jan, 7, 2017)

Εθνικό Σύστημα Χωρικού Σχεδιασμού από τη σκοπιά της επιχειρηματικότητας/Διοικητική Σύνοψη/Αθήνα, Δεκέμβριος 2014 http://www.sev.org.gr/Uploads/pdf/executive_Planning_Study.pdf - (accessed Apr, 18, 2017)

Έθνος//Αναλυτικός χάρτης για να παρακάμψετε τα Τέμπη http://www.ethnos.gr/koinonia/arthro/analytikos_xartis_gia_na_parakampsete_ta_tempi-9060819/ (accessed Apr, 20, 2017)

Η πόλη την εποχή της κρίσης & οι προοπτικές της Αειφορίας, Κλαμπατσέα Ρ, 13-12-2012, http://www.medies.net/uploaded_files/desd_manmade_2012/klabatsea.pdf, (accessed May, 25, 2017)

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, *Πολεοδομικός Σχεδιασμός: Προβλήματα εφαρμογής και Προτάσεις Μεταρρύθμισης*/Εκθεση Επιστημονικής Επιτροπής/Δεκέμβριος 2006 - <http://www.ita.org.gr/el/index.php/meletes-ita> (accessed May, 14, 2017)

Νόμος Φύσις, Επίκαιρα διλλήματα και προκλήσεις για το μέλλον: *Το θεσμικό πλαίσιο του Χωροταξικού Σχεδιασμού στην Ελλάδα* (Φεβρουάριος 2008), Γιαννακούρου Τ., <http://nomosphysis.org.gr/11271/to-thesmiko-plaisio-tou-xorotaksikou-sxediasmou-stin-ellada-epikaira-dilimmata-kai-prokliseis-gia-to-mellon-febrouarios-2008/> (accessed Apr, 8, 2017)

Πανεπιστήμιο Πειραιά/Development Lab/ Η ΤΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ σημαντική παράμετρος στη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020, Μανώλης Κουτουλάκης, ΑΘΗΝΑ, 26 ΙΟΥΝΙΟΥ 2015
https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKewjp_83Cy4bUAhXDUBQKHV4MBywQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.amphictyony.gr%2Fuplds%2Ffile%2Fomilies%2Fkatsoulakis.ppt&usg=AFQjCNGz-0Q6neArPH9MSEwLrNHnxHaXZw&sig2=vwwcL6KZk8orEIGu3oWMtQ (accessed Jan, 8, 2017)

Παπαδοπούλου Μ., 2016, ΗΜΕΡΙΔΑ, *Η Προσαρμογή του Αστικού Χώρου στην Κλιματική Αλλαγή* <http://www.citybranding.gr/2016/12/9-2016-21-grrac-httpiygu.html> (accessed Apr, 5, 2017)

Πόρισμα Ομάδας Εργασίας του ΤΕΕ/ΤΚΜ όπως εγκρίθηκε και διαμορφώθηκε με την υπ' αριθ. απόφαση Α72/Σ6/10 της Διοικούσας Επιτροπής/ Θεσσαλονίκη Μάιος 2010
''Πολεοδομικός Σχεδιασμός στην Ελλάδα: Προβλήματα θεσμικού πλαισίου & Εφαρμογής & προτάσεις Μεταρρύθμισης''
http://portal.tee.gr/portal/page/portal/teetkm/DRASTHRIOTHTES/OMADESERGASIAS/poleodomikos_sxediasmou.pdf - (accessed May, 14, 2017)

Προσεγγίσεις για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, Φερενίκη Βαταβάλη
<https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKewjmxPkwqHUAhWDZCwKHa45AGsQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fcourses.arch.ntua.gr%2Ffsr%2F145961%2FFereniki%2520Vatavali%2520Sustainable%2520City%252020.01.14.pdf&usg=AFQjCNHEy-Nj03tsqoIaJdOvLp0rXYBhPA&sig2=x4-sjVRloFaSQewI2rFvdQ> (accessed May, 15, 2017)

Υπ. Περιβάλλοντος & Ενέργειας /Δ-νση Χωροταξίας /Αξιολόγηση, Αναθεώρηση & Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξη Περιφέρειας Θεσσαλίας / Κείμενο Τελικό Β1 Στάδιο

<http://www.thessaly.gov.gr/data/mpe/2015//3517/B1%20STADIO/KEIMENA/%CE%A0%CE%A0%20%CE%98%CE%B5%CF%83%CF%83%CE%B1%CE%BB%CE%AF%CE%B1%20%CE%9A%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF%20%CE%921-%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C.pdf> –

(accessed Apr, 15, 2017)

Υπ. Περιβάλλοντος & Ενέργειας /Χωροταξία και Αστικό Περιβάλλον/
Πολεοδομία/Νομοθεσία, <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=379&language=el-GR> , (accessed Apr, 4, 2017)

Charter of European Cities & Towns towards Sustainability (Aalborg Charter)
<http://mycouncil.oxford.gov.uk/Data/Council/200212091600/Agenda/788110cx.pdf>
(accessed May, 15, 2017)

UN General Assembly, (1987), *Our Common Future*, Report of the World Commission on Environment and Development’’
http://www.sswm.info/sites/default/files/reference_attachments/UN%20WCED%201987%20Brundtland%20Report.pdf (accessed May, 14, 2017)

Wikipedia/Circles of Sustainability
https://en.wikipedia.org/wiki/Circles_of_Sustainability, (accessed Apr, 5, 2017)

World Summit on Sustainable Development (2002). «Plan of Implementation»,
http://www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/WSSD_PlanImpl.pdf
(accessed Apr, 17, 2017)

Δ. Άλλες Πηγές

Απόφ. Ε Τμήμα ΣτΕ-3698/00

Εργασία θέματος Μεταπτυχιακού: Μηχανισμοί εξασφάλισης κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων στην Ελληνική πολεοδομική πραγματικότητα - Μάθημα: Χωρικός Σχεδιασμός & Μεταφορές – Ιανουάριος 2016 Ομάδα Εργασίας Τζουρμακλιώτης Ν. – Ιωάννου Αθ.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Τυρνάβου 2015-2019/ Δήμος Τυρνάβου , Ιούλιος 2015

Μελέτη Αναθεώρησης ΓΠΣ Δ.Ε. Αμπελώννα/Στάδιο Α, Στάδιο Β1- Δήμος Τυρνάβου

Μελέτη Αναθεώρησης ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου/Στάδιο Α,Β1 και Β2 Δήμος Τυρνάβου

Πορτοκαλίδης, Κ., 2015 Σημειώσεις *Ολοκληρωμένη προσέγγιση χρήσεων γης και μεταφορών*, Διάλεξη μαθήματος “ Χωρικός Σχεδιασμός & Μεταφορές” που πραγματοποιήθηκε στο Τ.Ε.Ε , 24 Νοεμβρίου 2015

Σαράτσης, Ι., 2009 Διάλεξη στο πλαίσιο του μαθήματος “Στούντιο Ανάπτυξης” που πραγματοποιήθηκε στο Τ.Μ.Χ.Π.Π.Α. , Μάρτιος 2009

ΥΠΕΚΑ/Δ-νση Χωροταξίας /Αξιολόγηση, Αναθεώρηση & Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξη Περιφέρειας Θεσσαλίας

ΦΕΚ 128/Α/2008 – Έγκριση του Γενικού Πλαισίου του Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης

ΦΕΚ 1484/Β/2003 – Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης Θεσσαλίας

ΦΕΚ 321/ΑΑΠ/30.12.2016 – Έγκριση της Αναθεώρησης και Τροποποίησης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) της Δημοτικής Ενότητας Τυρνάβου του Δήμου Τυρνάβου, της Περιφερειακής Ενότητας Λάρισας

ΦΕΚ 207/Α/7.10.΄99 - Ν.2742/΄99 “Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις”

ΦΕΚ 124/Α/13.6.΄97 - Ν.2508/΄97 “ Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις”

ΦΕΚ 33/Α/1983 – Ν. 1337/1983 “Επέκταση Πολεοδομικών Σχεδίων , Οικιστική Ανάπτυξη & σχετικές Ρυθμίσεις “